

Jan Lyngstad og Irene Øyangen

Sjung om studentens lyckliga dar
Studenters levekår 1998

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the different research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

© Statistisk sentralbyrå, mai 1999

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen, vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4690-3

ISSN 0806-2056

Emnegruppe

00.02 Levekår

Emneord

Boforhold

Forbruk

Inntekt

Levekår

Utdanning

Design: Enzo Finger Design

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

Sammendrag

Jan Lyngstad og Irene Øyangen

Studenters levekår 1998

Rapporter 99/15 • Statistisk sentralbyrå 1999

I denne publikasjonen sammenlignes studentenes levekår i dag med levekårene til andre unge, og med levekårene til studentene for 25 år siden. Opplysningene er hentet fra en undersøkelse av studenters levekår i 1998, fra ulike utvalgsundersøkelser for hele befolkningen rundt midten av 1990-tallet og fra en undersøkelse av studenters forbruk i 1973-1974.

Studentenes situasjon i dag er nokså forskjellig fra situasjonen for 25 år siden. Flere jobber ved siden av studiene, boforholdene er vesentlig bedre, flere eier den boligen de bor i, men boutgiftsandelen (boutgiftenes andel av total forbruksutgift) har også økt. Fortsatt er det slik at støtten fra Statens lånekasse for utdanning er viktigste inntektskilde for de fleste studentene. Det ser ut til at støtten fra Lånekassen dekker rundt to tredeler av gjennomsnittsforbruket til en enslig, aleneboende student, i dag som for 25 år siden.

Studentene har normal arbeidsuke. I gjennomsnitt bruker de 30 timer pr. uke til studier, 7 timer til arbeid ved siden av studiene. De har lavere inntekt, også når vi regner med støtten fra Lånekassen, og lavere forbruk enn andre unge. Studentene leier bolig i større grad enn andre unge, og de har dårligere boligstandard, men de betaler også mindre, selv om en del studentgrupper har høyere boutgiftsandel enn grupper det er naturlig å sammenligne dem med.

Studentene lever et noe mer aktivt uteliv enn andre unge og bruker oftere enn dem ulike kulturtilbud. Få er politisk aktive.

Bare åtte prosent av studentene bor i foreldrehjemmet. Dette er færre enn blant andre unge. Men de som har flyttet hjemmefra, har hyppigere kontakt med foreldrene enn andre unge har. Det er noe flere som føler seg ensomme blant studentene enn blant andre unge, men færre som er uten venner.

Jan Lyngstad har skrevet kapittel 1-5 og 7-8, Irene Øyangen kapittel 6 og 9.

Emneord: Boforhold, forbruk, inntekt, levekår, studenter, utdanning.

Oppdragsgiver: Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø.

Innhold

1. Innledning og oppsummering	7
1.1. Innledning.....	7
1.2. Oppsummering.....	9
2. Studieplaner og studieprogresjon.....	13
2.1. Studieplaner.....	13
2.2. Tid brukt til studier.....	15
2.3. Studieprogresjon	15
2.4. "Hvileårsstudentene"	18
3. Arbeid	19
3.1. Sysselsetting.....	19
3.2. Arbeidstid	21
3.3. Hvorfor arbeider studentene ved siden av studiene?	23
3.4. Ulike arbeidsmarkeder på ulike studie-sted?	24
4. Inntekt	25
4.1. Studentens egne inntekter	25
4.2. Husholdningsinntekt	29
5. Gjeld og økonomiske problemer	32
5.1. Studiegjeld.....	32
5.2. Økonomiske problemer.....	33
6. Boforhold	35
6.1. Eierforhold	35
6.2. Bostandard	37
6.3. Boutgifter	39
6.4. Bomiljø	40
7. Forbruk	43
7.1. Forbruksnivå	43
7.2. Forbrukssammensetting	45
7.3. Varige forbruksgoder	47
8. Fritid og livsstil.....	48
8.1. Fritid	48
8.2. Fritidsaktiviteter.....	50
8.3. Politikk og organisasjonsliv.....	53
8.4. Sosial kontakt	55
9. De hjemmeboendes situasjon.....	58
9.1. Hvem bor hjemme?.....	58
9.2. Studielån.....	59
9.3. Arbeid og inntekt.....	59
Litteratur	63
Vedlegg	
A. Vedleggstabeller	65
B. Forbruksutgifter. Beregningsforutsetninger	96
Tidligere utgitt på emneområdet	97
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter.....	98

1. Innledning og oppsummering

1.1. Innledning

Studentundersøkelsen i 1973-1974

I løpet av studieåret 1973-1974 gjennomførte Statistisk sentralbyrå en forbruks- og levkårsundersøkelse for skoleungdom og studenter. Formålet var først og fremst å sammenligne den økonomiske situasjonen til ulike studentgrupper, men også å sammenligne studentenes økonomiske situasjon med situasjonen til andre befolkningsgrupper i samfunnet. Resultatene ble presentert i to publikasjoner (Statistisk sentralbyrå 1975b og 1976).

Hvordan hadde studentene det for 25 år siden?

- **Enslige klarte seg på 1 600-1 800 kroner måneden**

Jo, i studieåret 1973-1974 brukte enslige, borteboende studenter i gjennomsnitt 1 600-1 800 kroner pr. måned. Dette var mindre enn andre enslige unge brukte. Hvis en holder utgifter til matvarer og bolig utenfor, brukte hjemmeboende studenter omtrent like mye som borteboende. Studentektepar brukte omtrent dobbelt så mye som enslige.

- **Lånecassen var viktigste finansieringskilde, ...**

Den viktigste finansieringskilden var støtte fra Statens lånekasse for utdanning, først og fremst lån. Deretter kom inntekt fra eget arbeid. Blant de gifte studentene betydde inntekt fra eget arbeid mer enn blant de enslige. Blant de med yrkesaktiv ektefelle utgjorde ektefellens støtte en vesentlig del av studiefinansieringen.

- **... og var blitt stadig viktigere**

En tilsvarende undersøkelse seks år tidligere (1967) tyder på at studentene i løpet av perioden 1967 - 1973 var blitt mindre avhengige av støtte fra foreldre og av eget inntektsgivende arbeid, fordi det offentlige gjennom låne- og stipendordninger hadde økt sin andel av finansieringen.

- **Mange enslige studenter på hybel hos private**

Det private leiemarkedet var viktig i 1973 - 1974. De fleste enslige studentene bodde på hybel, halvparten

hos private og den andre halvparten på studenthjem. Halvparten av ekteparene bodde i leilighet leid av private, en tredel i egen borettslagsleilighet eller selveierleilighet. De øvrige bodde i all hovedsak på studenthjem.

- **En av fire enslige studenter hadde ikke adgang til kjøkken, ...**

Bare 70-80 prosent av enslige borteboende studenter hadde enten eget kjøkken, adgang kjøkken eller kjøkkenkrok. Også blant de gifte studentene var det fem til ti prosent som ikke hadde kjøkken eller tilgang til kjøkken i boligen.

- **... og like mange hadde ikke adgang til bad eller dusj**

Om lag hver fjerde ugifte borteboende student hadde ikke tilgang til bad eller dusj. Blant de som leide hybel av private hadde 30-40 prosent ikke adgang til dusj eller bad i boligen. Bare 20-30 prosent av de gifte studentene hadde eget bad eller dusj (Statistisk sentralbyrå 1976).

Sterk vekst i høyere utdanning

Mye har skjedd siden den gangen. I løpet av de siste 25 årene har antallet studenter ved universiteter og høyskoler blitt nesten tredoblet fra knapt 65 000 i 1973-1974 til ca. 180 000 i 1998-1999. I den første halvparten av 25-års perioden var det studenttallet i høyskolesektoren som økte; fra 1981 også ved at enkelte skoler som tidligere ble regnet som videregående skoler, da ble registrert som høyskoler. Fra da av var studenttallet i høyskolesektoren høyere enn studenttallet ved universitetene (inklusive de vitenskapelige høyskolene). Antallet studenter ved universitetene lå i denne første halvdel av 25-års perioden på ca. 40 000 (se figur 1.1).

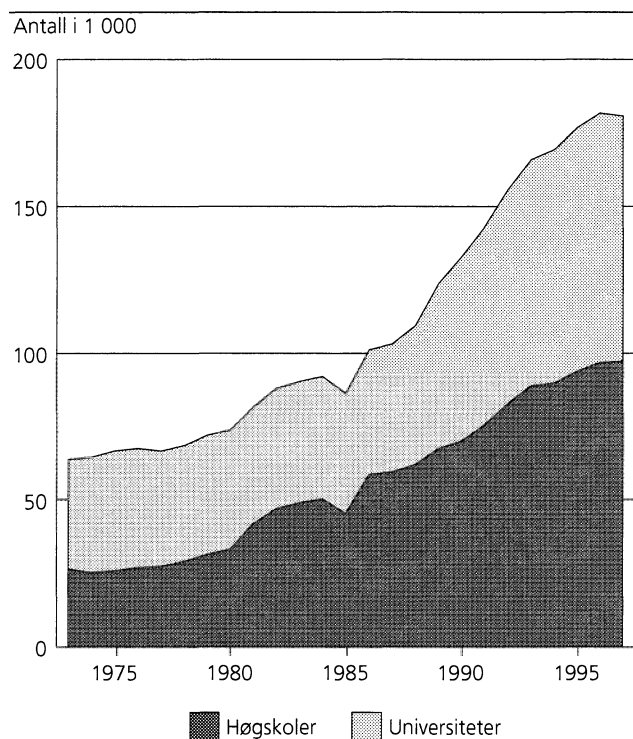
I den andre halvdel av 25-årsperioden økte student-tallet sterkt både på høgskolene og universitetene. Tallet på universitetsstudenter ble fordoblet til vel 80 000. I samme perioden økte antall høgskolestudenter med omtrent like mye til ca. 100 000. De par siste årene har antallet studenter stagnert eller gått litt ned. Det gjelder både ved universitetene og i høgskolesektoren.

Økningen i studenttallet har dels sammenheng med at det i løpet av 1970- og 1980-tallet ble stadig flere unge kvinner og menn i de aktuelle aldersgruppene. Hovedtyngden av studentene er i alderen 20-24 år. Fra tidlig 1970-tall til slutten av 1980-tallet økte antall 20-24-åringene med ca. 10 prosent, fra vel 300 000 til vel 330 000. Det var særlig på 1980-tallet økningen kom. Utover på 1990-tallet ble det igjen noe færre i denne aldersgruppen, men likevel langt flere enn på 1970-tallet og tidlig 1980-tall.

Viktigere er det likevel at en langt større andel av årskullene tar utdanning i dag enn for 25 år siden. I 1973 var en av fire 20-åringene (25 prosent) og en av åtte 24-åringene (13 prosent) under utdanning. Sju år senere, i 1980, var utdanningsfrekvensen for 20-åringene falt til 22 prosent, men i løpet av 1980-tallet økte den raskt til 38 prosent. 16 prosent av 24-åringene var under utdanning i 1980, 24 prosent i 1990 (Statistisk sentralbyrå 1995).

Ikke alle disse tok høyere utdanning. Bare ca. 11 prosent av 19-24-åringene var i høyere utdanning i 1980.

Figur 1.1. Antall studenter ved høgskoler og universiteter 1. oktober 1973-1998

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Men andelen steg raskt. I 1990 var hver femte person (20 prosent) i denne aldersgruppen i ferd med å ta høyere utdanning (Statistisk sentralbyrå 1998a), i 1997 27 prosent (Statistisk sentralbyrå 1999a).

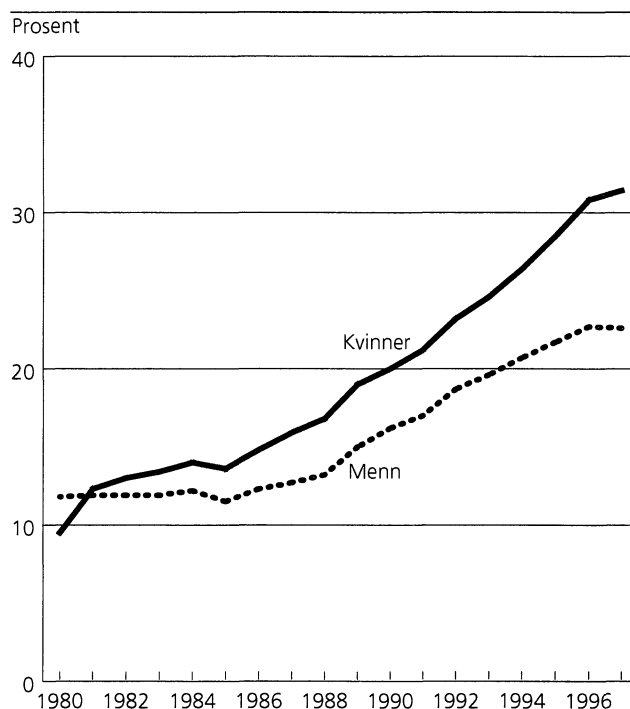
Flest kvinnelige studenter

Unge kvinner har økt studiefrekvensen langt mer enn unge menn. I 1980 var ca. 10 prosent av de unge kvinnene (19-24 år) i høyere utdanning, 12 prosent av mennene; i 1997 vel 31 prosent av kvinnene, 23 prosent av mennene (se figur 1.2).

Allerede fra 1981 da sykepleierutdanningen fikk status som høgskoleutdanning, har kvinnene vært i flertall blant høgskolestudentene. Fra 1989 var de også i flertall blant universitetsstudentene (Statistisk sentralbyrå 1995, 1998a). De har lenge vært i flertall blant dem som tar eksamen på grunn- og mellomfagsnivå på universitetet. Etter hvert er det også blitt kvinneflertall på høyere nivå. Siden 1993 har kvinnene utgjort flertallet av dem som tar embetseksamen av høyere grad (Holt og Ouren 1998). Nesten hver tredje doktorgrad som ble avlagt i studieåret 1996-1997, ble avlagt av en kvinne (Statistisk sentralbyrå 1998c).

I løpet av perioden 1973-1998 har vi altså gått fra en situasjon hvor flertallet av studentene var unge menn til en situasjon der kvinnene er i flertall. Høsten 1997 var 43 prosent av studentene menn. Vel halvparten av studentene (52 prosent) var under 25 år, mens 24 prosent var 30 år eller eldre. Blant de kvinnelige studentene var det noe flere i denne eldste aldersgruppen enn blant mennene (se tabell 1.1).

Figur 1.2. Andel kvinner og menn 19-24-år i høyere utdanning, 1980-1997. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 1.1. Kvinnelige og mannlige studenter ved universiteter og høyskoler 1. oktober 1997 etter alder. Prosent

	Kvinner	Menn	Alle
I alt	100,0	100,0	100,0
Under 25 år	51,4	51,8	51,6
25 - 29 år	27,2	21,5	24,0
30 år eller eldre	21,4	26,6	24,4

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

En ny studentundersøkelse våren 1998

Men hvordan er studentenes økonomiske og sosiale situasjon i dag sammenlignet med situasjonen for 25 år siden og sammenlignet med andre grupper i dag? Dette visste man i utgangspunktet lite om. Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø ba derfor Statistisk sentralbyrå om å gjennomføre en ny undersøkelse om studenters levekår og forbruk. Undersøkelsen ble gjennomført våren 1998. Det var en utvalgsundersøkelse, der 2 800 studenter ble intervjuet om alt fra studieforhold, arbeid, økonomi og forbruk til sosial kontakt, fritidsaktiviteter, deltakelse i politikk og organisasjonsliv.

Undersøkelsen av studenters levekår 1998 dekker i utgangspunktet bare 85 prosent av alle de ca. 180 000 studentene på universitets- og høyskolenivå. Militære høyskoler, Politihøyskolen og private høyskoler er holdt utenfor. Det samme gjelder deltidsstudenter som studerte mindre enn halvparten av tiden, (se note 1) og "hvileårsstudenter". Av de 2 800 studentene som ble intervjuet, var omlag 5-6 prosent ikke aktive studenter i vårsemesteret 1998 ("hvileårsstudentene") og ytterligere 5 prosent oppgav at studiene ikke var hovedbeskjeftigelsen.¹ Den siste gruppen ble det ikke samlet inn ytterligere informasjon om. Vi vet derfor lite om *hvem* dette er. "Hvileårsstudentene" skal vi komme tilbake til i avsnitt 2.4.

Likevel gir utvalget et ganske godt bilde av situasjonen for alle studentene. Aldersfordelingen blant studentene i vårt utvalg avviker riktignok noe fra den som er vist i tabell 1.1. Studentene her er noe yngre. 58 prosent er under 25 år, mens bare 16 prosent er 30 år eller eldre. Fordelingen mellom kvinner og menn er imidlertid svært lik fordelingen i tabell 1.1 (jf. vedleggstabell A1).

I følge Utdanningsstatistikken studerte vel halvparten av studentene (54 prosent) i studieåret 1997-1998 ved høyskolene (eksklusive de vitenskapelige høyskolene), resten ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene (Statistisk sentralbyrå 1999a). I utvalget var fordelingen omtrent den samme. 52 prosent studerte ved høyskolene, 48 prosent ved universitetene (og de vitenskapelige høyskolene) (se vedleggstabell A4). En videre oppdeling av utvalget i undergrupper viser at

¹ De oppgav at de var deltidsstudenter og brukte mindre enn 50 prosent av "tida si" på studiene. En annen gruppe deltidsstudenter, de som svarte at de studerte minst 50 prosent, men mindre en 100 prosent av "tida si", ble inkludert i undersøkelsen.

omtrent halvparten (49 prosent) av universitetsstudentene (inklusive de som studerer ved de vitenskapelige høyskolene) var i ferd med å ta en universitetsutdanning på lavere nivå, mens 39 prosent var i gang med en universitetsutdanning på høyere nivå og 12 prosent studerte ved en av de vitenskapelige høyskolene.

Blant høyskolestudentene var 34 prosent i gang med en lærerutdanning, mens 32 prosent tok en helsefaglig eller en sosialfaglig utdanning. En annen stor gruppe (20 prosent) var i ferd med å ta en teknisk utdanning.

En nærmere metodisk dokumentasjon av undersøkelsen er gitt i (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). Der ble også de første resultatene fra undersøkelsen publisert. Samtidig ble de presentert på Læringsmiljøkonferansen '98 i Trondheim i november 1998.

I *denne rapporten* går vi et skritt videre og sammenligner studentenes situasjon i dag med situasjonen til andre grupper det er naturlig å sammenligne studentene med. Hvordan har studentene det økonomisk? Hvor mye studerer og jobber de? Hvor mye fritid har de og hva gjør de i fritiden? I tillegg ser vi tilbake til undersøkelsen som ble gjennomført for 25 år siden, og beskriver viktige endringer som har funnet sted, først og fremst i studentenes økonomiske situasjon.

1.2. Oppsummering

Studentene er en svært sammensatt gruppe

Studentene er en svært sammensatt gruppe, ikke bare når det gjelder alder, men også når det gjelder familieforhold og boform. Mange vil kanskje forbinde "studenten" med en enslig ung mann eller kvinne som enten bor alene på en hybel eller en liten leilighet eller hjemme hos foreldrene. Men det er bare 60 prosent av studentene i utvalget som er enslige, og bare halvparten av disse (49 prosent) som bor alene. En av tre studenter (36 prosent) har ektefelle eller samboer som de bor sammen med, 23 prosent bor sammen med venner eller studiekamerater i en eller annen form for kollektiv boform (i leilighet sammen med andre på studentby eller andre steder), åtte prosent bor hjemme hos foreldrene (se vedleggstabell A1 og A2).

Det at man deler bolig trenger ikke bety at man har felles økonomi. De som deler en leilighet på en studentby gjør sjelden det. Men en del av de som deler en bolig som de leier av private, vil også dele utgifter til mat og opptrer som en felles husholdning. Slik vil det også kunne være blant de som bor hjemme hos foreldrene. De fleste vil være en del av den felles husholdningen, mens andre kanskje har sin egen økonomi helt adskilt fra foreldrenes. Det er for eksempel ikke uvanlig at den delen av boligen hvor studenten bor, er skilt ut som en egen bolig (sokkelleilighet i enebolig).

En av seks studenter med forsørgeransvar for barn

En av seks studenter (17 prosent) har forsørgerbyrde i den forstand at hun eller han er enslig forsørger eller gift/samboende med barn. Fire prosent av alle studentene er enslige forsørgerne, 13 prosent tilhører den siste gruppen (se vedleggstabell A1). Flertallet av studentene med forsørgeransvar er kvinner; 95 prosent av de enslige forsørgerne og 61 prosent av de gifte eller samboende studentene med barn.

Mens mannlige studenters fordeling på familiefase ligner mye på den fordelingen vi finner blant menn i første halvpart av 20-årene, er de kvinnelige studentene oftere enn unge kvinner 20-24 år uten familieforpliktelser i form av barn eller ektefelle/samboer. To av tre mannlige studenter (68 prosent) og to av tre unge menn i alderen 20-24 år (65 prosent) er enslige uten barn. 38 prosent av kvinnene i første halvdel av 20-årene og 54 prosent av de kvinnelige studentene er i samme situasjon (se figur 1.3.a og 1.3.b).

85 prosent av studentene med barn har barn i førskole- eller småskolealderen (0-10 år), det vil si i den alderen da de fleste barn er avhengig av kontinuerlig tilsyn. De fleste studentfamiliene med barn hadde bare ett barn i denne aldersgruppen. 56 prosent av alle studentene

med barn levde i husholdninger med ett barn 0 -10 år, 30 prosent i husholdninger med to eller flere barn i denne alderen (se vedleggstabell A3).

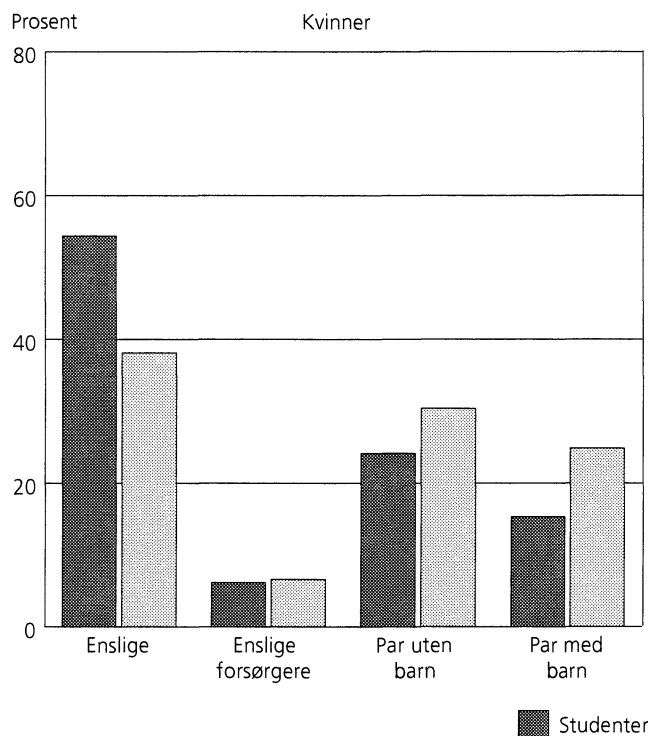
Studieplaner og studieprogresjon

Vi har allerede sett at flertallet av studenter er kvinner. Men det er menn som i størst grad velger de lengste studiene, og det er de som oftest studerer på heltid. Kvinner med barn er den gruppen som i størst grad velger korte studier og som oftest er deltidsstudenter.

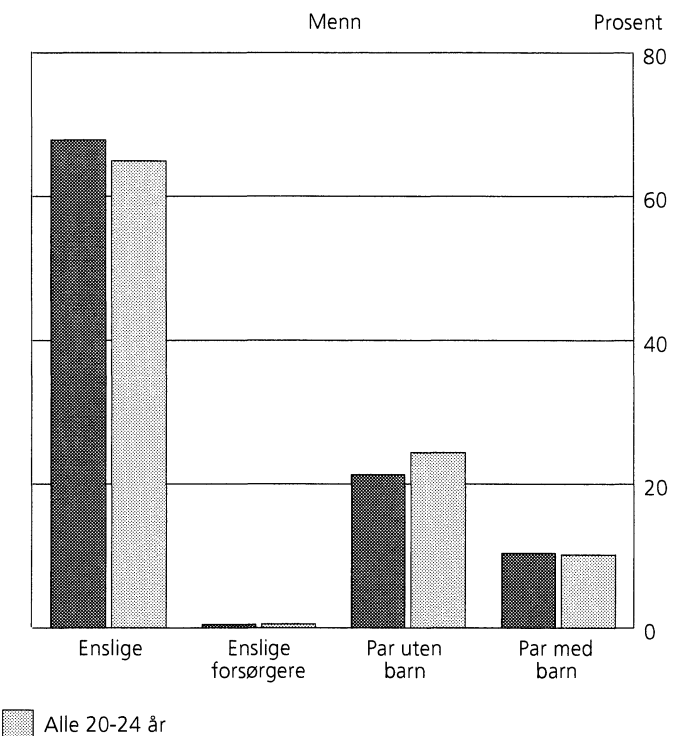
De fleste studentene planlegger normal studieprogresjon, det vil si 10 vekttall pr. semester. Studenter med barn har kanskje noe lavere ambisjoner enn studenter uten barn, og de yngste studentene har noe høyere ambisjoner enn de eldste studentene. Undersøkelsen viser ikke hvordan det går med dem, men vekt-tallstatistikken tyder på at mange studenter nok har problemer med å følge disse planene.

En av fem studenter studerer mindre enn 20 timer pr. uke, like mange bruker 40 timer eller mer pr. uke på studiene. I gjennomsnitt studerer de 30 timer i uken. Det er først og fremst de som har jobb ved siden av studiene, som studerer mindre enn gjennomsnittet, og det kan se ut til at dette også bidrar til at de blir forsinket i studiene.

Figur 1.3a. Unge kvinner etter familiefase. Studenter 1998 og alle kvinner 20-24 år 1995. Prosent

Figur 1.3b. Unge menn etter familiefase. Studenter 1998 og alle menn 20-24 år 1995. Prosent

En av fire studenter har hatt opphold i studiene, men andelen varierer sterkt etter type utdanningsinstitusjon. Dobbelte så stor andel universitetsstudenter som studenter ved vitenskapelige høyskoler har hatt slike opphold. Tre av fire kvinner med barn har hatt opphold i studiene, trolig på grunn av barnefødsel og omsorg for barn. Mannlige studenter har avbrekk i forbindelse med verneplikt eller sivilteneste. Men mange studenter har også tatt et "hvileår" for å jobbe, fordi studiemotivasjonen ikke var den beste, fordi de ville benytte den friheten studiesituasjonen gir til å reise eller på grunn av ulike flaskehalsar i studiesystemet.

Arbeid

For 25 år siden hadde færre enn hver tredje student arbeid ved siden av studiene, i dag arbeider minst hver andre student. I motsetning til blant ungdom flest har kvinnelige studenter oftere arbeid enn mannlige studenter. Unntaket er kvinner med barn, men når kvinnelige studenter med barn først jobber, jobber de mye. Den høye andelen med arbeid blant kvinnelige studenter kan ha sammenheng med at studentene først og fremst søker seg til deltidsmarkedet som i utgangspunktet er sterkt kvinnedominert, og der det derfor kan være vanskeligere for menn enn for kvinner å få jobb. Studenter i storby jobber mer ved siden av studiene enn de som studerer på mindre steder. Dette kan skyldes at det er lettere for studenter å få seg en jobb i storbyen enn på et lite sted, men det kan også ha sammenheng med at storbystudentene har større boutgifter og at støtten fra Lånekassen derfor ikke strekker til.

Fire av fem studenter med arbeid ved siden av studiene jobber kort deltid, det vil si mindre enn 20 timer pr. uke. I gjennomsnitt jobber studentene (og da begrenser vi oss ikke til de som jobber) sju timer pr. uke. Med tretti timer studier og sju timer arbeid pr. uke har altså studentene i gjennomsnitt en ordinær "arbeidsuke". Men det er stor variasjon. Fem prosent studerer og jobber mer enn 60 timer pr. uke, 9 prosent mindre enn 20 timer.

Det ser ut til studentene som arbeider ved siden av studiene, først og fremst gjør det av økonomiske grunner. Studenter som fortsatt bor hjemme hos foreldrene, har oftere jobb enn de som har flyttet hjemmefra og de oppgir oftere enn de borteboende at de jobber for å unngå å ta opp (fullt) studielån.

Inntekt

En av fem studenter forsørger seg ved eget arbeid, i den forstand at de oppgir inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde. Blant enslige studenter er det først og fremst kvinnene som forsørger seg ved eget arbeid, blant gifte eller samboende er det mennene som oftest oppgir at arbeidsinntekten er hovedinntektskilden.

To av tre studenter oppgir at støtten fra Lånekassen er viktigst. For borteboende enslige, studenter ville maksimal støtte fra Lånekassen (62 700 kroner i studieåret 1997-1998) dekke om lag to tredeler av forbruket i løpet av studieåret (10 måneder). Slik var det også for 25 år siden.

Direkte økonomisk støtte fra foreldrene betyr lite for andre enn de som bor hjemme. Andre former for overføringer betyr også lite for studentenes økonomi. For barnefamilie generelt har barnetrygden enn viss betydning, og for enslige forsørgere betyr nok overgangsstøtten mye. Bare fem prosent av de enslige forsørgerne oppgav Lånekassen som viktigste inntektskilde.

For gifte og samboende studenter betyr også ektefelles/samboers inntekter en del for deres økonomiske situasjon. De fleste kvinnelige, og mange mannlige studenter i parforhold hadde ektefelle og samboer som ikke studerte, men var yrkesaktiv. Særlig gjelder dette gifte/samboende kvinnelige studenter med barn. I tre av fire par (der minst en av samboerne/ektefellene er student), er arbeidsinntekt hovedinntektskilde for minst en av samboerne/ektefellene, i 14 prosent er støtten fra Lånekassen hovedinntektskilde for begge.

Studiegjeld og økonomiske problemer

En av ti studenter tar ikke opp studielån. 14 prosent regner med å ha minst 300 000 kroner i studiegjeld ved endt studium. I gjennomsnitt regner studentene med å ha 180 000 kroner i studiegjeld når de er ferdige med studiene. Det er først og fremst gifte/samboende studenter med høy husholdningsinntekt som ikke har studiegjeld og heller regner med å ta opp studielån.

Få studenter har problemer med å klare sine løpende utgifter. Langt flere studenter, og flere enn blant andre unge, tror de ville få problemer med å klare en uforutsett regning på 3 000 kroner. Derimot er det svært få studenter, og færre enn blant andre unge, som mottar sosialhjelp.

Boforhold

Studentene leier i større grad enn andre unge den boligen de bor i, og de fleste leier på det private markedet. Blant enslige studenter er eierandelen særlig lav, trolig ikke vesentlig høyere enn for 25 år siden. Blant gifte og samboende studenter derimot har eierandelen blitt en god del høyere i løpet av samme periode. Nesten tre av fire gifte/samboende studenter med barn eier i dag boligen de bor i.

Både i 1998 og i 1973-1974 var rundt en av fire enslige, borteboende studentene uten eget bad eller wc. For 25 år siden betydde det at studentene hadde vaskestell på rommet og måtte dusje på skolen. Hybelvertens do fikk de nok lov til å bruke. For dagens studenter betyr det at de må dele bad og wc med en

eller flere studenter på studentby. Blant alle unge er bare 1-2 prosent i dag uten bad eller wc i boligen.

Også på andre måter bor studenter i boliger med dårligere standard enn andre unge. De bor oftere enn andre unge i bolig med fuktighet og råte og med kalde rom, og de bor oftere trangt.

I dag har så å si alle studenter kokemuligheter i boligen. For 25 år siden hadde bare tre av fire enslige borteboende studenter eget kjøkken eller adgang kjøkken.

Studentene har lavere boutgifter enn andre unge, men noenlunde samme boutgiftsbelastning, målt som boutgiftens andel av samlet forbruk. Her var det imidlertid forskjeller mellom ulike grupper av studenter. Gifte og samboende studenter har høyere boutgiftsbelastning enn andre unge i parforhold, mens enslige studenter har lavere boutgiftsbelastning enn andre unge enslige. Dette har nok sammenheng med at det først og fremst er enslige studenter som bor på studentby, mens de som lever i parforhold i større grad må konkurrere på det ordinære boligmarkedet, der prisene og husleiene er høyere.

Studentenes boutgiftsbelastning har økt betydelig siden 1973-1974.

Forbruk

Enslige aleneboende studenter har et månedlig forbruk som tilsvarende om lag 110 000 kroner pr. år eller vel 90 000 kroner i løpet av de ti månedene studieåret varer. Med maksimal støtte fra Lånekassen (62 700 kroner) ville de kunne finansiere rundt to tredeler av forbruket i løpet av studieåret. Dessverre vet vi ikke hvor mye studentene faktisk lånte. Studentenes forbruk er lavere enn forbruket til andre unge og de har trolig hatt en noe dårligere forbruksutvikling i løpet av de siste 25 år enn andre unge har hatt.

Sammenlignet med andre unge, bruker studentene mye til mat og andre dagligvarer og lite til transport, inklusive drift og vedlikehold av bil. Mens alle andre grupper har redusert matvareutgiftens andel av total forbruksutgift, kan det se ut til at studentenes matvareandel ikke har blitt redusert. Men her er våre tall usikre. Vi er på tryggere grunn når det gjelder boutgifter og utgifter til fritidssysler. Mens boutgiftsbelastningen har økt, har andelen av total forbruksutgift som går til fritidssysler, gått ned.

Enslige, aleneboende studenter i storby har i gjennomsnitt 13 000 kroner mer i årlig forbruksutgift enn de som bor og studerer på mindre tettsteder. Forskjellen kan bare delvis forklares ved at storby-studentene har høyere boutgifter. I tillegg bruker de også mer penger enn studenter på mindre steder på det man kanskje

kan betegne som "luksusforbruk", det vil si på kafé- og restaurantbesøk og på feriereiser.

Hver annen student eier eller disponerer bil, eldre studenter i større grad enn yngre. Dette er langt mindre enn for andre unge, først og fremst når man sammenligner de yngste studentene med jevnaldrende ikke-studenter.

Fritid og sosial kontakt

Storbystudentenes utgiftsmønster gjenspeiler seg i deres aktivitetsmønster. De lever et aktivt uteliv, og går mer på kino og på utesteder enn studenter på mindre steder. På den andre siden går de andre studentene oftere på dans eller diskotek. De er også mer interessert i idrett og sport.

Sammenlignet med andre unge er studentene oftere på kino, på kafé, restaurant eller pub og de bruker oftere enn andre unge kulturtilbud som teater, konserter, biblioteker og muséer. Det at studentene i større grad enn andre unge er konsentrert i storby, er nok en medvirkende årsak til at studentene lever et mer aktivt uteliv enn andre unge.

Studentene er trolig ikke mer aktive organisasjonsdeltagere enn annen ungdom. Få er politisk aktive, i hvert fall i partipolitiske organisasjoner. Flertallet av studentene er lite interessert i studentpolitikk. Kvinnelige studenter er noe mer aktive i freds-, menneskerettighets- og miljøvernorganisasjoner enn mannlige studenter. Mannlige studenter er på sin side oftere enn kvinnelige studenter medlemmer av friluftslivsorganisasjoner og idrettslag.

8 prosent av studentene bor hjemme hos foreldrene. Det er noe færre enn for alle unge. De har likevel hyppig kontakt med foreldrene, hyppigere enn andre unge som har flyttet hjemmefra. Mange studenter har også svært hyppig kontakt med naboer. Det er nok studentenes spesielle boform som slår ut på denne måten. Den som deler kjøkken og bad med naboen, risikerer å møte naboen ofte. En enda større gruppe studenter har lite eller ingen kontakt med naboen. Her dreier det seg trolig om studenter som bor isolert i ordinære boligmiljøer. Sammenlignet med andre unge, er både andelen med hyppig og andelen med sjelden nabokontakt høy blant studentene.

Det er en noe høyere andel blant studentene enn blant andre unge som føler seg ensomme "ofte" eller "av og til". Både blant studentene og blant andre unge er det først og fremst de enslige som svarer at de er ensomme. Likevel er det få studenter, noe færre enn blant andre unge, som er uten venner.

2. Studieplaner og studieprogresjon

2.1. Studieplaner

Nesten halvparten av studentene i utvalget (48 prosent) har planer om å ta en universitets- eller høgskoleeksamen av minst 4 ½ års varighet. Ytterligere 47 prosent har planer om å ta en utdanning av 2 ½-4 års varighet. Bare et lite mindretall på 5 prosent oppgav at målet var en kortere utdanning enn dette.

Både på universitetene og høgskolene er det bare et fåtall som planlegger å ta en utdanning av mindre enn 2 ½ års varighet. Flesteparten av studentene ved universitetene og de vitenskapelige høgskolene planlegger en utdanning av minst 4 ½ års varighet, henholdsvis 79 og 75 prosent av studentene. Ved de statlige høgskolene tar de fleste (75 prosent) sikte på en utdanning på 2 ½ til 4 års varighet.

Menn velger de lengste studiene

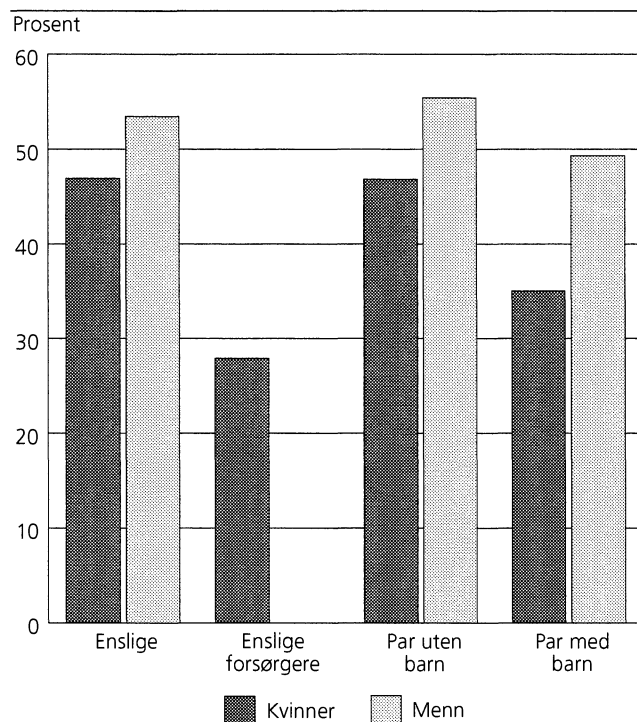
Det er flere menn enn kvinner som planlegger et studium som varer ut over fire år. 53 prosent av mennene, mot 44 prosent av kvinnene planla et studium av så lang varighet. Dette har delvis sammenheng med at kvinner i større grad enn menn velger utdanninger ved de statlige høgskolene. 57 prosent av de kvinnelige studentene studerte ved statlige høgskoler, 46 prosent av mennene (se vedleggstabell A4). Men det kan også se ut som om kvinnelige universitetsstudenter i mindre grad enn mannlige universitetsstudenter planlegger utdanninger på 4 ½ år eller mer. 83 prosent av de mannlige og 76 prosent av de kvinnelige universitetsstudentene planla studier av så lang varighet.

Tabell 2.1. Andel studenter etter målsettingen for utdanningen. 1998. Prosent

Planlagt utdanning:	Type institusjon			Alle
	Universitet	Vitenskapelig høgskole	Statlig høgskole	
½ - 2 års varighet	4	2	6	5
2 ½ - 4 års varighet	17	23	75	47
Minst 4 ½ års varighet	79	75	20	48
Alle	100	100	100	100

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.1. Andel studenter som planlegger å ta et studium av minst 4 ½ års varighet etter kjønn og familiefase. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Studenter med ansvar for barn planlegger sjeldnere de helt lange utdanningene enn studenter som ikke har slikt ansvar. Tre av ti enslige forsørgere og fire av ti gifte/samboende med barn planlegger utdanninger av minst 4 ½ års varighet, mot fem av ti enslige og gifte/samboende uten barn.

Stor andel deltidsstudenter blant kvinner med barn

Det er først og fremst kvinnelige studenter som velger studier av kortere varighet når de har barn. Gifte/samboende menn med barn planla i omtrent like høy grad som de uten barn, studier av minst 4 ½ års varighet, mens kvinner med barn i langt mindre grad enn kvinner uten barn ser ut til å ha planlagt så lange studier (se figur 2.1).

Blant deltidsstudentene² tok 11 prosent sikte på en utdanning av maksimalt 2 års varighet (se vedleggstabell A8). To av tre deltidsstudenter (64 prosent) var kvinner. Spesielt høy var deltidsandelen blant studenter med ansvar for barn. 18 prosent av de enslige forsørgerne og 24 prosent av alle gifte/samboende studenter med barn var deltidsstudenter. Og igjen er det kvinnelige studenter som oftest var deltidsstudenter. 18 prosent av gifte/samboende mannlige studenter med barn studerte på deltid, 27 prosent av kvinnene i samme situasjon.

Det ser også ut til at de eldste studentene (30 år og over) har mindre ambisiøse studieplaner enn de som er i siste halvdel av 20-årene. 39 prosent av de som hadde fylt 30 år, tok sikte på en utdanning av minst 4 ½ års varighet, mot 54 prosent av 25-29 åringene (se vedleggstabell A8). Svært mange i denne aldersgruppen har ansvaret for barn. Mens bare 17 prosent av alle studentene var enten enslige forsørgere eller gifte/samboende med barn, gjaldt dette 62 prosent i denne aldersgruppen. Mens 10 prosent av alle studenter studerte på deltid, var 25 prosent av studentene i denne aldersgruppen deltidsstudenter.

I denne eldste aldersgruppen er det liten forskjell på kvinnelige og mannlige studenters mål med studiene. 42 prosent av mannlige studenter 30 år og over tok sikte på en utdanning av minst 4 ½ års varighet, 38 prosent av de kvinnelige studentene på samme alder. Det at forskjellen mellom kvinners og menns mål med studiene er liten og den høye andelen deltidsstudenter i denne gruppen, kan tyde på at det for manges vedkommende dreier seg om en eller annen form for videreutdanning, det vil si at de har en utdanning fra før, som de nå supplerer, for eksempel med et fag eller to.

De fleste planlegger normal studieprogresjon, ...

69 prosent av studentene planla å ta 10 vekttall i det semesteret de ble intervjuet.³ Dette tilsvarer ett semesters studiearbeid ved normal studieprogresjon. Ni prosent planla å ta mindre enn 10 vekttall, 22 prosent planla å ta mer, ti prosent sågar mer enn 1 ½ semesters studiearbeid ved normal studieprogresjon, det vil si 16 vekttall eller mer (se vedleggstabell A9).

² Se avsnitt 1.1 og note 1.

³ Spørsmålet som ble stilt, lød slik: "Hvor mange vekttall tar du dette semesteret? Dersom du ikke skal ha eksamen våren 1998, ber vi deg likevel beregne hvor mange vekttall dette semesterets studier representerer. Ett semesters studiearbeid tilsvarer 10 vekttall ved normal studieprogresjon." I instruksjonen til intervjueren var dette ytterligere presisert: "Et ettårig studium gir altså 20 vekttall, men vi spør her etter ett semesters arbeid. Selv om IO (intervjuobjektet) eksempelvis tar grunnfagseksamen dette semesteret, skal de ikke registreres med 20 vekttall med mindre de faktisk har studert "dobbel så mye" som det som er vanlig.

I gjennomsnitt planla studentene å ta 11 vekttall hver i vårsemesteret 1999. Dette gjelder både ved universitetene, som ved de vitenskapelige høyskolene og ved de statlige høyskolene. Spredningen var likevel større ved universitetene. Der hadde 12 prosent av studentene planlagt å ta mindre enn 10 vekttall og 10 prosent mer enn 15 vekttall. Ved de vitenskapelige høyskolene var det seks prosent som planla å ta mindre enn 10 vekttall, 8 prosent mer enn 15 vekttall.

Det var først og fremst deltidsstudentene som regnet med at de ikke ville følge normal studieprogresjon. 40 prosent av dem planla å ta mindre enn 10 vekttall i vårsemesteret 1998. Vi har tidligere sett at to av tre deltidsstudenter er kvinner. Likevel ser det ikke ut til at andelen som planla å ta mindre enn 10 vekttall var høyere blant kvinner enn blant menn. Derimot økte denne andelen med alderen. 14 prosent av studentene 30 år og over planla å ta mindre enn 10 vekttall, mot 7 prosent av de under 25 år. Andelen var høyere blant de som hadde ansvaret for barn enn blant de som ikke hadde det (se vedleggstabell A9).

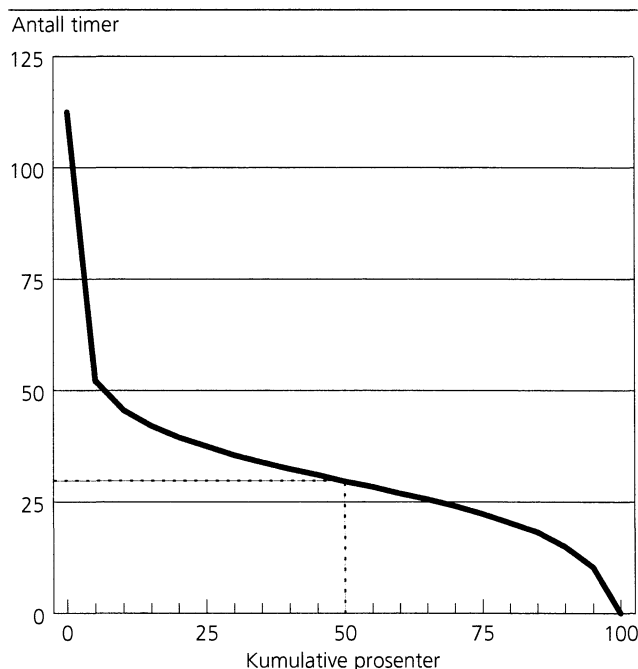
... men er planene realistiske?

En ting er *planer*, noe ganske annet er faktisk studieprogresjon. Ifølge NSD's studentstatistikk tok studentene ved universiteter og vitenskapelige høyskoler⁴ i gjennomsnitt 11 vekttall i løpet av *hele året* 1998 (NSD 1999), mens studentene i utvalget planla å ta like mange vekttall i løpet av *ett semester*. Det kan være flere grunner til denne forskjellen. For det første må vi huske på at deltidsstudenter og "hvileårsstudenter" er holdt utenfor i vårt utvalg. Men disse og alle andre som står registrert som studenter uten å være aktive studenter, telles med i NSD's studentstatistikk og dermed trekkes gjennomsnittet ned. For det andre kan vi ikke se bort fra at en del av studentene har misforstått spørsmålet og bare gjort rede for planlagte *eksamensvektttall*. De som planla å ta en grunnfagseksamen i vårsemesteret, ville da ha svart 20 vekttall i stedet for 10 vekttall, slik forutsetningen var (se note 3). Dette ville kunne bli oppveid av de som ikke skulle ta noen eksamen vårsemesteret 1998 og derfor svarte null vekttall, selv om arbeidsmengden tilsvarte ti vekttall. Hvis flertallet av eksamener er om våren, ville denne feilen likevel kunne bidra til at vi får et for høyt tall for planlagte vekttall i undersøkelsen.

Disse to mulige feilkildene er likevel neppe nok til å forklare hele forskjellen mellom planlagt antall vekttall blant studentene i utvalget og de faktisk avlagte vekttall, slik de registreres i NSD's studentstatistikk. Noe av forskjellen skyldes nok også urealistiske planer fra studentenes side. Men nøyaktig hvor mange vekttall studentene i utvalget faktisk tok våren og høsten 1998, vil man først kunne få vite om man kobler registeropplysninger om avlagte eksamener til opplysningene fra intervjuundersøkelsen.

⁴ NSD's Database for statistikk og høgre utdanning inneholder ikke opplysninger om vekttall for studentene ved statlige høyskoler.

Figur 2.2 . Studenter etter antall timer pr. uke brukt til studier. 1998. Andel som har brukt minst så mange timer som den vertikale akse viser.¹ Kumulative prosent

¹ Vi ser for eksempel at 50 prosent av studentene studerte minst 27 timer pr. uke.

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

2.2. Tid brukt til studier

I gjennomsnitt brukte studentene 30 timer pr. uke på studiene i vårsemesteret 1998. Disse 30 timene omfatter tid brukt til fellesundervisning, gruppeundervisning, øvingskurs, kollokviegrupper, frivillige studiegrupper og til selvstendig studiearbeid, blant annet til lesing, skriving og løsning av oppgaver.⁵ Det er bare små forskjeller grupper imellom. Kvinner og menn bruker i gjennomsnitt om lag like mye tid på studiene. Det er heller ikke vesentlige forskjeller mellom yngre og eldre studenter eller mellom de med og uten ansvar for barn (se vedleggstabell A10). Spredningen er imidlertid svært stor.

En av fem studenter (19 prosent) brukte mindre enn 20 timer pr. uke på studiene. En av fem (19 prosent) brukte 40 timer eller mer. Likevel oppgav hele 70 prosent av studentene i den første gruppen at de var heltidsstudenter. De brukte all sin tid til studier. På den andre siden var ikke alle de som brukte 40 timer eller mer til studiene, heltidsstudenter. To prosent av dem oppgav at de var deltidsstudenter.

Ellers er det først og fremst blant de eldste studentene og blant de med ansvar for barn at vi finner en noe

⁵ Studentene ble spurt om hvor mange timer de brukte pr. uke eller pr. måned til ulike studieaktiviteter. På dette grunnlag har man beregnet antall timer brukt til studievirksomhet pr. uke. Skillet mellom heltids- og deltidsstudenter bygger ikke på disse opplysningene om faktisk studietid, men om studentenes vurdering av hvor stor del av sin disponible tid de bruker til studier. Se fotnote 1.

Tabell 2.2. Andel studenter som bruker mindre tid på studier enn gjennomsnittet (mindre enn 30 timer pr. uke) etter familiefase, kjønn og etter om de har arbeid ved siden av studiene eller ikke. 1998. Prosent

Familiefase	Menn		Kvinner	
	Arbeid	Ikke arbeid	Arbeid	Ikke arbeid
Enslige	59	45	50	44
Par uten barn	56	47	59	44
Par med barn	63	44	60	49
Enslige forsørgere	:	:	78	56

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

høyere andel av de som studerer mindre enn 20 timer pr. uke og en noe lavere andel av de som studerer mer enn gjennomsnittet. 36 prosent av enslige forsørgere studerer 30 timer eller mer pr. uke, mot 49 prosent blant alle studentene. 24 prosent av de enslige forsørgere studerte mindre enn 20 timer pr. uke. Blant alle studenter var denne andelen 19 prosent (se vedleggstabell A10).

Studenter med arbeid ved siden av bruker mindre tid til å studere

Over halvparten av studentene hadde inntektsgivende arbeid ved siden av studiene i vårsemesteret 1998 (se avsnitt 3.1). Disse studentene brukte mindre tid på studiene enn studenter som ikke hadde arbeid ved siden av. 23 prosent av de med arbeid studerte mindre enn 20 timer pr. uke, mens dette bare gjaldt 14 prosent blant de som ikke hadde arbeid ved siden av studiene. 44 prosent i den første gruppa studerte 30 timer eller mer pr. uke, 55 prosent av de siste. Disse forskjellene blir ikke borte når vi kontrollerer for kjønn og familiefase (se tabell 2.2).

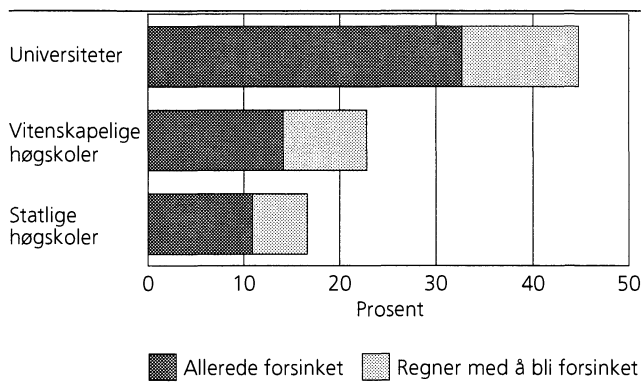
Det ser ut til at kjønn og familiefase betyr mindre for studieinnsatsen (målt i timer) enn om studenten er i arbeid eller ikke. Et mulig unntak er enslige forsørgere. Det kan se ut til at deres livssituasjon gir mindre rom for tid til studier enn den livssituasjonen gifte/samboende med barn gir rom for. Og det kan se ut til at en jobb ved siden av studiene reduserer tid til studier mer for enslige forsørgere enn for andre grupper. Men siden det er få enslige forsørgere i utvalget er tallene for dem usikre.

2.3. Studieprogresjon

En av fem er forsinket med studiene

En av fem studenter (20 prosent) er forsinket med studiene og ytterligere 9 prosent regner med å bli forsinket. Det er først og fremst universitetsstudentene som er forsinket. En av tre (33 prosent) er allerede forsinket og ytterligere 12 prosent regner med å bli det (se figur 2.3).

Figur 2.3. Andel studenter ved ulike typer institusjoner som allerede er forsinket i forhold til normert studietid og andel som regner med å bli det. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Det er noe færre kvinner enn menn som er forsinket, færre blant de yngste enn blant de eldre studentene og færre enslige enn studenter med barn og/eller samboer eller ektefelle (se vedleggstabell A11). I noen grad har denne fordelingen sammenheng med at de enkelte gruppene er ulikt fordelt på institusjonstyper. Mannlige studenter er overrepresentert ved universitetene, kvinnene ved de statlige høyskolene. Ser vi på universitetsstudentene for seg, viser det seg at det er en høyere andel som er forsinket blant kvinnene (36 prosent) enn blant mennene (29 prosent). Ved de statlige høyskolene er det omvendt. Der er andelen forsinkede større blant de mannlige (17 prosent) enn blant de kvinnelige studentene (8 prosent).

Både på universitetene og ved de statlige høyskolene er det færre som er forsinket blant de yngre enn blant de eldre studentene. På universitetene var for eksempel 22 prosent av de under 25 år forsinket, 48 prosent av de i siste halvdel av tjuetårene. Dette er naturligvis som ventet. Eldre studenter har flere studieår bak seg og dermed større mulighet for å pådra seg forsinkelser enn de yngre. Det er for få studenter fra de vitenskapelige høyskolene i utvalget til at vi kan gi tall for undergrupper av studenter som studerer der. Det samme gjelder enslige forsørgere. Men det er grunn til å tro at det ikke er færre universitetsstudenter som er forsinket blant dem enn blant gifte/samboende studenter med barn (45 prosent), trolig er det flere.

Gifte/samboende uten barn er også overrepresentert ved universitetene. Holder vi oss til universitetsstudentene alene, viser det seg at en av tre (34 prosent) gifte/samboende uten barn er forsinket. Dette er likevel ikke vesentlig høyere andel enn blant enslige (29 prosent). Ved de statlige høyskolene er andelen som er forsinket omtrent den samme i de to gruppene, 9 prosent blant gifte/samboende uten barn, 10 prosent blant enslige.

Tabell 2.3. Andel studenter som er forsinket i forhold til normal studietid etter familiefase, kjønn og etter om de har arbeid ved siden av studiene eller ikke. 1998. Prosent

Familiefase	Menn		Kvinner	
	Arbeid	Ikke arbeid	Arbeid	Ikke arbeid
Enslige	25	18	21	10
Par uten barn	22	24	18	24
Par med barn	33	22	24	28
Enslige forsørgere	:	:	23	21

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Arbeid ved siden av studiene får konsekvenser for studieprogresjonen

Vi har tidligere sett at studenter som har arbeid ved siden av studiene bruker mindre tid til å studere enn andre studenter (se tabell 2.2). Det kan se ut til at de som arbeider ved siden av studiene også bidrar til at de noe lettere blir forsinket i studiene. 22 prosent av de som hadde inntektsgivende arbeid ved siden av studiene våren 1998, var forsinket, mot 18 prosent av de som ikke hadde arbeid ved siden av. Forskjellen er altså ikke stor, og blir ikke vesentlig annerledes om vi kontrollerer for institusjonstype. 35 prosent av universitetsstudentene med arbeid ved siden av studiene våren 1998 var forsinket, 30 prosent av de med arbeid.

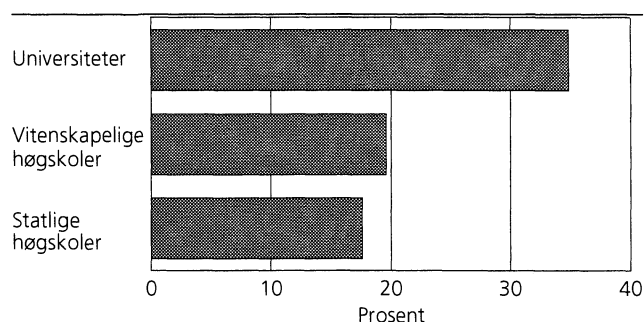
Ved å se på menn i ulike livsfaser for seg og kvinner for seg, ser det likevel ut til at de med arbeid ved siden av studiene har klart dårligere studieprogresjon enn de som ikke har arbeid i tillegg. I hvert fall ser det ut til å være slik for enslige menn og kvinner og for gifte/samboende par med barn (se tabell 2.3). Tallene for den siste gruppen er imidlertid usikre.

En av fire har hatt opphold i studiene

Vi har sett at det blant de som har ansvaret for barn og blant de som har arbeid ved siden av studiene, er flere som er forsinket med studiene enn blant de som ikke har slike forpliktelser i tillegg til studiene. Men man kan også bli forsinket i studiene ved at man har perioder innimellom hvor man ikke studerer. Man kan ta et "hvileår" eller et "hvile-semester" en eller flere ganger i løpet av studiene. 25 prosent av de som studerte høsten 1998 hadde hatt slike opphold i studiene. Det er gjerne de samme gruppene som har høy andel med opphold i studiene som vi har sett er forsinket med studiene: de eldste studentene og de med ansvar for barn (se vedleggstabell A11). Derimot er ikke andelen som har hatt opphold i studiene høyere blant menn enn blant kvinner.

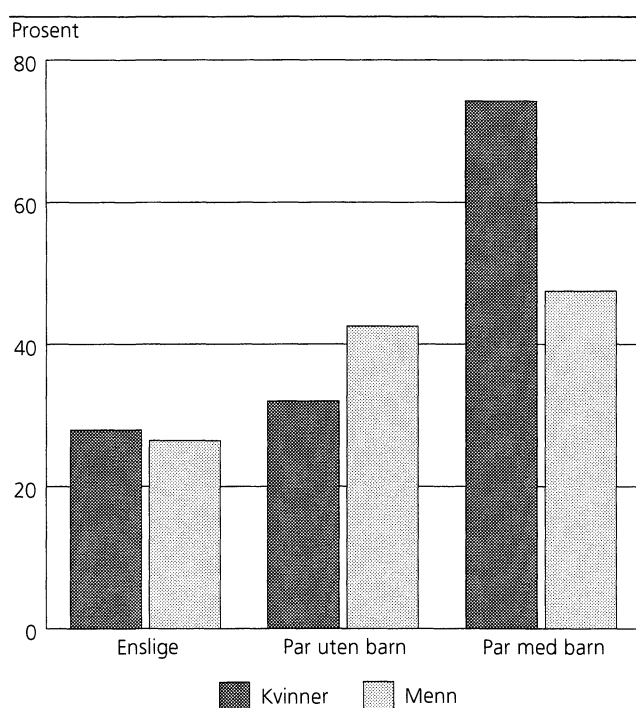
Det er først og fremst ved universitetene at mange studenter har hatt opphold i studiene. 35 prosent av universitetsstudentene har hatt slike opphold, 18 prosent av studentene ved de statlige høyskolene (se figur 2.4).

Figur 2.4. Andel studenter ved ulike typer institusjoner som har hatt opphold i studiene. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.5. Andel universitetsstudenter som har hatt opphold i studiene. Kvinner og menn i ulike familiefaser. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Det er med opphold, som med forsinkelser i studiene. Jo lengre man har studert, dess større er sjansen for at man har hatt et opphold. Og siden de eldste studentene har studert lengst, er det rimelig å vente at andelen som har hatt opphold i studiene, er størst blant dem. Men samtidig med at studentene blir eldre, øker også muligheten for at de pådrar seg andre forpliktelser i livet, overfor ektefelle/samboer og barn; forpliktelser som i sin tur kan føre til at de må ta pauser i studiene. For kvinner vil barnefødsel og for både småbarnsmødre og småbarnsfedre vil omsorg for små barn være en mulig grunn til at de tar et avbrekk i studiene.

Mange kvinner med barn har hatt opphold i studiene

To av tre (66 prosent) kvinnelige universitetsstudenter 30 år eller eldre og nesten like stor andel (60 prosent) av de mannlige universitetsstudentene i samme aldersgruppe hadde hatt opphold i studiene. Tallene for menn er imidlertid usikre. Blant universitetsstudentene under 25 år var det heller ingen forskjell på kvinner og menn. 19 prosent av mennene og 20 prosent av kvinnene hadde hatt avbrekk i studiene. Hvis vi i stedet for å sammenligne universitetsstudenter i ulike aldersgrupper, sammenligner studenter i ulike familiefaser, blir det klarere at oppholdene i studiene og dermed forsinkelsene har sammenheng, nettopp med det å sette barn til verden.

Tre av fire (74 prosent) gifte/samboende kvinnelige universitetsstudenter med barn har hatt avbrekk i studiene, en av fire (26 prosent) enslige kvinnelige universitetsstudenter uten barn. Figur 2.5 viser også klart at det først og fremst er kvinnene som får opphold i studiene når barna kommer. Mens forskjellen er liten mellom enslige menn og kvinner, er det langt færre gifte/samboende menn med barn som har hatt avbrekk i studiene, enn kvinnene i samme situasjon. Det må imidlertid understrekes at tallene for gifte/samboende med barn i figur 2.5 er usikre, spesielt for menn.⁶

Mange tar avbrekk i studiene for å arbeide

Når så mange som 25 prosent av alle studenter og 35 prosent av alle universitetsstudentene har hatt opphold i studiene, er det likevel klart at det må være mange andre grunner til slike opphold enn barnefødsel og omsorg for små barn. I undersøkelsen ble studentene spurt om årsaken til at de hadde hatt opphold i studiene. I svarene gav mange studenter (om lag en firedel) uttrykk for at de hadde tatt et avbrekk fordi de "gjærne ville jobbe en periode". Det er vanskelig å si i hvilken grad økonomiske motiver har spilt inn. Bare et lite mindretall gav direkte uttrykk for at oppholdet i studiene skyldtes at de "manglet finansiering av studiet", men vi kan ikke se bort fra at dette også var et medvirkende motiv for de som gav uttrykk for at de "ville jobbe en periode". En del (om lag en av ti) gav uttrykk for at studiemotivasjonen ikke var den beste. De "var lei av å studere", de "var i tvil om det valgte faget eller studiet var det rette" for dem. En del (om lag en av ti) hadde benyttet den friheten studie-situasjonen gir til å ta fri og dra på "lengre reiser". Men det var også en del (en av ti) som svarte at de hadde måttet vente på grunn av ulike flaskehals i studiet-systemet. Ikke uventet var det relativt mange som "hadde et opphold i forbindelse med barnefødsel eller omsorg for barn" (en av åtte) og for å avtjene verne-

⁶ I utvalget var det bare 66 gifte/samboende kvinnelige universitetsstudenter med barn, 44 mannlige studenter i samme gruppe.

plikten (en av åtte). I tillegg hadde noen tatt en pause på grunn av sykdom.⁷

2.4. "Hvileårsstudentene"

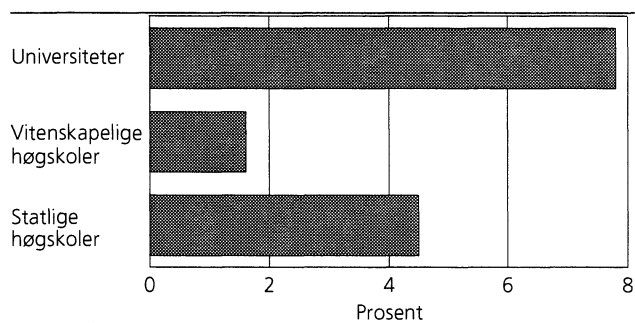
Når så vidt mange som en av fire av de som til enhver tid studerer, har hatt et opphold i studiene, betyr det at på ethvert tidspunkt er det en viss andel av de som er registret som studenter som har et avbrekk i studiene. Våren 1998 var om lag fem til seks prosent av de registrerte studentene såkalte "hvileårsstudenter". Som ventet var det en høyere andel "hvileårsstudenter" blant universitetsstudentene enn blant studentene ved høyskolene.

Ellers er andelen "hvileårsstudenter" høyere blant kvinner (8 prosent) enn blant menn (4 prosent), høyere blant de eldste studentene (10 prosent) enn blant de yngste (4 prosent), høyere blant gifte/samboende med barn (9 prosent) enn blant enslige uten barn (5 prosent) (se vedleggstabell A12). At det er færre "hvileårsstudenter" blant de yngre enn blant de eldre studentene, og færre blant de enslige enn blant de gifte/samboende med barn, stemmer godt med det vi tidligere har sett om hvem som har hatt opphold i studiene (se vedleggstabell A11). Det er vanskeligere å forstå hvorfor det er så mange flere "hvileårsstudenter" blant kvinnelige enn blant mannlige studenter, når andelen aktive studenter som sier at de tidligere har hatt opphold i studiene er lik for kvinner og menn (25 prosent). Trolig er grunnen at kvinnene har lengre opphold enn mennene.

En av tre (37 prosent) "hvileårsstudenter" har hatt opphold i studiene tidligere. En av fire (26 prosent) har mindre enn ett år igjen av studiene. Over halvparten (55 prosent) svarer at de er forsinket med studiene. Ytterligere 13 prosent tror de vil bli forsinket.

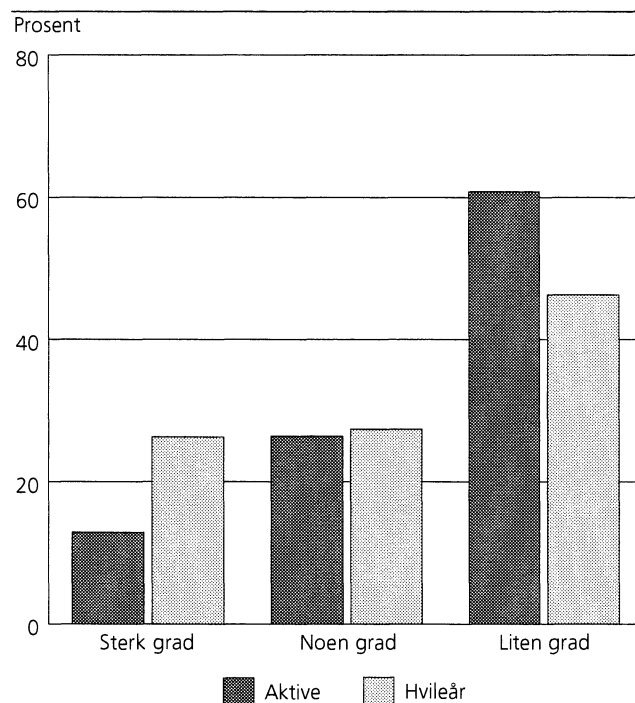
En av fire "hvileårsstudenter" (26 prosent) gir uttrykk for at tanken på en eventuell studiegjeld "i sterk grad" har påvirket studieprogresjonen. Blant de aktive studentene er det bare halvparten så høy andel (13 prosent) som gir uttrykk for det samme.

Figur 2.6. Andel "hvileårsstudenter" ved universiteter og høyskoler våren 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.7. Andel studenter etter i hvilken grad tanken på en eventuell studiegjeld har påvirket studieprogresjonen. Aktive studenter og "hvileårsstudenter". 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

⁷ Det er dessverre vanskelig å gi mer enn omtrentlige tall for årsak til opphold i studiene. Det skyldes at vel en tredel av de som hadde et slikt opphold svarte at det var "andre årsaker" til avbrekket enn de årsakene som var direkte nevnt i spørreskjemaet. De ble bedt om å spesifisere, men det er ikke uten videre klart hvordan svarene på dette oppfølgingsspørsmålet bør klassifiseres.

3. Arbeid

I forrige kapittel så vi at de studentene som hadde jobb ved siden av studiene, brukte mindre tid på studiene enn de som ikke hadde jobb i tillegg. Tallene kunne også tyde på at de som arbeidet ved siden av, dermed også noe oftere enn de som ikke arbeidet, ble forsinket i studiene. Det dreide seg imidlertid ikke om noen stor forskjell. Det kan se ut til at andre forhold, som for eksempel barnefødsel og omsorg for barn, er vel så viktige årsaker til forsinkelsene.

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvem som først og fremst har arbeid ved siden av studiene, hvor mye de arbeider og hva som er motivene for å kombinere studiene med arbeid.

3.1. Sysselsetting

Stadig flere har arbeid ved siden av studiene

Stadig flere studenter og skoleelever har inntekts-givende arbeid ved siden av studiene og skolegangen (Roalsø 1997, Roalsø og Ellingsen 1998). For 25 år siden hadde færre enn hver tredje student arbeid ved siden av studiene. I dag arbeider minst hver andre student (se tabell 3.1).

Tabell 3.1. Enslige hjemmeboende, enslige borteboende og gifte/samboende studenter etter antall arbeidstimer pr. uke ved siden av studiene. 1998 og 1973-1974.¹ Prosent

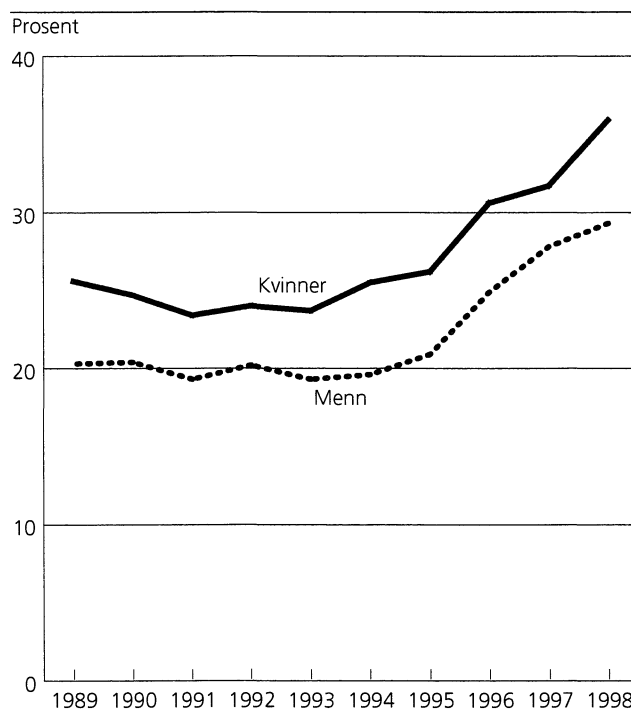
	Ikke i arbeid	1-5 timer	6-10 timer ²	11-20 timer	21 timer eller mer
1973-1974					
Enslige borteboere	77	14	8	:	:
Enslige hjemmeboere	66	9	25	:	:
Gifte/samboende	71	7	8	5	7
Våren 1998					
Enslige borteboere	47	15	19	13	6
Enslige hjemmeboere	29	14	27	22	8
Gifte/samboende	42	15	18	16	9

¹ 1973-1974: Studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler i Oslo, Bergen og Trondheim. Det var denne gruppen som arbeidet mest.

² For enslige borteboere og enslige hjemmeboende i 1973-1974: 6 timer eller mer.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.1. Andel deltidsarbeidende skoleelever og studenter.¹ 1989-1998. Menn og kvinner. Prosent

¹ Personer som oppgir at de i hovedsak betrakter seg som skoleelev eller student. Kilde: Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) 1989-1998, Statistisk sentralbyrå.

Denne trenden bekreftes også av andre undersøkelser. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) økte andelen elever og studenter som arbeidet deltid ved siden av studiene fra 23 til 33 prosent i løpet av perioden 1989-1998.⁸

Økningen i andelen studenter som har deltidsarbeid ved siden av studiene, gjelder både kvinner og menn. Og den gjelder alle aldersgrupper, spesielt den aldersgruppen som flertallet av studentene befinner seg i: 20-24 år (se tabell 3.2).

⁸ AKU gir ikke mulighet til å si noe om det har blitt flere eller færre studenter som har heltidsjobb ved siden av studiene.

Tabell 3.2. Andel deltidsarbeidende skoleelever og studenter.¹ 1989 og 1998. Prosent

Alder	Menn		Kvinner	
	1989	1998	1989	1998
16 - 19 år	22	29	28	36
20 - 24 år	18	32	22	40
25 - 39 år	17	29	20	29

¹ Personer som oppgir at de i hovedsak betrakter seg som skoleelev eller student. Kilde: Arbeidskraftundersøkelsene (AKU), Statistisk sentralbyrå.

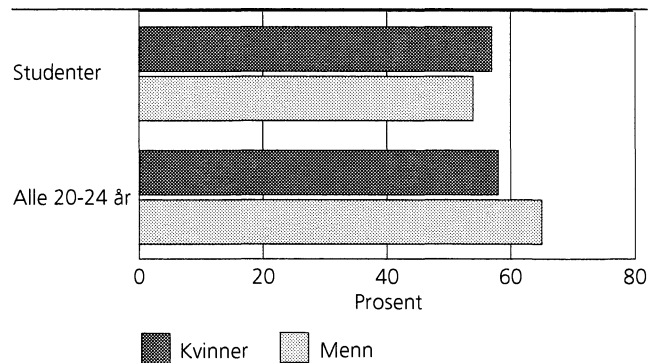
Over halvparten av dagens studenter jobber ved siden av

56 prosent av studentene i utvalget hadde inntektsgivende arbeid ved siden av studiene i vårsemesteret 1998.⁹ Dette er en god del høyere enn tallene i den ordinære arbeidsmarkedsstatistikken. Ifølge AKU arbeidet 33 prosent av alle studenter og skoleelever deltid ved siden av studiene i 1998 (jf. figur 3.1). Det er flere årsaker til denne forskjellen. Den viktigste grunnen er at studentene i vårt utvalg ble spurt om de hadde arbeid på intervjuetidspunktet eller om de hadde hatt arbeid i inneværende semester. Referanseperioden ble dermed rundt tre måneder i gjennomsnitt.¹⁰ I AKU er referanseperioden en uke. De som enten arbeidet minst en time eller hadde et arbeidsforhold som de var midlertidig fraværende fra, i ei bestemt uke, blir klassifisert som sysselsatte. Dette innebærer at en del studenter med kortvarige strøjobber som i undersøkelsen om studentenes levekår ble registrert og talt med blant de 56 prosent, ikke ville ha blitt registrert som sysselsatte i AKU. En medvirkende årsak er at en del elever og studenter med lang arbeidstid blir klassifisert som yrkesaktive i AKU, ikke som studenter (jf. note 8).

Andelen som har arbeid ved siden av studiene, er noe høyere blant kvinnelige enn blant mannlige studenter. Slik er det ikke når man sammenligner alle kvinner og menn, altså ikke bare studentene. Da er andelen sysselsatte høyere blant menn enn blant kvinner (se figur 3.2).

Det kan være flere grunner til at kvinnelige studenter oftere har arbeid enn mannlige studenter og dermed avviker fra mønsteret blant alle unge menn og kvinner. Studentene jobber først og fremst på deltidsarbeidsmarkedet (se avsnitt 3.2). Deler av dette markedet er i utgangspunktet sterkt kvinnedominert (varehandel, helsesektoren, rengjøring, barnepass). Mannlige studenter kan ha vanskeligere for å få slike deltidsjobber enn kvinnelige studenter. Men det spesielle arbeidsmønsteret blant mannlige og kvinnelige studenter kan delvis også være et utslag av at mange studenter allerede har et ganske høyt utdanningsnivå (dersom man sammenligner studentene med andre

Figur 3.2. Andel med arbeid blant studenter våren 1998¹ og blant alle personer 20-24 år 1995². Kvinner og menn. Prosent

¹ I løpet av en tre måneders periode. ² Siste uke.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) 1995, Statistisk sentralbyrå.

unge). Det er først og fremst i grupper med lav utdanning at menns yrkesaktivitet er høyere enn kvinners. Jo høyere utdanning, dess mindre er vanligvis forskjellen i menns og kvinners yrkesaktivitet (Bø og Lyngstad 1998). Begge disse effektene kan tenkes å slå ut for studentene. Ellers er det grunn til å minne om at tallene i figur 3.2 undervurderer forskjellen mellom andelen med arbeid blant studenter og for sammenligningsgruppen. Mens studentene ble spurt om de hadde hatt arbeid i løpet av en periode på tre måneder, ble sammenligningsgruppen spurt om de hadde arbeid uken før (se ovenfor).

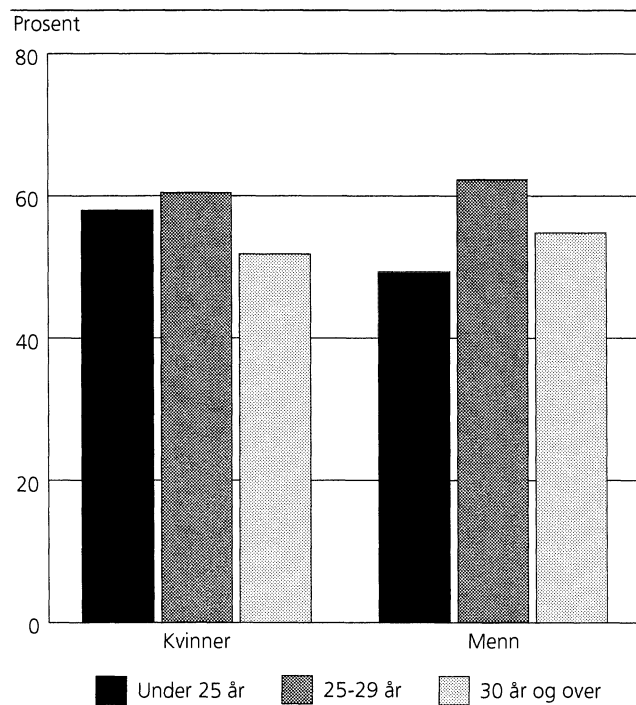
Andelen som har arbeid øker vanligvis med alderen, i hvert fall i aldersgruppene opp til 40 år. I 1995 var for eksempel 37 prosent av 16-19 åringene sysselsatt, 61 prosent av 20-24 åringene, mens 83 prosent av de i alderen 25 - 54 år hadde arbeid. Slik er det ikke blant studenter. Det ser ut til at studenter i siste halvdel av 20-årene i større grad enn yngre og eldre studenter har arbeid ved siden av studiene (se vedleggstabell A13 og figur 3.3).

Av figur 3.3 ser vi også at det er i den yngste aldersgruppen at andelen med arbeid ved siden av studiene er høyere blant kvinnelige enn blant mannlige studenter. Blant de som har fylt 25 år, ser det ut til at menn i noe større grad enn kvinner har arbeid ved siden av studiene. Av vedleggstabell A13 ser vi videre at studenter med ansvar for barn (enslige forsørgere og gifte/samboende med barn) sjeldnere har arbeid enn de uten slikt ansvar. Dette tyder på, og tabell 3.3 viser, at kvinnelige studenter oftere enn mannlige studenter har arbeid ved siden av studiene så lenge de ikke samtidig har ansvaret for barn. Så snart de kvinnelige studentene får barn, blir andelen med arbeid ved siden av studiene lavere. De kvinnelige studentene reduserer da omfanget av inntektsgivende arbeid. Gifte og samboende mannlige studenter med barn, har imidlertid arbeid ved siden av studiene i like store grad som de gifte og samboende uten barn.

⁹ I tillegg kommer trolig noen av de fem prosent som studerte mindre enn halvparten av tiden sin (se note 1, avsnitt 1.1).

¹⁰ Intervjuene ble gjennomført i perioden fra midten av mars til midten av mai 1998.

Figur 3.3. Andel studenter med arbeid ved siden av studiene våren 1998 i ulike aldersgrupper. Kvinner og menn. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.3. Andel studenter med arbeid ved siden av studiene våren 1998 etter kjønn, familiefase og alder. Prosent

	Kvinner	Menn
Enslige under 25 år	58	47
Enslige 25 -29 år	70	58
Enslige forsørgere	39	:
Par uten barn	63	63
Par med barn	44	63

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

De fleste studentene har sommerjobb

Tre av fire studenter (78 prosent) i utvalget hadde en jobb sommeren 1997, for to av de tre (52 prosentpoeng) dreide det seg om en feriejobb, for den tredje (26 prosentpoeng) en jobb av mer varig karakter. Av de 22 prosent som ikke jobbet sommeren 1997, hadde en del jobb ved siden av studiene i semesteret. 14 prosent av studentene hadde verken sommerjobb eller jobb i semesteret.

Mens andelen som arbeidet ved siden av studiene våren 1998, var noe høyere blant kvinner enn blant menn, var det mennene som oftest hadde feriejobb sommeren 1997; og mens de yngste studentene sjeldnere hadde arbeid ved siden av studiene enn de noe eldre, var det de yngste som oftest hadde sommerjobb. Dette blir i noen grad motvirket ved at kvinnelige studenter i større grad enn mannlige studenter og eldre studenter i større grad enn yngre studenter hadde jobb av mer varig karakter sommeren 1997. Alt i alt var

Tabell 3.4. Andel studenter med arbeid sommeren 1997¹ etter kjønn, familiefase og alder. Prosent

	Kvinner	Menn
Enslige under 25 år	89	83
Enslige 25 -29 år	83	80
Enslige forsørgere	43	:
Par uten barn	85	83
Par med barn	46	65

¹ Sommerjobb eller jobb av mer varig karakter.

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

andelen menn og andelen yngre studenter som jobbet sommeren 1997 høyere enn andelen kvinner og eldre studenter som jobbet (vedleggstabell A14).

Sammenligner vi studenter i ulike familiefaser, finner vi det samme mønsteret for sommerjobb som for jobb ved siden av studiene. Det er studenter uten forsørgeransvar for barn som oftest har jobb om sommeren. 84 prosent av de enslige og 85 prosent av de gifte/samboende studentene uten barn hadde enten sommerjobb eller jobb av mer varig karakter sommeren 1997, bare 45 prosent av de enslige forsørgere og 52 prosent av de gifte/samboende med barn.

Tar vi hensyn til familiefase og, der det er mulig: alder, blir forskjellene mellom andelen mannlige og kvinnelige studenter som jobber om sommeren nokså lik det vi fant for arbeid i semesteret: Blant studenter uten ansvar for barn er det flere kvinner enn menn som jobber om sommeren. Blant studenter med ansvar for barn, er det flere menn enn kvinner som jobber (se tabell 3.4). 44 prosent av kvinnelige enslige forsørgere og 39 prosent av gifte/samboende kvinner med barn hadde verken jobb om sommeren eller i semesteret.

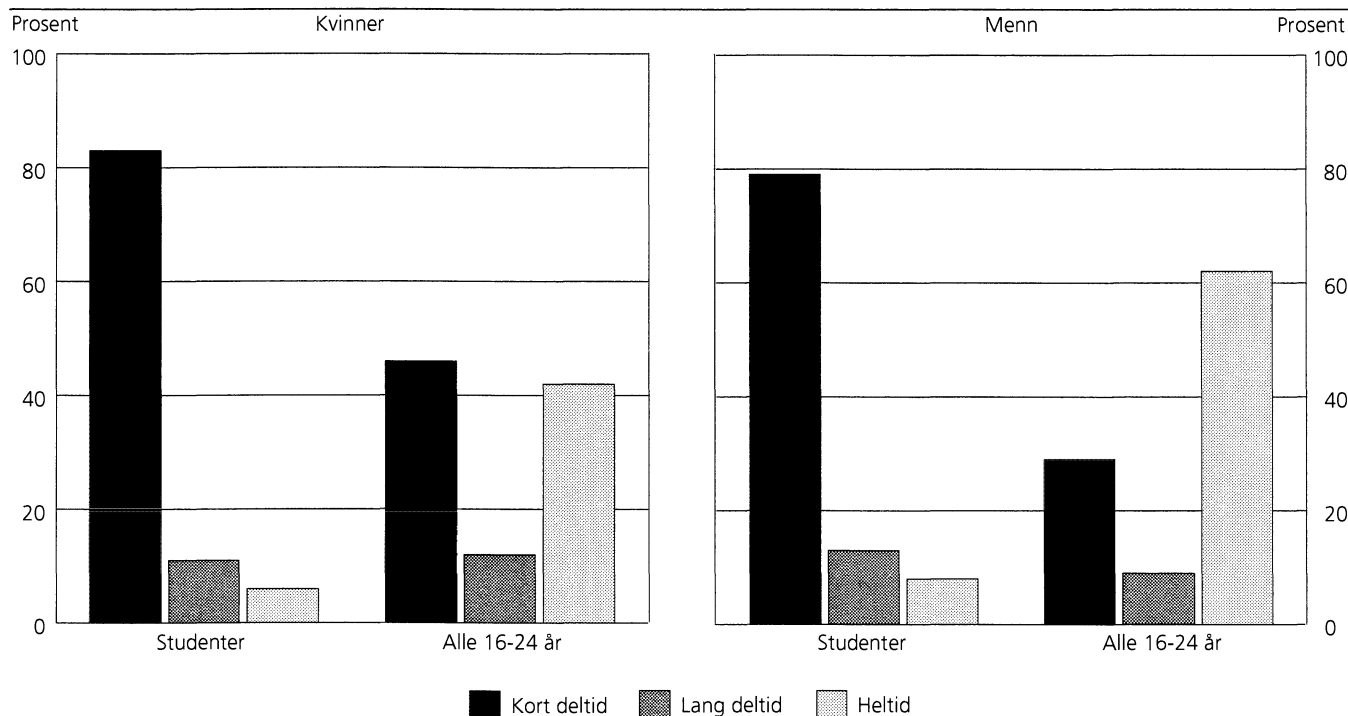
3.2. Arbeidstid

Fire av fem jobber kort deltid

82 prosent av studentene som hadde jobb ved siden av studiene i vårsemesteret 1998, jobbet kort deltid, det vil si mindre enn 20 timer pr. uke i gjennomsnitt. De fleste av disse (50 av 82 prosentpoeng) arbeidet mindre enn ti timer pr. uke. Bare 7 prosent arbeidet heltid, det vil si minst 35 timer pr. uke (se vedleggstabell A15).

I gjennomsnitt arbeidet studentene sju timer i uken. Dette gjaldt både kvinner og menn (Gulløy, Opdahl og Øyanger 1998). Blant de sysselsatte studentene arbeidet menn litt flere timer pr. uke enn kvinner, 13 mot 12 timer. Både kvinnelige og mannlige studenter arbeider langt oftere kort deltid (mindre enn 20 timer pr. uke) enn annen ungdom. Både blant mannlige og kvinnelige studenter med arbeid ved siden av studiene arbeider rundt 80 prosent kort deltid, mens færre enn 29 prosent av alle unge menn og 46 prosent av alle unge kvinner under 25 år har så kort arbeidstid.

Figur 3.4. Andel sysselsatte¹ etter arbeidstid. Studenter våren 1998 og alle personer under 25 år i 1995. Kvinner og menn. Prosent

¹ Studenter som hadde minst én times inntektsgivende arbeid ved siden av studiene i løpet av en 3 måneders periode. For alle personer: minst en time i løpet av foregående uke.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.5. Andel studenter med arbeid ved siden av studiene etter arbeidstid pr. uke etter kjønn, familiefase og alder. Prosent

	Kvinner		Menn	
	Under 10 timer	20 timer eller mer	Under 10 timer	20 timer eller mer
Enslige under 25 år	58	11	49	18
Enslige 25 -29 år	50	22	49	22
Par uten barn	53	15	43	18
Par med barn	43	29	35	28

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

De yngste studentene jobber færre timer pr. uke enn de eldre (se vedleggstabell A15). Det gjelder både blant kvinner og blant menn. Men når vi holder oss til de enslige studentene uten barn, er det bare blant kvinnene at de yngste sysselsatte jobber færre timer pr. uke enn de eldre (se tabell 3.5). Og det er bare de yngste enslige kvinnelige studentene som jobber mindre enn de jevnaldrende enslige mannlige studentene. Mens tabell 3.3 tyder på at gifte/samboende studenter uten barn oftere har arbeid ved siden av studiene enn de som har barn, tyder tabell 3.5 på at når de gifte/ samboende studentene med barn først jobber, jobber de noe flere timer pr. uke enn de uten barn.

Vi har tidligere sett at en større andel av studentene har arbeid ved siden av studiene i dag enn for 25 år siden (se tabell 3.1, jf. avsnitt 3.1). Men hva med de som jobber, arbeider de mer eller mindre enn de studentene som hadde arbeid i 1973-1974? Av de gruppene vi har kunnet sammenligne (se tabell 3.1), ser det ikke ut til å være noen stor forskjell mellom

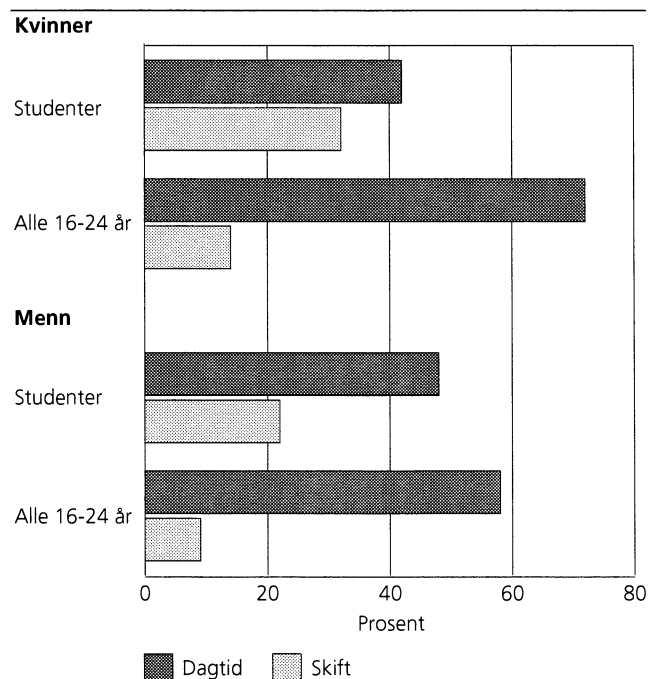
arbeidstiden til de sysselsatte studentene for 25 år siden og i dag. I de fleste gruppene ligger andelen som arbeider 1-5 timer pr. uke i området 20-30 prosent (tallene i tabell 3.1 gir andelen av *alle* studenter som jobber 1-5 timer, *ikke* andel sysselsatte, og må derfor regnes om for å kunne sammenlignes). Det ene unntaket er enslige borteboere. I 1974-1973 arbeidet 64 prosent av de sysselsatte i denne gruppen 1-5 timer i uken, i 1998 28 prosent. Dette er den største gruppen blant studentene. I dag utgjør de 60 prosent av alle studenter (se vedleggstabell A1). Vi vet ikke hvor stor denne andelen var i 1973-1974, men den var neppe mindre. Dermed bør vi kunne konkludere med at de studentene som hadde arbeid ved siden av studiene i 1998, i gjennomsnitt arbeidet flere timer enn de som hadde jobb i tillegg til studiene i 1973-1974. Men vi vet ikke hvor mye mer de arbeidet.

Mange jobber utenfor vanlig dagtid

Sammenlignet med annen ungdom i arbeid, har studentene som arbeider ved siden av studiene, ofte ubekvem arbeidstid. De arbeider oftere turnus- eller skiftarbeid og sjeldnere vanlig dagtid. Tallene for studentene i figur 3.5 og i vedleggstabell A16 er imidlertid ikke helt sammenlignbare med tallene for alle unge under 25 år.¹¹ Tallene for andel studenter med arbeid som arbeider dagtid, må betraktes som maksimums-anslag.

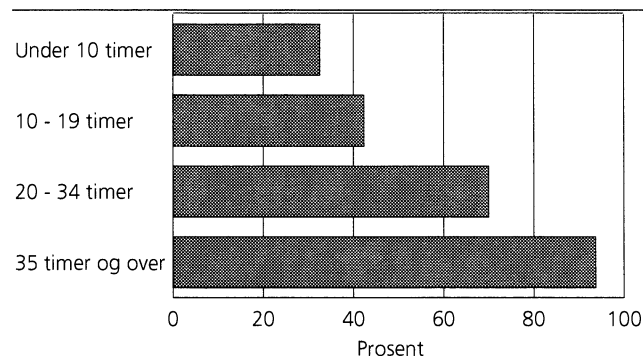
¹¹ Spørsmålet i Levekårsundersøkelsen 1995 om arbeidstidsordning hadde gjensidig utelukkende svarkategorier, mens spørsmålene som ble stilt til studentene, ikke hadde det.

Figur 3.5. Andel sysselsatte¹ etter arbeidstidsordning. Studenter våren 1998 og alle personer under 25 år 1995. Kvinner og menn. Prosent

¹ Studenter som hadde minst en times inntektsgivende arbeid ved siden av studiene i løpet av en tre måneders periode. For alle personer: minst én time i løpet av foregående uke.
Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.6. Andel av studentene med jobb ved siden av studiene våren 1998, som arbeidet dagtid på hverdager etter ukentlig arbeidstid. Prosent

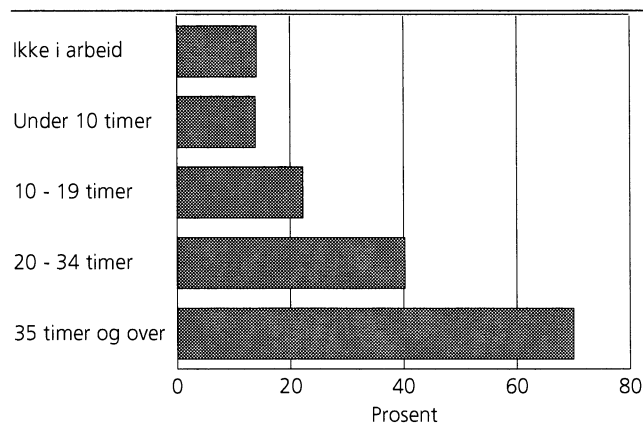

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Studenter med full jobb arbeider dagtid, ...

En ting er å ha ubekvem arbeidstid når man har full jobb, noe annet når man bare har strøjobber eller bare jobber noen få timer i uken, slik tilfellet er for de fleste studentene som har arbeid ved siden av studiene. Blant de studentene som jobber heltid ved siden av studiene, arbeidet de aller fleste ordinær dagtid. Andelen som jobber dagtid på hverdager, er lavest blant de som jobber minst. Det er altså først og fremst disse som har ubekvem arbeidstid (natt- eller kveldsarbeid, helgearbeid mv.)

Figur 3.7. Andel studenter som studerte mindre enn tjue timer pr. uke våren 1998 etter ukentlig arbeidstid. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

... og bruker lite tid på studiene

Svært få studenter kombinerer fulltids jobb med full tids studier. Mindre enn 1 prosent av studentene i utvalget brukte minst 30 timer pr. uke på studiene samtidig som de arbeidet minst 35 timer pr. uke. Bare to prosent av studentene kombinerte heltid eller lang deltid, det vil si minst 20 timers arbeid pr. uke med full tids studier (30 timer eller mer pr. uke).

Blant de som arbeidet heltid ved siden av studiene, studerte to av tre (70 prosent) mindre enn tjue timer pr. uke. Blant de som ikke kombinerte studiene med arbeid og blant de som jobbet mindre enn ti timer i uken, var det bare 14 prosent som brukte mindre enn 20 timer pr. uke til studiene.

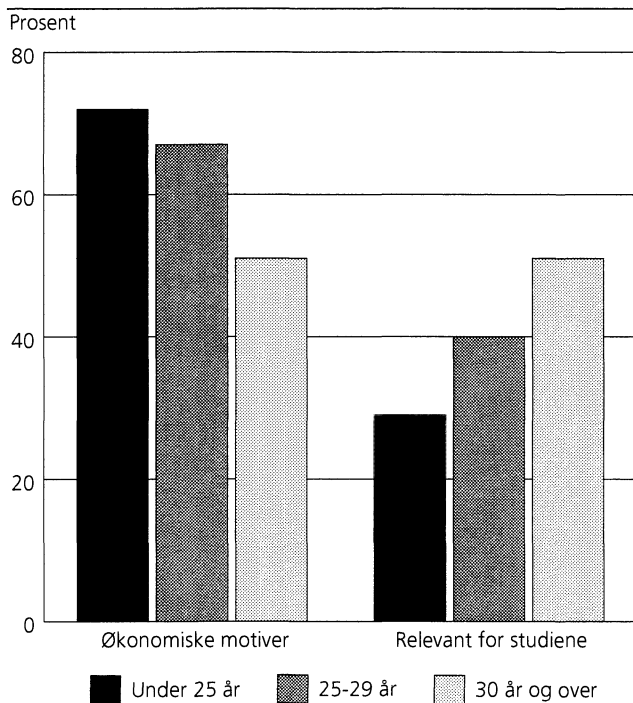
3.3. Hvorfor arbeider studentene ved siden av studiene?

Økonomiske motiver viktigst

Det ser ut til at det er en blanding av økonomiske og andre typer motiver som gjør at studentene tar arbeid ved siden av studiene, men de økonomiske motivene er avgjørt viktigst. To av tre (67 prosent) av studentene som har arbeid ved siden av studiene, gav uttrykk for at det var økonomisk motivert. 24 prosent jobbet for å unngå å ta opp fullt studielån, 43 prosent fordi støtten fra Lånekassen ikke strekker til (se vedleggstabell A17). 36 prosent hadde en jobb som også var "svært relevant" for det studiet de var i ferd med å ta, mens 43 prosent svarte at jobben "ikke er relevant i det hele tatt".

De yngste studentene legger større vekt på økonomiske motiver enn de eldste. Og de eldste legger i større grad enn de yngste at arbeidet er relevant for studiene (se figur 3.8).

Figur 3.8. Motiver for å arbeide blant studenter med arbeid ved siden av studiene i ulike aldersgrupper. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

3.4. Ulike arbeidsmarkeder på ulike studiested?

Når ulike studentgrupper tar arbeid ved siden av studiene i ulik grad, trenger ikke dette bare reflektere at studentene ønsker og forsøker å få arbeid i ulik grad. Det kan også skyldes at ulike grupper av studenter står overfor ulike arbeidsmarkeder. Det er ikke sikkert det er like lett å få en deltidsjobb som lar seg kombinere med studiene, på et mindre sted som i en storby. Og det er kanskje ikke like lett for en ung kvinne eller mann som kommer flyttende alene til studiestedet, å finne seg en jobb, enn den som har bodd på stedet gjennom hele oppveksten.

Studenter i storby jobber mest

Studenter som studerer i storby (med omland), har langt oftere arbeid ved siden av studiene (59 prosent) enn de som studerer på mindre tettsteder (46 prosent) (se vedleggstabell A13). Det er visse forskjeller i sammensettingen av de to studentgruppene som kanskje kan forklare hvorfor studenter som studerer i storby oftere har arbeid enn de som studerer på mindre tettsteder. Studentene på de mindre tettstedene er yngre enn storbystudentene og de er oftere enslige og kvinner. 55 prosent av studentene i storbyene er under 25 år, 66 prosent av de som studerer på et mindre tettsted. 60 prosent av studentene i storby er enslige, 66 prosent av studentene på mindre tettsteder, og mens 57 prosent av de som studerer i storby, er menn, gjelder det 64 prosent av de som studerer på et mindre tettsted.

Tabell 3.6. Andel studenter som hadde arbeid ved siden av studiene våren 1998 etter studiested, kjønn, alder og familiefase. Prosent

	Storbyer	Regionale sentra	Mindre tettsteder
Alle kvinner	59	56	51
Alle menn	59	55	46
Alle under 25 år	57	56	43
Alle enslige	58	58	43
Enslige kvinner under 25 år	61	58	47
Enslige menn under 25 år	49	52	33

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Denne ulike sammensettingen kan likevel ikke forklare hvorfor andelen studenter med arbeid ved siden av studiene er større i storbyen enn på et mindre tettsted. Både blant enslige menn og blant enslige kvinner er det flest med arbeid i storbyene og de regionale sentra, færrest på mindre tettsteder.

Ikke bare er andelen studenter med jobb ved siden av studiene, høyere i storbyene enn på mindre tettsteder, men storbystudenter med arbeid jobber også flere timer pr. uke enn studenter på mindre tettsteder som jobber ved siden av studiene. 21 prosent av studentene i storby som arbeidet ved siden av studiene, arbeidet 20 timer eller mer pr. uke, 10 prosent av de på mindre tettsteder (se vedleggstabell A15). Storbystudentene har oftere jobber med ordinær arbeidstidsordning enn de som studerer og jobber på mindre tettsteder. Blant de som arbeidet ved siden av studiene, arbeidet halvparten av studentene i storbyene (50 prosent) og 28 prosent av studentene på mindre tettsteder dagtid på hverdager.

Studenter i storby arbeider altså oftere ved siden av studiene enn studenter på mindre tettsteder, og de er også bedre integrert i arbeidslivet i den forstand at de oftere enn studentene på små tettsteder arbeider lang deltid eller heltid (minst 20 timer pr. uke) og oftere arbeider på vanlig dagtid. Dette trenger likevel ikke bety at det er lettere for studenter i storbyer å finne en passende jobb, enn for studenter på et mindre tettsted. Det kan også være at storbystudentene har høyere bostgifter og også ellers må bruke mer penger på ulike "nødvendige" utgifter enn studentene på mindre tettsteder trenger å gjøre, og at de derfor trenger høyere inntekter for å kunne leve like godt som studentene på mindre tettsteder. Motivene for å arbeide ved siden av studiene synes imidlertid å være de samme blant studenter uansett hvor de studerer. Hver fjerde student gjør det for å slippe å ta opp fullt studielån, vel 40 prosent fordi støtten fra Lånekassen ikke strekker til og en tredel av andre årsaker (se vedleggstabell A17).

I de neste fire kapitlene (kapittel 4-7) skal vi se nærmere på studentenes inntekter og utgifter, blant annet for å undersøke hvilke konsekvenser det har for studentenes inntekter og forbruk at studenter i storby jobber mer ved siden av studiene enn studenter på mindre tettsteder.

4. Inntekt

Vi har sett at mange studenter arbeider ved siden av studiene og at det først og fremst er økonomiske årsaker til dette. Noen jobber for å unngå å sitte med for stor studiegjeld når de er ferdige med utdannelsen. Andre synes ikke støtten fra Lånekassen strekker til og jobber for å kunne unne seg større forbruk i studietida. I dette kapitlet skal vi undersøke hvor mye inntekter fra eget arbeid, støtte fra Lånekassen og andre inntekter betyr for studentenes samlede individuelle inntekter.

Det er ikke bare studentenes individuelle inntekter og studiestøtte som avgjør hvilket forbruksnivå de kan tillate seg å ha under studietiden og hvor stor gjeld de sitter igjen med etter endt studium. Overføring mellom husholdninger og omfordeling internt i husholdningen er også viktig. Vi skal derfor også undersøke hvor mye de mottar i støtte fra foreldrene og, så langt våre data tillater, beskrive den økonomiske situasjonen for studenter som lever i parforhold, og dermed nyter godt av overføringer fra ektefelle eller samboer.

4.1. Studentens egne inntekter

Stor spredning i arbeidsinntekt

I gjennomsnitt tjente studentene knapt 2 700 kroner (brutto) pr. måned ved eget arbeid i vårsemesteret 1998. Da har vi også tatt med de som ikke hadde arbeid ved siden av studiene. Begrenser vi oss til de som faktisk arbeidet, blir gjennomsnittlig arbeidsinntekt pr. måned 4 800 kroner. Men spredningen er stor. Seks prosent av de som arbeidet ved siden av studiene, tjente mindre enn 1 000 kroner, tretten prosent tjente mer enn 10 000 kroner i måneden. De fleste (to av tre) lå et sted mellom 1 000 og 5 000 kroner (se vedleggstabell A21).

I forrige kapittel så vi at de eldste studentene som arbeidet ved siden av studiene, hadde lenger arbeidstid enn de yngste. Dette bidrar naturlig nok til at de eldste tjener mer enn de yngre (se tabell 4.1).

Menn tjener noe mer enn kvinner og gifte/samboende mer enn enslige (se vedleggstabellene 4.5 og 4.8, og tabell 4.2). Dette mønsteret stemmer også godt overens med det vi så i kapittel 3 om hvor mye de enkelte gruppene arbeidet i løpet av en uke (jf. tabell 3.5).

Tabell 4.1. Arbeidsinntekt pr. måned for ulike aldersgrupper av studenter som arbeidet ved siden av studiene våren 1998. Gjennomsnitt, andel som tjener mindre enn 5 000 kroner og andel som tjener 10 000 kroner eller mer. Kroner og prosent

Alder	Under 5 000 kr	10 000 kr eller mer	Gjennomsnitt
Under 25 år	81	6	1 900
25 - 29 år	69	15	3 100
30 år og eldre	49	35	4 600

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.2. Andel blant studenter med arbeid ved siden av studiene våren 1998 med ulik arbeidsinntekt pr. måned etter kjønn, familiefase og alder. Prosent

	Kvinner		Menn	
	Under 5 000	10 000 eller mer	Under 5 000	10 000 eller mer
Enslige under 25 år	87	4	75	7
Enslige 25 -29 år	72	12	70	22
Par uten barn	77	12	62	12
Par med barn	59	27	50	27

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

En av fem studenter forsørger seg ved eget arbeid

Mer overraskende er det kanskje at 19 prosent av alle studentene oppgav at inntekt fra eget arbeid var viktigste inntektskilde vårsemesteret 1998. Dette gjaldt både kvinnelige og mannlige studenter. Over halvparten av studentene (56 prosent) hadde inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde (se vedleggstabell A18). Blant de studentene som har arbeid ved siden av studiene, har en av tre (32 prosent) arbeidsinntekt som viktigste inntektskilde, og andelen øker naturlig nok med antall arbeidstimer og inntektsnivå. 81 prosent av de som tjente 10 000 kroner eller mer pr. måned hadde inntekt fra eget arbeid som viktigste inntektskilde, 89 prosent av de som arbeidet heltid.

Tabell 4.3. Andel studenter med arbeid som hovedinntektskilde i grupper etter kjønn, familiefase og alder. 1998 Prosent

	Kvinner	Menn
Enslige under 25 år	18	15
Enslige 25 -29 år	26	17
Enslige forsørgere	10	:
Par uten barn	18	23
Par med barn	18	28

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Det er flere blant eldre studenter enn blant de yngre som har arbeid som viktigste inntektskilde (se figur 4.1). Bare 12 prosent av enslige forsørgere har arbeid som viktigste inntektskilde, og bare en av fire (26 prosent) enslige forsørgere har arbeid som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde (se vedleggstabell A18).

Tre grupper skiller seg ut ved at de har en noe høyere andel med arbeid som hovedinntektskilde. Det er enslige kvinner i slutten av 20-årene og gifte/samboende menn (se tabell 4.3). For de enslige kvinnenes vedkommende skyldes dette at svært mange i denne aldersgruppen har arbeid ved siden av studiene, 70 prosent mot 58 prosent blant enslige menn i samme aldersgruppe (se tabell 3.3). Da spiller det mindre rolle at de ikke jobber flere timer pr. uke enn de jevnaldrende enslige mannlige studentene (se tabell 3.5) og at de tjener litt mindre enn dem (se tabell 4.2).

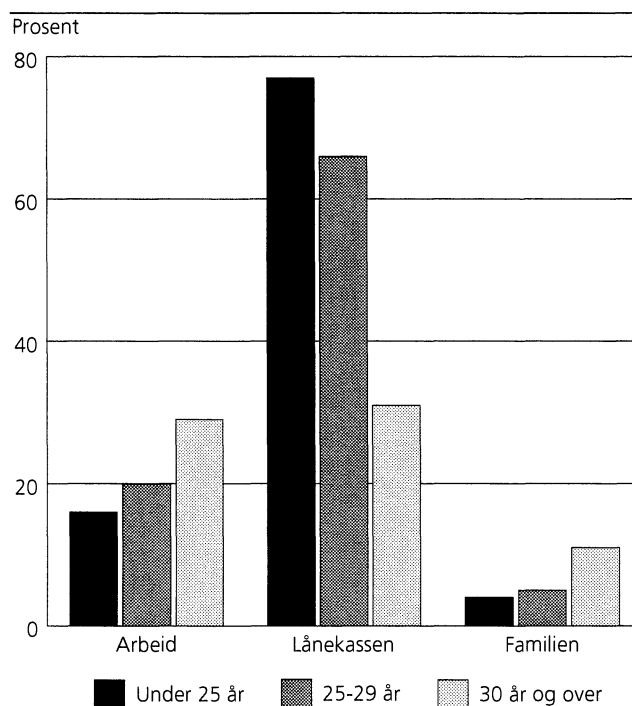
For to av tre er støtten fra Lånekassen viktigst

To av tre studenter (67 prosent) hadde lån og/eller stipend fra Lånekasse som viktigste inntektskilde våren 1998. 19 prosent oppgav at støtten fra Lånekassen var eneste inntektskilde (se vedleggstabell A19)

Vi vet ikke hvor mye støtte den enkelte student i utvalget mottok fra Lånekassen. Støttebeløpet for en enslig borteboende student i studieåret 1997-1998 var 62 700 kroner. Av dette var 17 550 kroner stipend og resten (45 150 kroner) lån. Hjemmeboende studenter kunne maksimalt få 42 900 kroner, og da bare i form av lån. Studenter med forsørgeransvar kunne i tillegg få forsørgertillegg (Statens lånekasse for utdanning 1997). Ikke alle studenter mottar fullt støttebeløp. Støtten avkortet mot arbeidsinntekt ut over et visst beløp (3 260 kroner pr. måned i 1997-1998). 22 prosent av studentene i vårt utvalg hadde høyere arbeidsinntekt enn denne inntektsgrensen. Det innebærer at de i beste fall får utbetalt et redusert støttebeløp. Det er heller ikke alle studenter som ønsker å ta opp lån.

Det var først og fremst de yngste studentene som oppgav at støtten fra Lånekassen var viktigste inntektskilde (se figur 4.1). Ellers er det verdt å merke seg at bare fem prosent av de enslige forsørgerne hadde Lånekassen som hovedinntektskilde (se vedleggstabell A19).

Figur 4.1. Studenter i ulike aldersgrupper etter hovedinntektskilde. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Støtten fra Lånekassen dekker 2/3 av forbruket i dag som for 25 år siden

I studieåret 1973-1974 var maksimal støtte fra Lånekassen til enslige borteboere 12 150 kroner. 3 250 kroner ble gitt i form av stipend, 8 900 kroner var lån. Støttebeløpet var ment for et fullt studieår, dvs. for 10 måneder (St. meld. nr. 100, 1974-75). Enslige, borteboende universitetsstudenters forbruk i løpet av studieåret var 17 700. Maksimal støtte fra Lånekassen ville altså kunne finansiere om lag to tredeler av dette forbruket (69 prosent). Mange studenter klarte seg uten støtte eller med redusert støtte. I gjennomsnitt mottok hver student i denne gruppen 9 900 kroner fra Lånekassen (Statistisk sentralbyrå 1975b).

I studieåret 1997-1998 var maksimalt støttebeløp til enslige, aleneboende studenter økt til 62 700 kroner, derav 17 550 kroner i stipend (se foran). Men fortsatt utgjorde maksimalt støttebeløp to tredeler (67 prosent) av faktisk forbruk i en 10-måneders periode, slik forbruket lar seg måle ved hjelp av forbruksopplysningene som ble samlet inn gjennom levekårsundersøkelsen for studenter i 1998 (se kapittel 7). Hvor mye denne gruppen faktisk mottok i støtte fra Lånekassen vet vi imidlertid ikke.

Støtte fra foreldrene betyr lite

I tillegg til støtten fra Lånekassen og inntekt fra eget arbeid mottar en del studenter også overføringer fra den nærmeste familien, vanligvis fra foreldrene. I løpet av vårsemesteret 1998 hadde 35 prosent av studentene mottatt støtte fra den nærmeste familien (eksklusive ektefelle/samboer). 25 prosent mottok støtte til å

"dekke løpende utgifter", i gjennomsnitt 6 700 kroner til hver student som mottok slik støtte. 15 prosent mottok støtte til dekning av "utgifter ellers", 5 800 kroner i gjennomsnitt pr. mottaker. Fordeler vi denne økonomiske hjelpen fra foreldrene på alle studenter, blir det vel 2 400 kroner pr. student pr. semester (se vedleggstabell A20 og Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998).

I tillegg til denne formen for direkte kontantoverføringer er det nok også en del studenter som mottar gaver av ulike slag. 37 prosent av studentene i utvalget vårt hadde fått "møbler, lamper, golvtepper eller pyntegjenstander" til en samlet verdi over 500 kroner i løpet av de siste 12 måneder. I gjennomsnitt fikk hver av disse studentene møbler etc til en verdi av 5 000 kroner. Fordelt på alle studentene blir dette 1 800 kroner pr. student. Legger vi til de 2 400 kroner pr. student i kontantoverføringer fra foreldrene, får vi 4 200 kroner i samlet økonomisk støtte fra foreldrene pr. semester eller 8 400 kroner pr. år.

Dette er trolig et noe for lavt anslag over støtten studentene mottar fra foreldrene. Vi vet for eksempel ikke om noen av studentene har fått leilighet eller bil fra foreldrene. I tre undersøkelser tidlig på 1990-tallet registrerte man flere former for overføringer i tillegg til kontanter og innbo, deriblant fast eiendom, bil og gratis bolig. Der fant man at borteboende 16-29-åringene i gjennomsnitt mottok et sted mellom 5 000 og 8 500 1998-kroner pr. år fra foreldre/svigerforeldre (Langsether 1993). Sett i lys av disse resultatene virker ikke vårt anslag på 4 200 kroner pr. semester eller 8 400 kroner pr. år urealistisk lavt.

Studenter som fortsatt bor i foreldrehjemmet gratis eller uten å betale fullt ut for seg, støttes også økonomisk av foreldrene. Omfanget av denne støtten skal vi se nærmere på i kapittel 9.

Bare to prosent av studentene gav uttrykk for at støtte fra foreldrene var hovedinntektskilde. I tillegg hadde sju prosent overføringer fra foreldre som viktigste biinntektskilde (se vedleggstabell A20).

Vel så viktig som støtten fra foreldrene, var støtten fra ektefelle/samboer. Tre prosent av studentene oppgav støtte fra ektefelle/samboer som hovedinntektskilde, ni prosent som viktigste biinntektskilde (se vedleggstabell A23). Alt i alt oppgav 21 prosent av studentene at støtte fra foreldre eller samboer/ektefelle var hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde. Andelen som mottok støtte fra foreldre og andre nære slektninger (eksklusive ektefelle/samboer) var størst blant de yngste studentene (se vedleggstabell A20). Likevel var det først og fremst de eldste studentene som oftest gav uttrykk for at støtte fra familien (inklusive ektefelle/samboer) var hovedinntektskilde (se figur 4.1). Blant de yngste kom støtten først og fremst fra foreldrene, blant de eldste fra ektefelle eller samboer.

Vi skal komme nærmere tilbake til hva omfordelingene innen husholdningene betyr for studentenes økonomi senere i dette kapitlet.

For enslige forsørgere er overgangsstøtten viktig

Ni prosent av studentene hadde andre inntektskilder enn støtte fra lånekassen, inntekt av eget arbeid eller støtte fra foreldre eller ektefelle/samboer. Her skjuler seg alt fra kapitalinntekter til offentlige overføringer. 83 prosent av de enslige forsørgerne i utvalget oppgir at de har "andre hovedinntektskilder" (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). Det er grunn til å regne med at mange av disse har overgangsstønad fra folketrygden som viktigste inntektskilde.

Noen av studentene mottar trolig også andre skattbare offentlige overføringer, som for eksempel uførepensjon eller attføringspenger. Men i vårt materiale har vi ikke opplysninger om slike inntektskilder. Derimot er studentene blitt spurt om de mottar ulike skattefrie overføringer. 6 prosent hadde mottatt dagpenger til vernepliktige og sivilarbeidere i løpet av de siste 12 månedene, 2 prosent hadde mottatt sosialhjelp (se imidlertid kapittel 5), 3 prosent bostøtte, 2 prosent engangsstønad ved fødsel. 4 prosent mottok grunn- og/eller hjelpestønad fra folketrygden da de ble intervjuet. Slike opplysninger samlet inn gjennom spørreskjema, er vanligvis relativt usikre, men det dreier seg i alle tilfelle om relativt få stønadsmottakere.

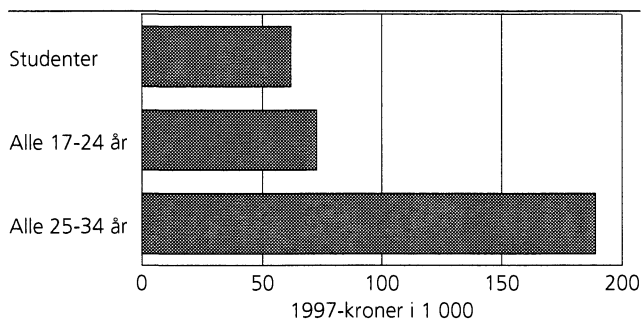
Da er det flere som mottar barnetrygd. 17 prosent av studentene i utvalget vårt var enten enslige forsørgere eller gifte/samboende med barn. Det store flertall har trolig barn under 16 år og mottar barnetrygd. I 1998 lå barnetrygden på 1 000 - 1 500 kroner pr. måned pr. barn for gifte/samboende, avhengig av hvor mange barn under 16 år de hadde og av barnas alder (St.prp. nr. 1, 1998-99). Enslige forsørgere får barnetrygd for ett barn mer enn de faktisk har.

62 000 kroner i bruttoinntekt

Studentene i utvalget ble spurt hvor stor individuell bruttoinntekt de hadde i 1997. Med bruttoinntekt menes her inntekt før fradrag og skatt er trukket fra. Lån og stipend fra Lånekassen er ikke regnet med. I gjennomsnitt oppgav studentene en bruttoinntekt på 62 000 kroner (se figur 4.2).

Vi vet ikke om studentene har oppfattet spørsmålet slik at de skulle ta med både skattepliktige og skattefrie inntekter når de anslo størrelsen på bruttoinntekten. Skattepliktige inntekter er yrkesinntekt, kapitalinntekt (renter på bankinnskudd, aksjeutbytte) og skattepliktige overføringer som overgangsstønad, uførepensjon og attføringspenger fra folketrygden, arbeidsledighetstrygd, barnebidrag. Skattefrie inntekter er blant annet barnetrygd, bostøtte, stipend, sosialhjelp,

Figur 4.2. Gjennomsnittlig bruttoinntekt for studenter 1997 og alle personer 17 - 24 år og 25 - 34 år 1996. 1997-kroner

Kilde: Studenters levkår 1998 og Selvangivelsestatistikk 1996, Statistisk sentralbyrå.

grunn- og hjelpestønad fra folketrygden, engangsstønad ved fødsel og støtte fra foreldre. Hvis de bare har tatt med skattepliktige inntekter, kan vi ved hjelp av tall fra selvangivelsestatistikken sammenligne studentenes bruttoinntekt med andre gruppers bruttoinntekt.

Slike tall gir likevel liten informasjon om studenters økonomiske levkår sammenlignet med andre grupper. Det er ikke tatt hensyn til støtten fra Lånecassen, til alle mulige skattefrie overføringer eller til betalt skatt.¹² Det er heller ikke tatt hensyn til at en del studenter lever i husholdning med andre personer som bidrar til studentenes forsørgelse (ektefelle/samboer, foreldre) eller som studentene må bidra til forsørgelsen av (barn).

Stor inntektspredning blant studenter

Bruttoinntekten var svært ulikt fordelt mellom studentene. Menn hadde større inntekt enn kvinner, eldre studenter større enn yngre og studenter med forsørgeransvar for barn mer enn de som ikke hadde det.

En av fem studenter (20 prosent) hadde mindre enn 20 000 kroner i løpet av året, 17 prosent hadde 100 000 kroner eller mer. Nesten halvparten av de eldste studentene (49 prosent) og de enslige forsørgerne (47 prosent) hadde 100 000 kroner eller mer i bruttoinntekt i 1997 (se vedleggstabell A22).

Blant enslige kvinnelige studenter er inntektsfordelingen relativt lik den vi finner blant jevnaldrende mannlige studenter. Blant gifte/samboende er det først og fremst kvinnene som har en høy andel i lavinntektsgruppen, mens mennene er overrepresentert blant de med bruttoinntekt 100 000 kroner og over. Blant kvinnelige enslige forsørgere er det relativt flere i den laveste inntektsgruppen og færre i den høyeste enn blant alle enslige forsørgere (se tabell 4.4, jf. vedleggstabell A22). Det betyr at det er en lavere andel med lav

¹² Opplysningene fra spørreskjemaundersøkelsen om studenters levkår vil bli koblet med opplysninger fra Inntektsregisteret. På dette grunnlaget vil det kunne lages bedre inntektssammenligninger mellom studenter og andre grupper. Disse resultatene vil bli presentert i en egen rapport.

Tabell 4.4. Andel studenter med årlig bruttoinntekt under 20 000 kroner og andel med bruttoinntekt under 100 000 kroner eller mer i grupper etter kjønn, familiefase og alder. 1997. Prosent

	Kvinner		Menn	
	Under 20 000	100 000 eller mer	Under 20 000	100 000 eller mer
Enslige under 25 år	25	7	25	8
Enslige 25 -29 år	19	17	15	20
Enslige forsørgere	(8)	(44)	:	:
Par uten barn	21	15	13	20
Par med barn	34	30	11	40

() = usikre tall : = tall kan ikke offentliggjøres.

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

bruttoinntekt og en høyere andel med høy bruttoinntekt blant de mannlige enn blant de kvinnelige enslige forsørgerne.

Arbeidsinntekt viktigst for en av fem studenter i storby

I kapittel 3 så vi at studenter i storby jobber mer enn studenter på mindre steder. De har oftere arbeid ved siden av studiene og de jobber flere timer pr. uke. Dette bidrar naturlig nok også til at storbystudentene har høyere inntekter fra eget arbeid enn studentene på mindre steder. 30 prosent av studentene i storby med arbeid ved siden av studiene tjente 5 000 kroner eller mer pr. måned. Bare 14 prosent av studentene på mindre tettsteder tjente så mye når de arbeidet ved siden av studiene (se vedleggstabell A21). Mens 22 prosent av storbystudentene hadde inntekt av eget arbeid som hovedinntektskilde, var det bare 11 prosent av studentene på mindre tettsteder som først og fremst forsørget seg ved å arbeide ved siden av studiene (se vedleggstabell A18). Dette bidro i sin tur til at vel halvparten av studentene i storby (53 prosent) hadde bruttoinntekt under 50 000 kroner pr. år. Blant studentene på mindre tettsteder hadde to av tre (66 prosent) årlig bruttoinntekt under 50 000 kroner (se vedleggstabell A22).

Tre av fire studenter på mindre steder har Lånecassen som hovedinntektskilde

En annen konsekvens av det ulike arbeidsmønsteret blant studenter i storby og studenter på mindre steder, er at det er noe flere i den siste gruppen enn blant storbystudentene som hovedsakelig forsørger seg gjennom støtten fra Lånecassen. 74 prosent av studentene på små tettsteder hadde lån og/eller stipend fra Lånecassen som hovedinntektskilde, 23 prosent som eneste inntektskilde. Blant storbystudentene var det 65 prosent som først og fremst forsørget seg med lån og stipend fra Lånecassen. 19 prosent var helt avhengig av støtten fra Lånecassen (se vedleggstabell A19).

Både blant storbystudenter og studenter på mindre tettsteder mottok en av tre økonomisk hjelp fra foreldrene. Denne støtten betydde lite (se vedleggstabell A20), og det gjorde også støtten fra ektefelle eller

samboer (se vedleggstabell A23). Her var det ingen vesentlige forskjeller mellom de to gruppene.

4.2. Husholdningsinntekt

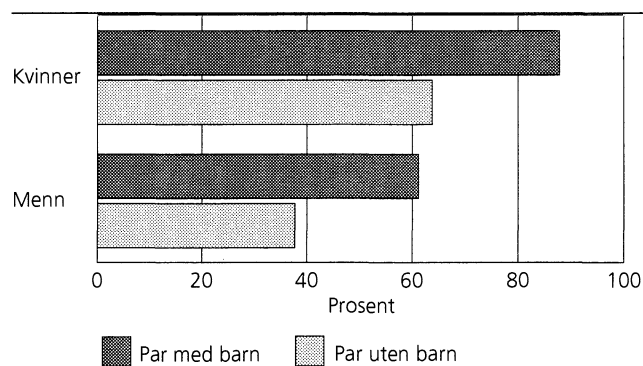
I innledningen til dette kapitlet var vi inne på at mange studenter bor sammen med andre husholdningsmedlemmer. I noen tilfelle betyr ikke dette så mye for den enkelte students økonomiske situasjon under studiene. Slik vil det gjerne være for de studentene som er samboende eller gift med en annen student, i hvert fall så lenge ingen av partene har forsørgeransvar for barn. I andre tilfelle kan studentens ektefelle eller samboer være heltids yrkesaktiv og støtte studenten økonomisk. 18 prosent av de gifte/samboende studentene med barn oppgav at støtten fra ektefelle/samboer var hovedinntektskilde. I tillegg svarte 36 prosent at denne støtten var viktigste biinntektskilde (se vedleggstabell A23). Det er altså ikke bare studentenes individuelle inntekter og studiestøtte som avgjør hvilket forbruksnivå de kan tillate seg å ha under studietiden og hvor stor gjeld de sitter igjen med etter endt studium.

For å få et mer fullstendig bilde av studentenes økonomiske situasjon er det derfor ikke tilstrekkelig å se på deres individuelle inntekter. Vi må også se på husholdningsinntekten. For enslige, aleneboende studenter er husholdningsinntekten det samme som deres individuelle inntekt. De trenger vi derfor ikke gå nærmere inn på her. De hjemmeboende studentenes økonomiske situasjon skal vi se nærmere på i kapittel 9. Her skal vi derfor begrense oss til å se på husholdningsinntekten til gifte/samboende studenter.

Mange kvinnelige studenter gift/samboende med ikke-studenter

En av tre studenter har ektefelle eller samboer. Flertallet av disse (61 prosent) er kvinner (jf. avsnitt 1.2). Av disse igjen er tre av fire (72 prosent) gift eller samboende med ikke-student. Men også blant mannlige

Figur 4.3. Andel gifte/samboende studenter med og uten barn som er gift eller samboende med ikke-studenter. Kvinner og menn. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.5. Gifte/samboende studenter etter alder. Kvinner og menn. 1998. Prosent

	Kvinner	Menn
Inntil 25 år	33	19
25 - 29 år	30	43
30 år og eldre	38	37

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå

gifte eller samboende studenter hadde nesten halvparten (46 prosent) ektefelle/samboer som ikke var registrert som student. Andelen av gifte/samboende studenter som er gift med ikke-student, er høyest blant kvinner med barn, lavest blant menn uten barn.

Studenter med ektefelle/samboer som ikke er student, er en svært sammensatt gruppe. Her finner vi trolig en del par hvor bare den ene av samboerne/ektefellene tar høyere utdanning, og en del par hvor begge tar høyere utdanning, men hvor den ene er ferdig med studiene. I den første gruppen vil ikke den arbeidende samboeren/ektefellen ha studielån. De vil kanskje ha en lettere økonomisk situasjon i studietiden enn den gruppen hvor begge tar utdanning og pådrar seg studiegjeld. Atter andre er kanskje i den situasjonen at begge ektefellene/samboerne har vært yrkesaktive gjennom flere år (men hvor den ene går tilbake til studiesituasjonen for en kortere eller lengre periode) og kommet til et punkt i livet hvor boliggjeld og eventuell tidligere studiegjeld ikke lenger er like tyngende som blant de fleste nyuteksaminerte kandidatene.

Aldersfordelingen blant gifte/samboende studenter kan gi oss en viss pekepinn om hvilken livsfase og dermed hvilken økonomisk situasjon de er i. Av tabell 4.5 ser vi at det er omtrent like mange over 30 år blant gifte/samboende mannlige og kvinnelige studenter, henholdsvis 37 og 38 prosent. Mange av disse vil trolig fortsatt slite med høye etableringskostnader (boliggjeld og studiegjeld) selv om den ene av partene skulle være ferdig med studiene. Men ved 35- eller 40-årsalderen begynner man kanskje å føle at utgiftene (inklusive renter og avdrag på bolig- og studielån) står i et rimelig forhold til inntektene. 22 prosent av de kvinnelige gifte eller samboende studentene var 35 år eller eldre, 13 prosent var fylt 40. Blant mennene var 24 prosent av mennene fylt 35, 9 prosent var 40 år eller eldre.

Begge ektefeller/samboere yrkesaktive i ett av fire studentpar

Både blant kvinnelige og mannlige gifte eller samboende studenter med barn var flertallet av de ikke-studerende ektefellene eller samboerne i arbeid.¹³ Bare 3 prosent av de kvinnelige studentene i denne gruppen hadde ektefelle/samboer som ikke arbeidet, 13 prosent av mennene. Noen av disse var kanskje hjemmeværende.

¹³ Spørsmålet studentene ble stilt, lød slik: "Har ektefellen/samboeren din hatt inntektsgivende arbeid dette semesteret, altså våren 1998?"

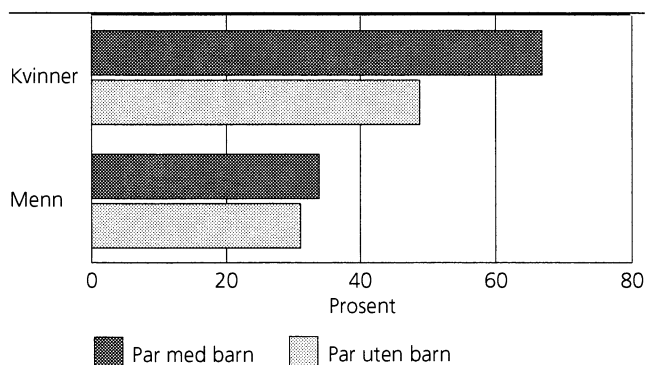
For å betraktes som yrkesaktiv er det ikke nok å ha hatt en tilfeldig jobb. Da må arbeidsforholdet være av en viss varighet eller ha et visst omfang. I levekårsundersøkelsene er det vanlig å definere de som arbeider minst 10 timer pr. uke som yrkesaktive. Det skal vi også gjøre her. Ektefellene/samboerne til de gifte eller samboende studentene er ofte yrkesaktive, i den forstand at de jobber minst ti timer pr. uke, men det er også mange av de gifte/samboende studentene selv. I et av fire studentpar¹⁴ (26 prosent) er begge ektefellene/samboerne yrkesaktive, i 16 prosent av studentparene var det ingen yrkesaktiv og i 58 prosent var bare en av ektefellene/samboerne yrkesaktiv (se vedleggstabell A24). Mens de yngste studentene var overrepresentert i par uten yrkesaktive, var de eldste overrepresentert i par der begge var yrkesaktive.

I 78 prosent av studentparene var arbeidsinntekt den viktigste inntektskilden til minst en av ektefellene/samboerne, i 14 prosent var lån/stipend hovedinntektskilden for begge. Og som ventet: Andelen som er mest avhengig av støtten fra Lånekassen, er høyest blant de yngste, mens andelen som i større grad baserer seg på inntekt fra eget arbeid, er høyest blant de eldste (se vedleggstabell A25). 59 prosent av de eldste studentparene hadde en samlet arbeidsinntekt på minst 200 000 kroner, bare 17 prosent av de yngste (se vedleggstabell A26).

Gifte/samboende kvinnelige studenter hadde oftere yrkesaktiv ektefelle/samboer enn mannlige studenter som var samboende eller gift. Mennene levde oftere enn kvinnene i parforhold der enten ingen av ektefellene/samboerne var yrkesaktive eller bare den mannlige studenten var yrkesaktiv (se vedleggstabell A24). Det er først og fremst de gifte/samboende kvinnelige studentene med barn som hadde yrkesaktiv ektefelle/samboer. To av tre (67 prosent) levde i parforhold der bare ektefellen var yrkesaktiv. Blant de uten barn var også nesten halvparten (49 prosent) i denne situasjonen (se figur 4.4).

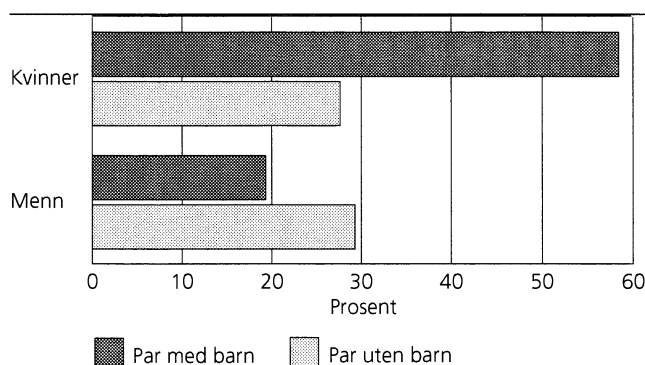
Selv om gifte/samboende kvinnelige studenter i mindre grad enn mannlige studenter i samme situasjon jobber ved siden av studiene eller har sommerjobb og dermed ikke i like stor grad som dem har inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde, lever de oftere enn de mannlige studentene sammen med en partner som er yrkesaktiv. Dette bidrar i sin tur til at det er langt flere gifte/samboende kvinnelige enn mannlige studenter som lever i husholdninger der husholdningen samlet sett har en betydelig arbeidsinntekt. 58 prosent av gifte/samboende kvinnelige studenter med barn lever i parforhold der ektefellenes/samboernes samlede arbeidsinntekt er på minst 20 000 kroner pr. måned. Bare 29 prosent av de mannlige

Figur 4.4. Andel gifte/samboende studenter der bare ektefelle/samboer er yrkesaktiv. Kvinner og menn med og uten barn. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5. Andel gifte/samboende studenter der summen av studentens og ektefellenes/samboerens arbeidsinntekt er minst 20 000 kroner pr. måned. Kvinner og menn med og uten barn. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

studentene som lever i parforhold er i samme situasjon (se figur 4.5 og vedleggstabell A26).

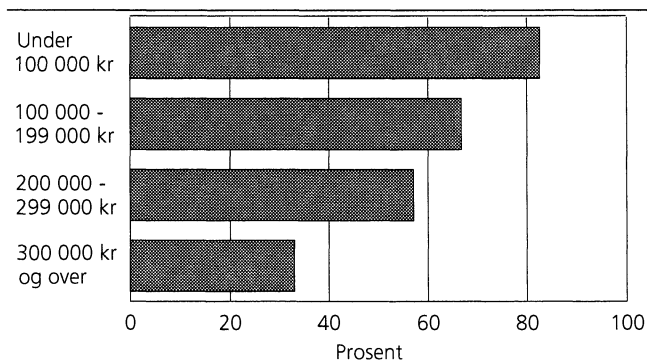
Det er også verdt å merke seg, at mens det blant gifte/samboende kvinnelige studenter først og fremst er de som lever i par med barn at parets samlede arbeidsinntekt er på 20 000 kroner eller mer pr. måned, så er det blant de mannlige gifte/samboende studentene, først og fremst blant de uten barn at paret har en samlet arbeidsinntekt på dette nivået.

Ett av tre par med bruttoinntekt over 300 000 kroner

Ett av tre ektepar/samboerpar (32 prosent) med studenter hadde en bruttoinntekt på minst 300 000 kroner i 1997. De samme gruppene par med gifte/samboende studenter som har høy månedlig arbeidsinntekt, har naturlig nok også høy årlig bruttoinntekt (se vedleggstabell A27, jf. vedleggstabell A26). Andelen med en bruttoinntekt av denne størrelsen var høyere blant de eldre enn blant de yngre, høyere blant par med barn enn blant par uten barn.

¹⁴ Med studentpar forstås her et ektepar eller samboerpar hvor minst en av de gifte/samboende er registrert som student.

Figur 4.6. Andel gifte/samboende studenter med studielån og/eller stipend fra Lånekassen som hovedinntektskilde etter husholdningens brutto-inntekt. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Husholdningens bruttoinntekt er ikke noe godt mål på husholdningsmedlemmenes økonomiske levekår, i alle fall ikke når vi har å gjøre med studenthusholdninger. Eventuell støtte fra Lånekassen er for eksempel ikke regnet med i bruttoinntekten (se avsnitt 4.1).

Støtten fra Lånekassen jevner ut noe av inntektsforskjellen mellom studentpar med høy og de med lav bruttoinntekt. For 83 prosent av gifte/samboende studenter som bodde i husholdninger med bruttoinntekt lavere enn 100 000 kroner, var støtten fra Lånekassen viktigste inntektskilde. 33 prosent av gifte/samboende studenter i husholdninger med bruttoinntekt på 300 000 kroner eller mer oppgav Lånekassen som hovedinntektskilde (se figur 4.6, jf. vedleggstabell A25). Selv om støtten fra Lånekassen virker utjevne, er det altså en god del gifte/samboende studenter i husholdninger med betydelig husholdningsinntekt, som mottar så stor støtte fra Lånekassen, at de betrakter den som viktigste inntektskilde.

5. Gjeld og økonomiske problemer

Vi har sett at det er store forskjeller mellom studenters inntekter og deres økonomiske tilpasning i studietiden. Noen tar opp fullt studielån, og må kanskje også arbeide ved siden av for å greie seg. Andre er mer forsiktige med å ta opp lån. Ved eget arbeid, og kanskje også ved hjelp av støtte fra foreldre eller samboer/ektefelle, forsøker de å unngå studielån eller i hvert fall begrense det mest mulig (se kapittel 3 og 4).

I dette kapitlet skal vi undersøke hvilke konsekvenser disse forskjellene får. Hvem regner med å sitte igjen med høy gjeld etter endt studietid? Hvem opplever økonomiske problemer underveis i studiene?

5.1. Studiegjeld

En av ti tar ikke opp studielån

På intervjutidspunktet hadde studentene i gjennomsnitt 110 000 kroner i studiegjeld, og de regnet med at gjelden ville øke til 180 000 kroner før de ble ferdige. 11 prosent av studentene hadde på det tidspunktet ingen studiegjeld. De fleste av disse (9 prosentpoeng) regnet heller ikke med å ta opp lån i Lånekassen i løpet av studietiden. Det var først og fremst de eldste studentene som ikke hadde og ikke regnet med å få studiegjeld. 30 prosent av studentene i aldersgruppen 30 år og over hadde ikke lån i Lånekassen våren 1998. Like mange regnet med at de heller ikke ville ta opp lån i løpet av studietiden (se vedleggstabellene A28 og A29).

Mannlige studenter hadde noe høyere studiegjeld på intervjutidspunktet enn kvinnelige studenter. De regnet også med å ende opp med et større lån. Dette har nok sammenheng med at mennene gjerne velger de lengste studiene (se kapittel 2). Men kanskje har det også å gjøre med at en del kvinnelige studenter med ansvar for barn i noen grad forsørges av ektefelle/samboer eller av det offentlige (enslige forsørgere). Bare 3 prosent av enslige forsørgere og 7 prosent av gifte/samboende kvinnelige studenter med barn regnet med å ha over 300 000 kroner i studiegjeld etter endt studium. Dette er færre enn for andre grupper (se tabell 5.1).

Tabell 5.1 Andel studenter som regner med ikke å ha gjeld i Lånekassen etter endt studium og andel som regner med å ha en gjeld på 300 000 kroner eller mer etter kjønn, familiefase og alder. 1998. Prosent

	Kvinner		Menn	
	Ingen gjeld	300 000 eller mer	Ingen gjeld	300 000 eller mer
Enslige under 25 år	5	15	5	14
Enslige 25 -29 år	2	19	4	20
Enslige forsørgere	19	3	:	:
Par uten barn	8	16	4	16
Par med barn	23	7	22	16

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå

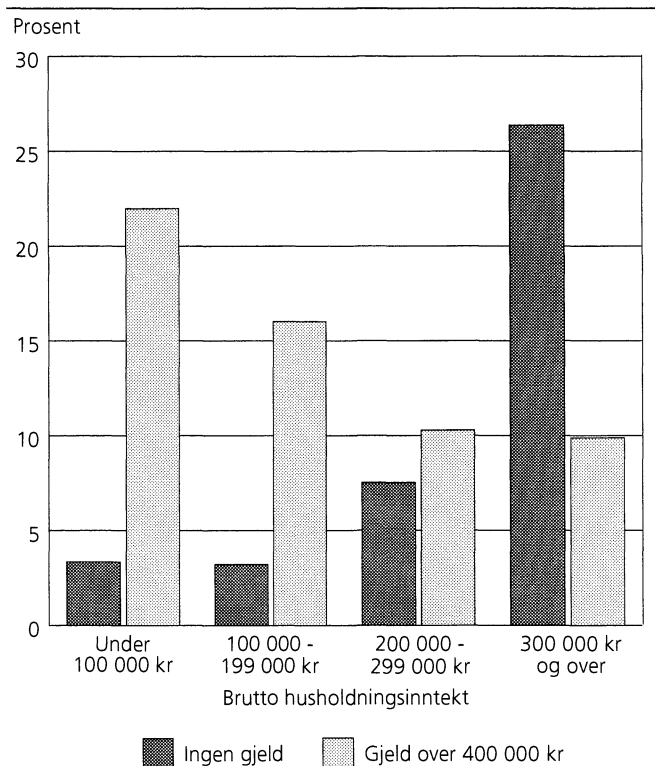
Vi har tidligere sett (i kapittel 3) at arbeid ved siden av studiene i stor grad er økonomisk motivert. En del studenter ønsker et større forbruk i løpet av studietiden enn støtten fra lånekassen gir grunnlag for. Andre ønsker å unngå å ta opp fullt lån, slik at ikke tilbakebetaling av studielån skal bli en for tung byrde når studiene er over.

En del mottar imidlertid også mer støtte fra Lånekassen enn de bruker opp i løpet av studieåret. Blant de 79 prosent studentene som hadde støtte fra Lånekassen som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde vårsemesteret 1998 (se vedleggstabell A19), regnet en av fem med at de ikke ville bruke opp hele beløpet (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998).

Flest uten studiegjeld blant par med høy bruttoinntekt

Mange samboende og gifte studenter med barn (23 prosent) har ikke studiegjeld (se tabell 5.1 og vedleggstabell A28). For de fleste av disse har heller ikke samboeren/ektefellen studiegjeld. I hvert femte par med barn (20 prosent) i utvalget har verken studenten som ble intervjuet, eller samboeren/ektefellen studiegjeld.

Figur 5.1 Andel gifte/samboende studenter etter studie gjeldens størrelse etter husholdningens bruttoinntekt i 1997. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå

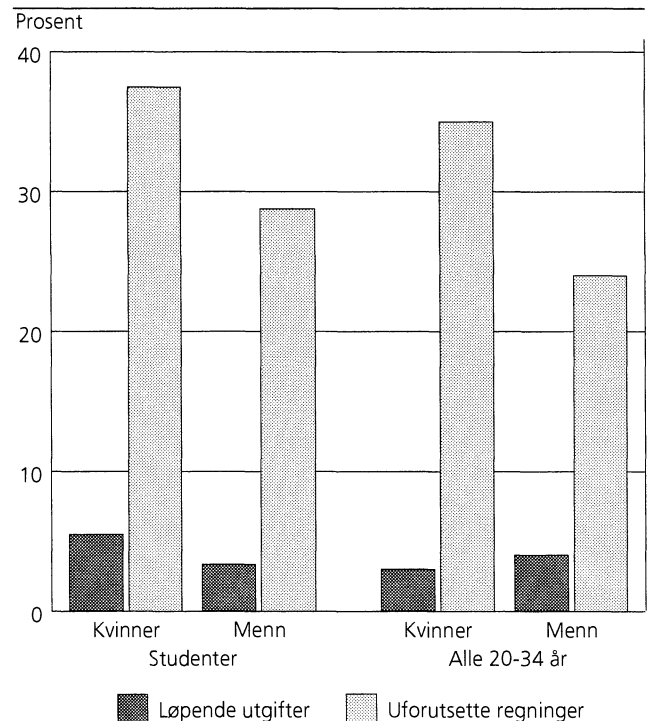
Det er først og fremst gifte/samboende studenter med høy brutto husholdningsinntekt som ikke har studie gjeld. 26 prosent av alle gifte/samboende studenter (både de med og de uten barn) med 300 000 kroner eller mer i brutto husholdningsinntekt, var i den situasjonen at verken de eller ektefellen/samboeren hadde studie gjeld. Blant de med mindre enn 200 000 kroner i brutto husholdningsinntekt, var bare 3 prosent i samme gunstige situasjon.

28 prosent av studentparene¹⁵ i den eldste aldersgruppen hadde ingen studie gjeld, fire prosent i den yngste gruppen. Andelen med størst studie gjeld var høyest i mellomgruppen (25 - 29 år). 23 prosent av disse studentparene hadde 400 000 kroner eller mer i studie gjeld (se vedleggstabell A30). De har studert lenge nok til å ha akkumulert en betydelig gjeld, og ennå har ikke ektefellen/samboeren jobbet lenge nok til å få betalt særlig ned på sin del av gjelden.

En del av studentparene (36 prosent) har boliglån i tillegg til studielån. Bare 4 prosent er helt uten gjeld, det være seg studie gjeld eller bolig gjeld. Over halvparten (52 prosent) har bare studielån, mens 7 prosent har bare boliglån. Det er først og fremst den eldste gruppen som har boliglån som eneste lån (19 prosent)

¹⁵ Med studentpar menes her et par der intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer kan også være student, men trenger ikke være det.

Figur 5.2. Andel med ulike typer betalingsproblemer. Kvinner og menn. Studenter 1998¹ og alle 20-34 år 1997. Prosent

¹ Ikke hjemmeboende.

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levkårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå

og boliglån i kombinasjon med studielån (49 prosent) (se vedleggstabell A31).

Studenter i storby låner mer enn de på mindre steder

I kapittel 4 så vi at studenter på mindre tettsteder var mer avhengig av støtten fra Lånekassen enn studenter i storby. Likevel er det storbystudentene som har størst studie gjeld. Mens de regner med å ha nær 200 000 kroner i studie gjeld ved endt studium, regner studentene på mindre tettsteder med å ha vel 150 000 kroner i gjeld (se vedleggstabell A29, jf. A28). Dette har nok sammenheng med at hovedtyngden av studenter i storby (63 prosent) studerer ved et universitet (se vedleggstabell A4) og dermed har relativt lang studietid sammenlignet med studenter ved statlige høyskoler, som utgjør 88 prosent av studentene på mindre tettsteder. Men kanskje er det også en indikasjon på at studenter i storby i større grad enn studenter på mindre steder må ta opp fullt studielån og arbeide ved siden av studiene for å klare sine utgifter?

5.2. Økonomiske problemer

Få har problemer med løpende utgifter, ...

Bare et lite fåtall (4 prosent) av studentene rapporterer at de ofte har problemer med å klare sine løpende utgifter. Dette er omtrent som for annen ungdom (se figur 5.2). Andelen varierer svært lite mellom ulike grupper av studenter. Bare blant enslige forsørgere som studerer, er det noe flere som ikke får pengene til

å strekke til, men likevel færre enn blant enslige forsørgere flest. 15 prosent av de enslige forsørgerne i utvalget hadde ofte hatt problemer med å klare løpende utgifter (se vedleggstabell A32), 21 prosent av alle enslige forsørgere var i samme situasjon (Statistisk sentralbyrå 1996).

... flere har problemer med uforutsette regninger, ...

Derimot er det hele 34 prosent av studentene som svarer at de ikke ville ha hatt mulighet til å klare en uforutsett regning på 3 000 kroner gjennom mesteparten av 1997. Blant alle unge 20-34 år var det 29 prosent som var i samme situasjon (Levekårsundersøkelsen 1997). Andelen som ville ha fått problemer med en uforutsett regning, var større blant kvinnelige enn blant mannlige studenter, og det var flere som hadde slike betalingsproblemer blant de yngste enn blant de eldre studentene. Mest markant er likevel forskjellen mellom enslige forsørgere og par. Blant enslige forsørgere ville halvparten (55 prosent) ikke greie en uforutsett regning på 3 000 kroner, blant gifte/samboende med og uten barn: vel en av fire (27 prosent) (se vedleggstabell A32).

... men bare to prosent mottar sosialhjelp

Likevel er det bare 2 prosent av studentene som oppgir at de bor i husholdninger som har mottatt sosialhjelp i løpet av de siste 12 månedene. Dette er noe lavere enn det som er tilfelle blant annen ungdom. Blant menn i aldersgruppen 16-24 år bodde ni prosent i husholdninger som hadde mottatt sosialhjelp i 1995. 11 prosent av alle unge kvinner var i denne situasjonen (Statistisk sentralbyrå 1996). Trolig undervurderer våre tall andelen sosialhjelpsmottakere blant studentene, siden opplysningene er innhentet gjennom intervju. Det er en tendens til at intervjudata undervurderer omfanget av sosialhjelpen. Opplysningene om sosialhjelpen i Levekårsundersøkelsen 1995 var hentet fra et register over sosialhjelpsutbetalinger og må dermed antas å være mer korrekt enn opplysningene om studentene. Denne metodiske forskjellen forklarer likevel neppe hele forskjellen mellom studentene og andre unge.¹⁶

En annen sak er at kriteriene for at studenter skal få sosialhjelp er svært strenge. Hovedregelen er at Lånkassen skal dekke utgifter til livsopphold i studieårets ti måneder og at sosialhjelp bare unntaksvis skal gis i denne perioden, fortrinnsvis da i form av lån (Sosial- og helsedepartementet 1998). Disse strenge reglene har ført til at sosialhjelp gis langt sjeldnere til studenter enn til annen ungdom. I den grad man betrakter det å motta sosialhjelp som en indikator på at vedkommende har alvorlige økonomiske problemer, vil dermed

andelen sosialhjelpsmottakere undervurdere andelen studenter med alvorlige økonomiske problemer sammenlignet med annen ungdom.

¹⁶ En analyse av intervjudata om sosialhjelp fra levekårsundersøkelsene i 1980 og 1983 (Herigstad 1986) tyder på at bare om lag halvparten av sosialhjelpsklientene blir registrert når man nytter intervjudata.

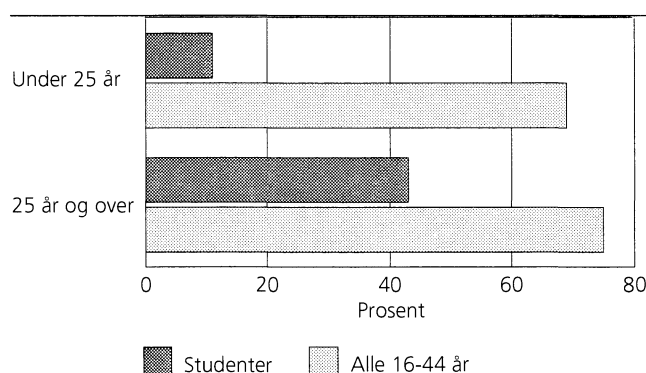
6. Boforhold

6.1. Eierforhold

Studenter leier boligen sin, ...

I Norge eier de fleste sin bolig, og slik har det vært i hele etterkrigstiden (Andersen 1998a). Tall fra Levekårsundersøkelsen 1997 viser at hele 82 prosent av den norske befolkningen bor i bolig eid¹⁷ enten av dem selv eller andre i husholdningen. Blant studentene i utvalget er bildet helt motsatt. Leieandelen er nesten like stor (75 prosent), som eierandelen i befolkningen som helhet (se vedleggstabell A33).

Figur 6.1. Andel som eier boligen sin blant studenter våren 1998 og blant alle personer under 45 år i aldersgrupper. 1997. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6.1. Andel som eier boligen de bor i etter familiefase. Studenter våren 1998, alle 1995 og 1997. Prosent

	Student 98		Levekår 1995	Levekår 1997
Alle	25	Alle	80	82
Enslige inntil 25 år	7	Enslige 16-24 år ¹	36	7
Enslige 25 år og eldre	17	Enslige 25-44 år	55	50
Par uten barn	30	Par uten barn 16-44 år	59	63
Enslige forsørgere	43	Enslige forsørgere	61	70
Par med barn	72	Par med yngste barn 0-6 år	84	84

¹ Ikke hjemmeboende.

Kilde: Andersen 1998b, Studenters levekår 1998, Levekårsundersøkelsen 1995 og Levekårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

¹⁷ Boligen kan være selveierbolig, eid gjennom borettslag eller aksjeselskap.

Det er lett å peke på flere aspekter som kan forklare den store forskjellen. Et moment det er opplagt å gripe til, er alderssammensetningen av de to gruppene. Studentutvalget er klart yngre enn utvalget til levekårsundersøkelsen som dekker befolkningen fra 16 år og over. Figur 6.1 viser imidlertid at alderen slett ikke er den eneste forklaringen. I gruppen under 25 år er det omlag seks ganger flere i sammenligningsgruppen enn blant studentene som eier boligen sin. Blant de over 25 år er forskjellen mellom de to gruppene mindre, men fortsatt er andelen som eier boligen mindre blant studentene.

En vesentlig forskjell mellom de to gruppene er at hjemmeboende studenter ikke ble spurt om boligforhold og boligstandard, mens tallene for levekårsutvalget også omfatter opplysninger om boligforhold for dem som bor hjemme hos sine foreldre. I aldersgruppen 16-24 år er andelen hjemmeboende såpass stor at det er grunn til å tro at dette har betydning for resultatet.

I tabell 6.1 kontrollerer vi også for familiefase, og får et noe annerledes bilde av situasjonen. Blant studentene er det en klart lavere eierandel blant de enslige sammenlignet med resten av studentene. Eierandelen øker hvis studenten lever i et parforhold, og særlig hvis de også har barn. Også i levekårsutvalgene er det de yngste enslige som skiller seg ut med lavest eierandel. I denne gruppen har eierandelen også sunket fra 1995 til 1997, slik at eierandelen blant enslige under 25 år i 1997 er den samme som blant studentene. Nedgangen i eierandelen blant enslige under 25 år er imidlertid ikke så dramatisk som tabell 6.1 viser. Tallet for 1995 er for høyt anslått, kanskje så mye som det dobbelte av hva det burde være (se Andersen 1998b). For resten av gruppene er tendensen den samme som for studentene, med en klart større andel eiere blant par med barn enn i andre familiefaser. Men for alle grupper unntatt enslige under 25 er eierandelen markert høyere enn blant studentene.

En forklaring på dette kan være inntektsnivået. Selv om de fleste studenter ikke lever bare på lånekassens ytelser, ligger deres inntektsnivå under gjennomsnitts-

inntekten i hele befolkningen. Levekårsundersøkelsene viser at husholdningens økonomi har fått større betydning for boligeie. Økningen i andelen selveiere har vært størst i de øvre inntektsklassene, mens det har vært en nedgang blant de med lavest inntekt (Andersen 1996). Vel så viktig er det nok imidlertid at studenter er i en fase i livet der mye ennå ikke er bestemt. De fleste vet for eksempel lite om hvor de kommer til å få seg jobb, og mange vet ikke hvor lenge de kommer til å bo på studiestedet. Derfor kan friheten og fleksibiliteten ved det å leie ha vel så stor betydning som økonomiske aspekt for om studenter eier eller leier sin bolig.

... og de fleste leier på det private markedet

20 prosent av studentene som ikke bor hjemme, oppgir at de leier en studenthybel eller leilighet, og 55 prosent leier av andre (41 prosent er leieboere uten innskudd, 4 prosent er leieboere med innskudd og 7 prosent bor på framleie eller låner leilighet) (se vedleggstabell A34).

Det er 20 prosent av de *borteboende* studentene som bor i studenthybel eller studentleilighet, det vil si på studentby. Beregnet som andel av *alle* studenter (både hjemmeboende og borteboende), er det 16 prosent av studentene i utvalget som bor på studentby (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). Dette er noe høyere enn de 13 prosent som Stortingsmelding nr 49 (1997-1998) opererer med. Differansen skyldes trolig at levekårsundersøkelsen blant studenter ikke omfatter studenter ved private høyskoler og etatskoler og at heller ikke studenter som studerer mindre enn halvparten av tiden sin eller studenter som har et opphold i studiene, er inkludert.

Det er særlig de yngste og de enslige som oppgir at de bor i studentbolig (se tabell 6.2). Blant kvinnelige studenter er det særlig de enslige under 25 år som bor i studentboliger, mens mannlige enslige studenter i like stor grad bor i studentboliger også når de blir noe eldre. Mannlige studenter i parforhold bor også i større grad i studentbolig enn kvinnelige studenter i samme familiefase. Andelen som bor i studentbolig blir mindre jo større studiestedet er (se vedleggstabell A34).

Den største andelen av studentene leier imidlertid på det private markedet. Dette gjelder hele 55 prosent av studentene som ikke bor hjemme. Disse studentene ble spurt om de ville ha foretrukket å leie av Studentsamskipnaden fremfor leieforholdet de hadde på intervju-tidspunktet. 15 prosent svarte bekræftende på dette.

Dette spørsmålet ble ikke stilt til studentene som bodde hjemme hos sine foreldre. Det er derfor umulig å si hvor mange av dem som ville ha svart at de foretrakk å leie av samskipnaden, men det er rimelig å anta at noen studenter bor hjemme fordi bolig på det private leiemarkedet er for dyrt.

Kjønn, alder og familiefase har liten eller ingen betydning for hvem som foretrekker å leie av samskipnaden

Tabell 6.2. Andel studenter¹ som bor i studentbolig etter kjønn, alder og familiefase. 1998. Prosent

	Kvinner	Menn
Enslige under 25 år	22	22
Enslige 25-29 år	15	22
Enslige forsørgere	12	:
Par uten barn	8	12
Par med barn	5	13

¹ Inklusive hjemmeboende.

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

fremfor det leieforholdet de allerede har. Det ser imidlertid ut til at studenter i regionale sentra i noe større grad enn studenter på mindre tettsteder og studenter i storbyer ville ha foretrukket å leie av samskipnaden. Det er ingen forskjell mellom studenter i storbyer og studenter på mindre tettsteder. Dette må betegnes som noe overraskende ettersom vi tidligere har sett at andelen studenter som bor i studentboliger, er minst i storbyene.

Liten andel boligeiere blant studenter også for 25 år siden

I skoleåret 1973/1974 leide de aller fleste studentene boligen de bodde i. Vi vet ikke nøyaktig hvor stor andel av de borteboende ugifte studentene som eide boligen¹⁸, men andelen som oppga å bo i leid leilighet eller selveid bolig varierer mellom 3 og 18 prosent, alt etter hvilken gruppe studenter vi ser på.¹⁹ Dette innebærer at andelen som eide boligen var lavere enn dette. Andelen som leide leilighet eller eide bolig selv var størst i byene, både blant studentene på universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler²⁰. Borteboende ugifte studenter bodde hovedsakelig på hybel hos private, eller i studentbolig. Blant studentene på universiteter og vitenskapelige høyskoler i byene var det omtrent like mange som bodde på privat hybel (42 prosent), og i studentbolig (43 prosent). I Nord-Norge bodde sju av ti i studentbolig. Blant høgskolestudentene var fordelingen noe annerledes. Her bodde langt de fleste på privat hybel, men også blant høgskolestudentene var andelen som bodde i studentbolig størst i Nord-Norge.

Blant gifte studenter med og uten barn var andelen som eide boligen sin større enn blant ugifte borteboende studenter, på samme måte som eierandelen var større blant par med og uten barn enn blant enslige aleneboende i 1998. Leid leilighet var imidlertid den vanligste boformen blant gifte studenter med og uten barn for 25 år siden (Statistisk sentralbyrå 1975b).

¹⁸ Det ble ikke skilt mellom leid og eid leilighet for enslige aleneboende studenter da resultatene ble publisert (se Statistisk sentralbyrå 1975b og 1976).

¹⁹ De publiserte resultatene fra undersøkelsen i 1973-1974 gir tall for grupper av studenter definert ved type utdanningsinstitusjon og studiested, ikke tall for alle borteboende ugifte studenter, og heller ikke for alle studenter.

²⁰ Betegnelsen "statlige høyskoler" ble innført senere. For 25 år siden ble de kalt sykepleierskoler, lærerskoler, tekniske skoler mv.

6.2. Bostandard

Må 15 prosent av norske studenter tisse på potte?

Svaret på dette spørsmålet er mest sannsynlig nei, selv om 15 prosent av studentene som ikke bor hjemme, oppgir at de ikke har eget bad og wc. Andelen uten bad og wc virker meget høy særlig med tanke på at den tilsvarende andelen i hele befolkningen i Levekårsundersøkelsen 1995 var 1 prosent. Studentene ble spurt om de hadde eget wc og eget badekar og/eller dusj i boligen. Studenter som bor på studenthybel o.l. der de deler wc og bad med flere, blir registrert med nei på dette spørsmålet²¹, men har likevel tilgang til disse fasilitetene.

Vi har tidligere sett at det særlig er de yngste og enslige studentene som bor i studentbolig. Det er i disse gruppene vi finner storparten av studentene uten wc og bad (se vedleggstabell A36). Dette gir grunn til å tro at mange av de 15 prosent som oppgir at de ikke har eget bad og WC, deler WC og bad med flere.

Enslige kvinnelige studenter har dårligst bostandard

13 prosent av studentene bor i bolig med fuktighet eller råte i beboelsesrom og 17 prosent bor i bolig med oppholdsrom som er kalde eller vanskelige å varme opp.

Enslige kvinnelige studenter skiller seg ut med den største andelen bosatt i bolig med kalde rom og i bolig med fuktighet eller råte. Andelen som bor i bolig med kalde rom er større blant menn i parforhold med barn enn den er blant kvinner i samme familiefase.

Mannlige studenter er i større grad enn kvinnelige studenter gift og samboende med andre studenter (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998; se også kapittel 4 her). Kvinnelige studenter har med andre ord i større grad enn mannlige studenter partnere som er i arbeid, og kan dermed ha mulighet til å bo i boliger med noe bedre bostandard enn sine mannlige medstudenter i

Tabell 6.3. Andel studenter bosatt i bolig med kalde rom og rom med fuktighet og råte etter kjønn, alder og familiefase. 1998. Prosent

	Menn		Kvinner	
	Rom med fuktighet og råte	Kalde rom	Rom med fuktighet og råte	Kalde rom
Enslige under 25 år	10	15	16	22
Enslige 25-29	8	16	18	26
Enslige forsørgere	:	:	14	17
Par uten barn	13	16	13	15
Par med barn	11	20	9	13

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

samme familiefase. Forklaringen på forskjellen mellom enslige kvinnelige og mannlige studenter er mindre opplagt. Andelen som bor i studentbolig, er noe større blant mannlige studenter enn den er blant kvinnelige. Studentboliger er ofte relativt små, men de er som regel varme og uten fuktighet og råte. Dette forklarer imidlertid ikke hele forskjellen ettersom andelen som bor i studentbolig er like stor både blant kvinnelige og mannlige studenter i gruppen enslige under 25 år. Ettersom det her er snakk om en subjektiv vurdering av boligen kan forskjellen rett og slett være et resultat av nettopp det. Kanskje kvinner i større grad enn menn legger merke til fuktighet og råte eller at det er kaldt? Det er det imidlertid vanskelig å si noe mer sikkert om.

Studenter bor i boliger med dårligere standard enn andre unge, ...

Studenter bor i større grad enn hele befolkningen i bolig med kalde rom eller rom med fuktighet og råte. Ifølge Levekårsundersøkelsen 1995 bodde 2 prosent av den voksne befolkningen i boliger med kalde rom og 4 prosent i boliger med fuktighet og råte. I og med at studentgruppen har en lavere gjennomsnittsalder enn levkårsutvalget er det ikke så rart at studentene kommer ut med dårligere bostandard, for i Levekårsundersøkelsen 1995 viser man at det er de yngre, samt enslige forsørgere som bor dårligst (Andersen 1998a). Men også når vi sammenligner grupper som aldersmessig og i familiefase stiller ganske likt, opprettholdes forskjellen mellom studenter og hele befolkningen (se tabell 6.4). Både blant studenter og i befolkningen som helhet er andelen med kalde rom og rom med fuktighet ganske jevnt fordelt i gruppene vi her ser på. Det kan se ut til at par med barn kommer noe bedre ut enn andre grupper, men forskjellene er så små at det ikke er mulig å si dette med sikkerhet. Forskjellen mellom studenter og hele befolkningen er klart større når det gjelder andelen som bor i bolig med kalde rom, men også når det gjelder rom med fuktighet og råte kommer studentene dårligere ut.

Tabell 6.4. Andel som bor i bolig med kalde rom, og andel som bor i bolig med fuktighet og råte. Studenter 1998 og alle 1995. Prosent

	Student		Alle	
	Rom med fuktighet og råte	Kalde rom	Rom med fuktighet og råte	Kalde rom
Alle	13	17	4	2
Enslige inntil 25 år ¹	14	19	7	4
Enslige 25 år og eldre ¹	12	19	7	3
Par uten barn	13	15	5	5
Enslige forsørgere	13	16	8	5
Par med barn	10	15	4	2

¹ Hjemmeboende er ikke inkludert.

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

²¹ Dette gjelder ikke studenter som bor i kollektiv i privat leilighet.

.... og de bor trangere

I overkant av en tredel (37 prosent) av studentene bodde trangt²² våren 1998, mens hver tiende student bodde svært romslig²³.

Det er de unge og de enslige som i størst grad bor trangt. Blant studenter over 30 år er det halvparten så mange som bor trangt som det er blant studenter under 25 (se vedleggstabell A37). Enslige forsørgere og par uten barn skiller seg klart ut som de gruppene der andelen som bor trangt er minst. Totalt sett er det flere mannlige enn kvinnelige studenter som bor trangt, men denne forskjellen er det menn i parforhold som skaper (se tabell 6.5). Blant enslige studenter er andelen som bor trangt, omtrent den samme blant både kvinner og menn. Igjen kan det se ut til at vi får en effekt av at mannlige studenter er gift eller samboende med andre studenter, mens kvinnelige studenter i større grad har partner som er sysselsatt.

Det å bo svært romslig er ikke så vanlig blant studenter, og det er liten forskjell mellom forskjellige grupper. Den eneste gruppen som har en markert høyere andel som bor svært romslig, er studenter som er 30 år og eldre (se vedleggstabell A37). Ikke så overraskende ettersom denne gruppen sannsynligvis består av en del som er godt etablerte og tar utdannelsen i voksen alder eller tar en etterutdanning. Det er blant studenter i parforhold med barn andelen som bor svært romslig er minst, og når det gjelder romslighet er det ingen forskjell mellom mannlige og kvinnelige studenter.

Det er flere som bor trangt, blant studenter enn blant alle unge, og det er færre som bor svært romslig. Figur 6.2²⁴ viser at andelen enslige studenter som bor trangt, er klart større enn blant alle enslige unge. Dette gjelder både om vi sammenligner med dem under 25 år og dem mellom 25 og 44 år, men det er særlig i den eldste gruppen forskjellen mellom alle unge og studentene er stor. Det samme mønsteret kommer fram hvis vi ser på andelen som bor svært romslig i de samme gruppene. Andelen som bor svært romslig er

²² En person bor trangt dersom 1) personen bor alene og disponerer ett rom, eller 2) personen tilhører en flerpersonshusholdning som disponerer mindre enn ett rom pr. person. Som beboelsesrom regnes ikke kjøkken, bad, entre eller små rom under 6 m².

²³ En person bor svært romslig dersom 1) personen bor alene og disponerer 3 rom eller mer, eller 2) personen tilhører en flerpersonshusholdning der det er minst 2 rom pr. person. Rom defineres på samme måte som over.

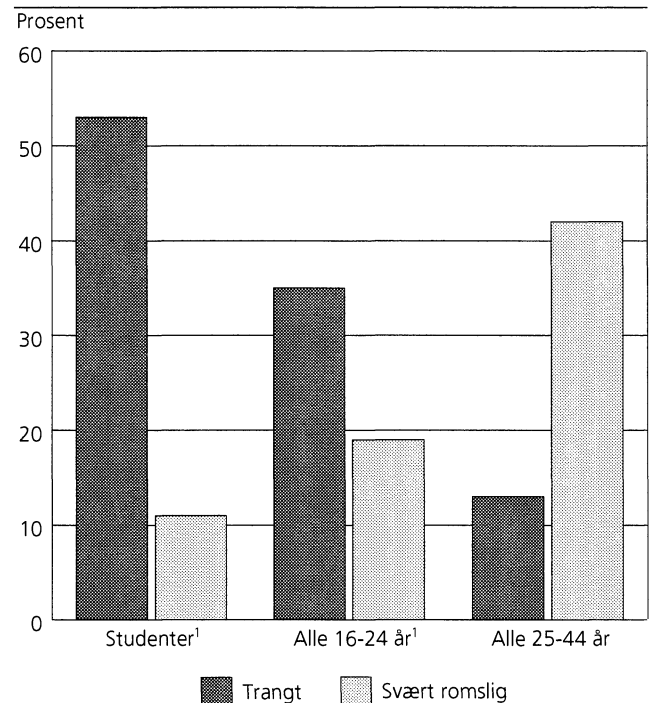
²⁴ I Studentundersøkelsen ble hjemmeboende studenter ikke stilt spørsmål om boforhold og bostandard, mens de hjemmeboende i levekårsundersøkelsen har svart på disse spørsmålene. Denne forskjellen gjør at det ikke er uproblematisk å sammenligne den de yngste aldersgruppene i studentundersøkelsen og levekårsundersøkelsen med hverandre når det gjelder boligspørsmål. For å unngå problemet med at hjemmeboende beskriver bostandarden i foreldre-hjemmet, og dermed skaper et noe skjevt bilde av bostandarden blant 16-24 åringer i befolkningen som helhet sammenlignet med studentene har vi i figur 6.2. valgt å sammenligne enslige ikke-hjemmeboende i begge utvalg.

Tabell 6.5. Andel studenter som bor trangt og andel studenter som bor romslig etter kjønn, alder og familiefase. 1998. Prosent

	Menn		Kvinner	
	Trangt	Svært romslig	Trangt	Svært romslig
Enslige under 25 år	54	9	56	9
Enslige 25-29	51	10	48	14
Enslige forsørgere	:	:	5	12
Par uten barn	15	9	10	12
Par med barn	31	6	23	6

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå

Figur 6.2. Andel som bor trangt og andel som bor svært romslig. Enslige studenter 1998 og alle enslige 16-44 år 1995. Prosent

¹ Hjemmeboende er ikke inkludert.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

om lag dobbelt så stor blant alle enslige mellom 16 og 24 år som blant enslige studenter. I gruppen enslige mellom 25 og 44 år er det om lag fire ganger så mange som bor romslig i levekårsutvalget som det er blant studentene.

Andelen studenter uten bad har gått sterkt ned

Om lag hver fjerde ugifte borteboende student hadde ikke tilgang til bad eller dusj for 25 år siden. Det var imidlertid blant studenter som bodde på private hybler dette var utbredt. 29 prosent av borteboende ugifte studenter på universiteter og vitenskapelige høyskoler som leide privat hybel hadde ikke adgang til bad eller dusj i 1973-1974. Blant studenter på høyskoler var den tilsvarende andelen 37 prosent. Blant de som leide hybel på elev eller studenthjem var det ingen som ikke hadde adgang til bad eller dusj (Statistisk sentralbyrå 1976).

I 1998 var det også 25 prosent av de enslige studentene som ikke hadde eget bad eller WC, men det innebærer ikke at andelen studenter som ikke hadde bad og WC er uendret i løpet av 25 år. I 1973-1974 ble studentene spurt om boligen hadde bad eller dusjrom, mens de i 1998 ble spurt om de hadde eget badekar eller dusj i boligen. I instruksjonen til dette spørsmålet ble studenter som bodde på hybel og delte bad og WC med vertskapet, samt studenter som bodde på studentby og delte bad og WC med andre studenter bedt om å svare nei på dette spørsmålet. Så som vi tidligere har sett, betyr ikke dette nødvendigvis at de ikke har adgang til bad eller WC. Slik var det ikke i 1973-1974. Svarte studentene nei på spørsmålet om de hadde bad eller dusjrom i boligen, innebar det virkelig at de ikke hadde adgang til dette i boligen. Denne forskjellen i hvordan spørsmålet ble oppfattet, bekreftes ganske klart ved at ingen studenter på student- eller elevhjem oppga å være uten dusj og bad for 25 år siden. Mye tyder med andre ord derfor på at andelen uten bad og dusj egentlig har gått ned i denne perioden.

I 1998 hadde så og si samtlige studenter (98 prosent) kokemuligheter i boligen (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). For 25 år siden hadde bare 8 av 10 borteboende ugifte studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler eget kjøkken eller adgang kjøkken eller kjøkkenkrok. Blant studenter ved høyskoler var andelen enda lavere, bare 7 av 10 hadde eget kjøkken eller adgang til kjøkken (Statistisk sentralbyrå 1976). Det ser med andre ord ut til studentenes bostandard både når det gjelder bad og dusj og kokemuligheter, har bedret seg en del de siste 25 årene.

6.3. Boutgifter

Studenter har som vi har sett, jevnt over dårligere bostandard enn alle unge i befolkningen. Dette er ikke nødvendigvis et problem i seg selv, ettersom mange studenter er i en livssituasjon der store deler av fritiden ikke tilbringes i hjemmet. Mange prioriterer å bo billig fremfor å ha høy bostandard. Samtidig er det viktig å være klar over at for de aller fleste studenter er ikke dette et reelt valg. Hvis en student skal klare seg på studielån og stipend er det svært begrenset hvor mye de kan betale for å bo, og fortsatt ha penger igjen til andre fritidsaktiviteter. Spørsmålet blir da hvordan studentenes bostandard og boutgiftsbelastning står i forhold til hverandre sammenlignet med andre unge.

Studenter har lavere boutgifter, ...

Sammenlignet med hele befolkningen har studentene i gjennomsnitt om lag 13 000 kroner mindre i totale boutgifter inkludert lys og brensel.

Et problem som hefter ved denne sammenligningen, er at studentene ble spurt om å oppgi hvor mye de betaler i renter og avdrag på boliglån, og ikke ble spurt om å skille ut hvor mye av dette som var renter. I andre undersøkelser er det vanlig å betrakte renter på bolig-

lån som boutgifter (dvs. forbruk), mens avdrag på boliglån ikke regnes som forbruk, men som sparing. Dette innebærer at tallene for studentenes totale boutgifter innbefatter avdrag på boliglån, mens tallene for befolkningen som helhet ikke gjør det. Dette behøver imidlertid ikke ha så store konsekvenser for sammenligninger mellom gruppene, fordi de aller fleste studenter er unge. Unge mennesker med boliglån har ofte så store lån at de månedlige innbetalingene til banken i stor grad går til å betale renter, og i mindre grad til avdrag. Dessuten er det relativt få studenter som eier boligen sin.

Forskjellen mellom studenter og andre unge er størst hvis vi ser på enslige. Enslige studenter betaler i gjennomsnitt 26 000 kroner for å bo, mens alle enslige under 45 år gjennomsnittlig betaler 41 000 kroner (se tabell 6.6.). Det er ikke så overraskende at det er i denne gruppen vi finner den største forskjellen. Det er i denne gruppen vi finner flest som bor i studentboliger, og med stor sannsynlighet flest som bor i kollektiv. Dette er relativt billige boformer sammenlignet med å bo alene i en leilighet, og det er grunn til å anta, uten å spekulere for mye, at andelen studenter som har slike boformer er større enn den er blant alle unge. Dermed blir studentenes boutgifter relativt mye lavere i denne gruppen.

I flerpersonghusholdningene er forskjellene mellom studenter og andre unge noe mindre. Studentpar uten barn bruker i gjennomsnitt om lag 9 000 kroner mindre på å bo enn alle unge par uten barn. Blant par med barn er forskjellen nede i 7 000 kroner. Det ser med andre ord ut til at studentene bor noe billigere enn andre unge, men forskjellene er egentlig ikke så store.

...men noe høyere boutgiftsbelastning enn befolkningen som helhet

Selv om studentene har lavere gjennomsnittlige boutgifter enn befolkningen som helhet, har de som gruppe noe høyere boutgiftsbelastning. 24 prosent av studentenes totale forbruk går til bolig, mens den tilsvarende andelen i hele befolkningen er 22 prosent (se tabell 6.6). En gruppe skiller seg imidlertid ut, unge enslige har høyere boutgiftsbelastning enn enslige studenter. Dette gjenspeiler at enslige unge konkurrerer på boligmarkedet med flerpersonghusholdninger.

Boligprisene i dette markedet er høye og det gir seg utslag i at enslige unge får en høyere boutgiftsbelastning. Blant studentene blir ikke forskjellen mellom enpersonghusholdninger og flerpersonghusholdninger like stor. Det er mer vanlig at enslige studenter bor i kollektiv og studentboliger som er en billigere boform. Dette bidrar også til at enslige studenter får en lavere boutgiftsbelastning.

Tabell 6.6. Gjennomsnittlige totale boutgifter¹, og boutgiftsbelastning i prosent av totalt forbruk Studenter 1998 og alle 1996/1997. 1998-kroner og prosent

	Student 1998			Forbruk 1996/1997	
	Kroner	Prosent		Kroner	Prosent
Alle	37 400	24	Alle	50 200	22
Enslige ²	26 000	23	Enslige under 45 år ²	41 100	26
Par uten barn	47 000	24	Par uten barn 16-44 år	56 000	20
Par med barn	59 600	23	Par med yngste barn 0-6 år	66 600	20

1 Inkluderer husleie, fellesutgifter, utgifter til lys og brensel og renter på boliglån. For studenter også avdrag på boliglån.

2 Aleneboende.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996/1997, Statistisk sentralbyrå.

Studenter i parforhold med og uten barn har høyere boutgiftsbelastning enn tilsvarende grupper i befolkningen. Studentpar uten barn bruker 24 prosent av sitt forbruk til bolig, mens par uten barn i befolkningen bruker 20 prosent. Par med yngste barn mellom 0 og 6 år har også en boutgiftsbelastning på 20 prosent, men par med barn blant studenter bruker 23 prosent av sitt forbruk på boligen.

Blant studentene har det liten betydning for boutgiftsbelastningen om man tilhører en enpersonhusholdningen eller en flerpersonehusholdning, mens det blant andre unge er de enslige som har den høyeste boutgiftsbelastningen.

Studentenes boutgiftsbelastning har økt

Studenters boutgiftsbelastning, det vil si deres boutgifter målt i prosent av totalt forbruk, har økt betraktelig de siste 25 årene. I studieåret 1973/1974 brukte borteboende ugifte studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler 15 prosent av sitt forbruk på boligutgifter. Studenter ved statlige høyskoler brukte om lag 12 prosent (se tabell 6.7). I 1998 utgjorde boutgifter for enslige aleneboende studenter, som vi tidligere har sett, 23 prosent.

På samme måte som ved sammenligningen med alle unge, har vi her en feilkilde forårsaket av at tallene for 1998 også inneholder avdrag på boliglån. Det er imidlertid slik at andelen som eide bolig var relativt liten i 1973/1974, og særlig blant enslige ugifte studenter. I denne gruppen var det blant studenter på universitet og vitenskapelige høyskoler i storbyene 14 prosent som leide leilighet eller hadde selveid bolig. Blant studenter ved det som nå kalles høyskoler var den tilsvarende andelen 18 prosent (Statistisk sentralbyrå 1975b). Hvor stor andel av disse som hadde selveid bolig er det umulig å si noe om, men uansett er andelen studenter som eier selv ganske liten. Det er derfor grunn til å tro at avdragsproblematikken ikke vil utgjøre et stort problem for sammenligningene. Økningen i boutgiftsbelastning i prosent av totalt forbruk, for borteboende aleneboende studenter, er uansett så stor i 1998 sammenlignet med 1973/1974 at den er reell uavhengig av om avdrag på lån er med eller ikke.

Tabell 6.7. Bolig, lys og brensel i prosent av totalt forbruk for studenter 1973/1974. Prosent

	Universiteter og vitenskapelige høyskoler	Høyskoler
Ugifte ¹	15	12
Ektepar uten barn	15	13
Ektepar med ett eller flere barn	14 ²	

1 Ikke hjemmeboende.

2 Tallet gjelder for ektepar med barn både på universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler.

Kilde: Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974, Statistisk sentralbyrå.

Studentpar med og uten barn har hatt omtrent den samme økningen i boutgiftsbelastning som enslige studenter. Ektepar uten barn hadde for 25 år siden en boutgiftsbelastning på om lag 15 prosent blant studenter på universiteter og vitenskapelig høyskoler, og 13 prosent blant studenter på høyskoler. I 1998 var boutgiftsbelastningen for par uten barn 24 prosent. For par med barn var boutgiftsbelastningen 23 prosent i 1998, mens den var 14 prosent for alle studentektepar med barn i 1973/1974.

Både i 1998 og i 1973/1974 er boutgiftsbelastningen jevnt fordelt i de ulike familiefasene. Dette betyr at boutgifter og totalt forbruk øker proporsjonalt når man blir flere. Samtidig kan det se ut til at boutgiftene har økt mer enn forbruket for hele studentmassen i løpet av de siste 25 årene.

6.4. Bomiljø

Generelt sett har bomiljø blitt tillagt større vekt etter hvert som boligstørrelsen har økt, og standarden har blitt bedre. Dette har særlig fått sitt utslag i de større byene der miljøkvalitetene stadig har blitt tillagt større vekt. Et resultat av den økte vekten på bomiljø er at boliger som er sterkt utsatt for støy, blir lite attraktive og ligger lavere i pris enn boliger som ligger i områder med mindre støy (Barstad 1994, Andersen 1998a). Lavere priser gjør boligene lettere tilgjengelig for lavinntekts-husholdninger, som for eksempel studenter. Spørsmålet blir da om studenter har dårligere bomiljø enn hele befolkningen.

Tabell 6.8. Andel som blir plaget av støy fra gate eller vei. Studenter 1998 og alle 1995. Prosent

	Stu- dent	Alle	
Alle	25	Alle	13
Enslige inntil 25 år ¹	31	Enslige 16-24 år ¹	19
Enslige 25 år og eldre ¹	28	Enslige 25-44 år	17
Par uten barn	24	Par uten barn 16-44 år	15
Enslige forsørgere	10	Enslige forsørgere	12
Par med barn	18	Par med yngste barn 0-6 år	12

¹ Ikke inkludert hjemmeboende.

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levkårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Studenter er mer plaget av støy fra gate og vei enn andre unge

Hver fjerde student er plaget av støy fra gate eller vei i boligen sin. Studenter under 30 år, og både enslige og par som ikke har barn er noe mer plaget av slik støy enn eldre studenter og studenter i andre familiefaser. På samme måte som vi har sett at de mest etablerte studentene har bedre bostandard enn sine mindre etablerte medstudenter, ser det altså ut til at denne gruppen også i mindre grad bor i områder med store støyproblemer fra gate og vei. Det er også en gradvis økning i andelen med støyproblemer ettersom størrelsen på studiestedet blir større (se vedleggstabell A41). Det er ikke så overraskende at andelen med støyproblemer er større i storbyer enn på mindre tettsteder, mer overraskende er det egentlig at forskjellen ikke er større enn den er.

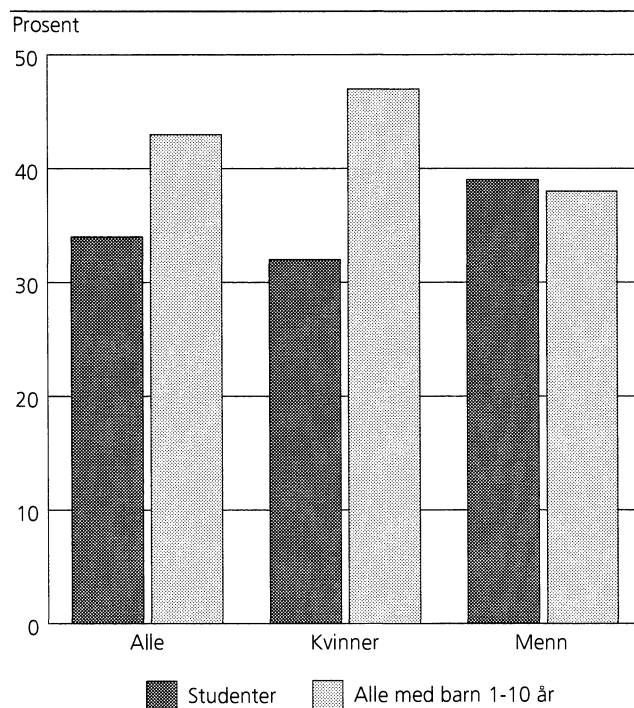
Sammenligner vi studenter med befolkningen som helhet når det gjelder støy fra gate eller vei, ser vi at andelen studenter som er utsatt for slik støy, er større enn den er i hele befolkningen, men forskjellen er ikke så markert som den er når vi sammenligner boligstandard.

Det er blant enslige studenter og par uten barn forskjellen mellom studentene og sammeligningsgruppen er størst. Når det kommer barn inn i bildet, blir forskjellen noe mindre.

Mye av forskjellen mellom studenter og befolkningen som helhet kan ligge i at store deler av studentutvalget bor i storbyene der trafikken tross alt er størst, mens befolkningen som helhet er litt mer spredt over hele landet.

Studentforeldre mindre utrygge for barna pga. trafikken enn andre foreldre

Et godt bomiljø er imidlertid ikke bare avhengig av om man er utsatt for støy eller ikke. For å trives i bomiljøet sitt er det også viktig at man generelt sett føler seg trygg. Det gjelder både trygghet for eventuelle barn med hensyn til trafikken i bomiljøet, og at man ikke behøver å være redd for å bli utsatt for vold eller trusler om vold.

Figur 6.3. Andel foreldre med barn 1-10 år som føler seg utrygge for barna p.g.a. trafikken i bomiljøet etter kjønn. Studenter 1998 og alle 1997. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levkårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

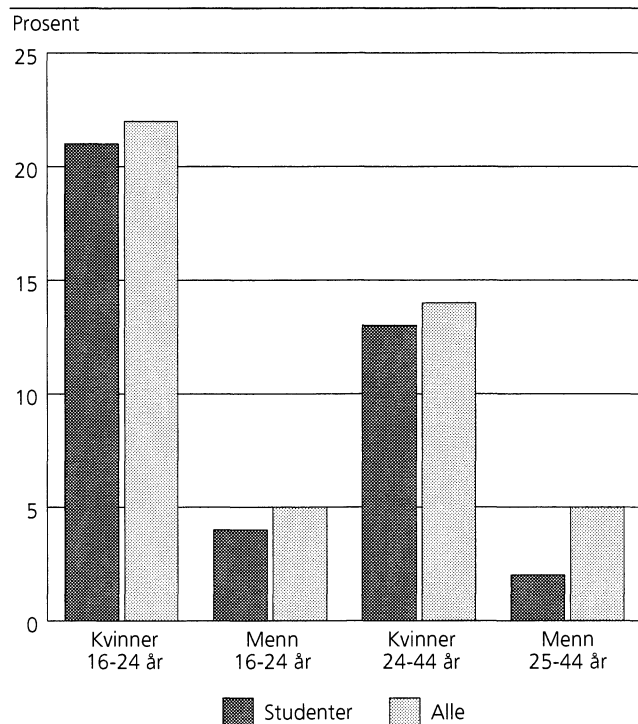
Hver tredje student med barn i alderen 1 til 10 år føler seg utrygg for barna sine på grunn av trafikken i bomiljøet. Litt overraskende er det at andelen mannlige studenter som føler seg utrygge for barna sine på grunn av trafikken er noe større enn andelen kvinnelige. Det kan imidlertid stemme med inntrykket av at mannlige studenter med barn bor noe dårligere enn kvinnelige studenter med barn (se avsnitt 6.2). Blant alle foreldre med barn mellom 1 og 10 år er bildet motsatt. Kvinnene er mer urolige enn mennene. Forskjellen mellom mannlige og kvinnelige studenter med barn er imidlertid ikke så stor, samtidig som antallet studenter med barn, og særlig mannlige studenter med barn er ganske lite. Disse faktorene kan medføre at det er knyttet noe usikkerhet til tallene, og vi skal derfor ikke spekulere for mye i årsaken til forskjellen (se vedleggstabell A42).

Sammenlignet med andre foreldre er studentene i mindre grad utrygge for barna sine pga. trafikken i bomiljøet. Det er kvinnene som skaper denne forskjellen, mens det er liten forskjell mellom mannlige studenter med barn og alle menn med barn.

Kvinnelige studenter mer urolige for å bli utsatt for vold

Om lag en av ti studenter er urolige for å bli utsatt for vold eller trusler om vold når de går ute alene på stedet de bor, men det er en klar overvekt av disse som er kvinner. Hele 17 prosent av de kvinnelige studentene, og bare 3 prosent av de mannlige studentene oppgir at de er urolige for å bli utsatt for vold (se vedleggstabell A41). Det er særlig kvinnene under 25 år

Figur 6.4. Andel som er urolig for å bli utsatt for vold eller trusler når de går alene ute på bostedet. Studenter 1998 og alle 16-44 år 1997. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

som er urolige, men også de eldre kvinnelige studentene er mer urolige for å bli utsatt for vold enn de mannlige studentene (se figur 6.4).

I media blir ofte vold fremstilt som et av storbyens store problem, men det ser ikke ut til at studenter i storby er mer urolige for å bli utsatt for vold enn studenter på mindre steder. Andelen som er urolige, er den samme (11 prosent) i alle de tre geografiske områdene vi opererer med (se vedleggstabell A41).

Mønsteret blant studentene er i stor grad det samme som blant andre unge. Levekårsundersøkelsen 1997 viser at kvinner er klart mer urolige for vold eller trusler når de går alene ute på bostedet enn menn, og det er blant kvinnene under 25 år andelen er størst. Det er imidlertid minimale forskjeller mellom studenter og hele befolkningen i aldersgruppen under 45 år. I den grad det er noen forskjell, er tendensen at studenter er noe mindre urolige for å bli utsatt for vold. Sammenligner vi studentene med hele befolkningen, er det ingen forskjell. Både blant studentene og blant alle voksne er det 11 prosent som oppgir at de er urolige for å bli utsatt for vold eller trusler på bostedet (Levekårsundersøkelsen 1997).

...men blir ikke utsatt for vold eller trusler i større grad enn mannlige studenter

Selv om kvinner er klart mer urolige for å bli utsatt for vold og trusler, er det ingen signifikant forskjell mel-

lom andelen kvinnelige og mannlige studenter som har blitt utsatt for vold og trusler. 1 prosent av mannlige studenter og 2 prosent av kvinnelige studenter har blitt utsatt for vold eller alvorlige trusler i sitt bomiljø (se vedleggstabell A41).

En årsak til at mange kvinner er urolige når de går ute alene, spesielt om natten, kan være at mange kvinner både gjennom oppveksten og gjennom media blir advart mot såkalte "stygge menn". Dette fører til at kvinner blir vant til å være litt usikre når de går alene. Et annet poeng er fysisk styrke. Kvinner er stort sett mindre fysisk sterke enn menn, og kan derfor ved et overgrep fra en mann ha problemer med å komme seg unna. Dette er ikke et like stort problem for menn, og derfor bekymrer de seg kanskje mindre for at de kan bli utsatt for vold. Men det ser altså ut til at kvinnelige studenter ikke har noen større grunn til reell frykt for å bli utsatt for vold eller trusler enn sine mannlige medstudenter.

Vi har ingen direkte sammenlignbare tall fra levkårsundersøkelsene²⁵, men forskjellen mellom andelen som oppgir å ha vært utsatt for vold eller trusler er så påfallende mye større i befolkningen som helhet enn blant studentene at forskjellen trolig er reell. Mens to prosent av studentene oppgir at de har vært utsatt for vold eller trusler om vold, er det 6 prosent av befolkningen som helhet som oppgir det samme. Det er særlig blant de yngste forskjellen er stor, 1 prosent av mannlige studenter under 25 år og 2 prosent av kvinnelige studenter under 25 år oppgir å ha vært utsatt for vold eller trusler om vold. I hele befolkningen er de tilsvarende tallene i aldersgruppen under 25 år 13 prosent blant menn, og 14 prosent blant kvinner (Statistisk sentralbyrå 1999b). Spørsmålet er om det er 16-18 åringene som utgjør denne forskjellen, om spørsmålene er så forskjellige at det forklarer forskjellen i tallene eller om det er en så stor reell forskjell mellom studentene og befolkningen som helhet. I aldersgruppen over 25 år er forskjellen mindre, men fortsatt er det en større andel av befolkningen mellom 24 og 44 år som oppgir at de har blitt utsatt for vold enn det er blant studentene.

Studenter i storby er ikke i større grad enn studenter på mindre steder urolige for å bli utsatt for vold. Andelen som faktisk har blitt utsatt for vold eller trusler om vold er heller ikke større blant studenter i storby (se vedleggstabell A41).

²⁵ I Levekårsundersøkelsen 1997 hadde man tre spørsmål knyttet til om man hadde blitt utsatt for vold eller trusler.

1. Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt utsatt for vold som førte til synlige merker eller kroppsskader?
 2. Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt utsatt for vold som ikke førte til synlige merker eller kroppsskader?
 3. Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt utsatt for trussel som var så alvorlig at du ble redd?
- I Levekårsundersøkelsen blant studenter ble det bare stilt ett spørsmål der noen av disse faktorene ble slått sammen.
1. Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt utsatt for vold eller alvorlige trusler i ditt bomiljø?

7. Forbruk

Studentenes inntekter og andre økonomiske ressurser (se kapittel 4 og 5) får konsekvenser for hva slags liv de kan tillate seg å leve i studietiden og hva slags muligheter de har til å spare og investere for fremtiden, i tillegg til det de investerer i utdanning. I kapittel 6 så vi på studentenes boforhold. Noen hadde allerede investert i egen bolig. De fleste bor ennå i leid bolig eller hjemme hos foreldrene. Men både for selvereiere og leietakere utgjør boutgiftene en betydelig del av studentenes totale forbruk.

I dette kapitlet skal vi se på det totale forbruksnivået og på forbrukets fordeling. Hva blir til overs for annet forbruk og aktiviteter av ulike slag når boutgiftene er betalt? Hva har studentene av varige forbruks-goder som for eksempel bil eller PC?

7.1. Forbruksnivå

Studentene i utvalget ble stilt en rekke spørsmål om hvor mye penger de brukte pr. uke, pr. måned, pr. semester eller pr. år til ulike varer og tjenester. Disse opplysningene vil her bli benyttet til å anslå forbruksnivå og forbrukssammensetting for studenter. Anslaget over forbruksnivået vil så bli sammenlignet med inntektsnivået, og det vil bli brukt til å sammenligne forbruksnivået til studentene i utvalget med andre gruppers forbruksnivå, og med forbruksnivået til studentene 25 år tidligere. Forbrukstallene er imidlertid beheftet med større grad av usikkerhet enn tall fra de ordinære forbruksundersøkelsene. Det må vi ta hensyn til når vi sammenligner.

Spørreskjema-metoden er ikke den beste måten å samle inn forbruksopplysninger på. I Statistisk sentralbyrås ordinære forbruksundersøkelser benyttes i stedet føring av utgiftshefter. Respondentene blir bedt om å føre alle sine utgifter i løpet av en fjorten dagers periode inn i utgiftshefter. Undersøkelsen går over hele året. På denne måten oppnår man en helt annen presisjon enn når, som i tilfellet med studentutvalget, respondentene skal forsøke å huske hvor mye de har brukt. Ved bruk av spørreskjema er det dessuten en del varer og tjenester som det ikke spørres konkret om.

Disse vil da ikke bli registrert²⁶. Man kan forsøke å fange opp disse gjennom å spørre om bredere vare- og tjenestekategorier under ett. Men det er ikke alltid like lett for respondentene å forstå hvilke konkrete varer og tjenester som skal tas med under de mer generelle kategoriene. Sjansen er fortsatt stor for at en del varer og tjenester ikke blir registrert.

Studentene ble intervjuet i siste halvdel av vårsemesteret 1998 (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). De får utbetalt semesterbeløpet fra Lånekassen i begynnelsen av hvert semester. Det er grunn til å regne med at studentenes forbruk er høyere i den første tiden etter at studielånet ble utbetalt enn mot slutten av semesteret. Det er derfor mulig at studentene, da de ble intervjuet, hadde et lavere forbruk enn gjennomsnittet for semesteret og at dette førte til at de undervurderte forbruket sitt. Det er likevel ikke mulig å si med sikkerhet at opplysningene som ble samlet inn, undervurderer studentenes forbruksnivå sammenlignet med det forbruksnivået som en tradisjonell forbruksundersøkelse ville ha gitt.

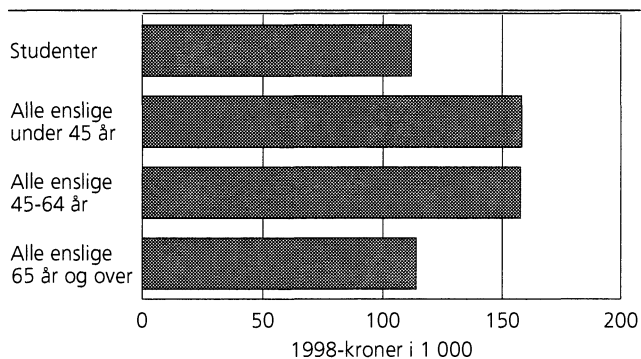
Metoden med utgiftshefte ble også brukt da man samlet inn opplysninger om studentenes forbruk i 1973-1974. Det kan dermed være grunn til å regne med at vårt anslag over studentenes forbruksnivå i 1997-1998 er noe for lavt, både sammenlignet med andre grupper i dag og sammenlignet med studentene for 25 år siden. Men sikre kan vi ikke være. For å lette sammenligningen med andre grupper, skal vi begrense oss til enslige, aleneboende studenter når vi analyserer forbruksnivået.

Enslige studenter bruker om lag 110 000 kroner pr. år, ...

Opplysningene de enslige, aleneboende studentene i utvalget gav om forbruket sitt, kan tyde på at de brukte vel 110 000 kroner i året rundt 1997-1998 (se figur

²⁶ Studentene ble for eksempel ikke spurt om kjøp av bil, bare om utgifter til drift og vedlikehold. Dette betyr trolig likevel lite for utgiftsnivået (se avsnitt 7.2, note 3 til tabell 7.2 og kommentarer til tabellen).

Figur 7.1. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år for enslige, aleneboende studenter 1997-1998 og enslige personer 1996-1997 i ulike aldersgrupper. 1998-kroner

Kilde: Studenters levkår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996-1997, Statistisk sentralbyrå.

7.1).²⁷ Dette anslaget kan være noe for lavt (se over). Opplysningene om studentenes inntektsnivå fra spørreskjemaet kan likevel tyde på at anslaget over gjennomsnittsforbruket ikke ligger så langt fra virkeligheten. I gjennomsnitt oppgav enslige, aleneboende studenter en brutto skattbar inntekt på 51 000 kroner pr. år. I tillegg oppgav de å ha mottatt en del støtte fra foreldrene, til sammen vel 4 000 - 5 000 kroner i året og noen skattefrie offentlige overføringer, 600-700 kroner i gjennomsnitt. Maksimal støtte fra Lånekassen ville i tillegg ha gitt 62 700 kroner. Dette tyder på at en enslig, aleneboende student som tok opp fullt studielån i gjennomsnitt hadde i underkant av 120 000 kroner året å rutte med i 1997-1998. Siden vi ikke vet sikkert hvor mye lån og stipend hver student mottok eller hvor mye skatt de betalte (se kapittel 4), må vi betrakte dette som et maksimumsanslag.

Selv om det hefter en viss grad av usikkerhet både ved inntektstall og forbrukstall fra undersøkelsen om studenters levkår, ser det altså ut til at forbruksopplysningene og inntektsopplysningene gjensidig støtter hverandre. Dette gjør at vi kan konkludere med at enslige, aleneboende studenter i gjennomsnitt trolig hadde rundt 110 000 kroner til disposisjon pr. år i studieåret 1997-1998.

... de har lavere forbruk enn andre unge enslige, ...

I figur 7.1 blir enslige, aleneboende studenters gjennomsnittlige forbruksnivå sammenlignet med forbruksnivået til andre grupper av enslige. Vi ser at studentenes forbruksnivå er omtrent på linje med forbruket til enslige pensjonister, og langt lavere enn forbruket til de to yngre gruppene.

Gjennomsnittlig inntektsnivå, og dermed etter all sannsynlighet også gjennomsnittlig forbruksnivå, til alle enslige under 30 år er en god del lavere enn

gjennomsnittet for alle under 45 år. I følge Inntekts- og formuesundersøkelsen 1996 var gjennomsnittlig inntekt etter skatt for enslige under 30 år det året 19 prosent lavere enn for alle under 45 år. Utvalget til forbruksundersøkelsene er for lite til at vi kan gi rimelig sikre tall for enslige under 30 år. Men hvis vi antar at forbruket til enslige under 30 år er 19 prosent lavere enn forbruket til alle enslige under 45 år, kan vi anslå gjennomsnittlig forbruksnivå for alle enslige under 30 år til 128 000 kroner. Dette må vi betrakte som et minimumsanslag. Enslige i alderen 30-44 år har trolig noe større sparing enn de under 30 år, og dermed bruker de en noe mindre andel av inntekten sin til forbruk.

... og har trolig hatt noe dårligere forbruksutvikling

I 1973-1974 ble det gjennomført en forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter. Siden det også ble gjennomført en ordinær forbruksundersøkelse i 1973, betyr det at vi har mulighet til å sammenligne forbruksutviklingen for studenter og andre unge. Vi holder oss fortsatt til enslige, aleneboende.

For 25 år siden hadde enslige unge under 40 år et forbruksnivå som lå et sted mellom 17 og 24 prosent over enslige, aleneboende studenters forbruk. Mer presis kan vi dessverre ikke være, siden det ikke er publisert gjennomsnittstall for alle studenter fra undersøkelsen i 1973-1974. Tallene fra den nye studentundersøkelsen 1998 og den generelle forbruksundersøkelsen 1996-1997 kan tyde på at dette forholdstallet nå har økt til et sted i nærheten av 40 prosent²⁸ (se tabell 7.1).

Men sammenligningene halter. Studentundersøkelsen 1973-1974 bygde på den metoden som benyttes i de generelle forbruksundersøkelsene (utgiftshefter). Tallene derfra skulle dermed være godt sammenlignbare med tallene fra den generelle forbruksundersøkelsen i 1973. Problemet er, som tidligere nevnt, at metoden som ble benyttet til å samle inn forbruksopplysninger i studentundersøkelsen 1998 (spørreskjemaspørsmål), avvek både fra den tidligere studentundersøkelsen og fra de generelle forbruksundersøkelsene.

Konklusjonen må likevel bli at studentene har hatt en noe dårligere forbruksutvikling i løpet av de siste 25 år enn andre unge. Hvor mye dårligere, kan vi ikke si noe om.

²⁸ Sammenligningsgruppen i 1997-1998 var enslige under 45 år, ikke enslige under 40 år som i 1973-undersøkelsen. Siden 40-44-åringene trolig har et høyere forbruk enn de under 40 år, er det grunn til å regne med at forholdet mellom forbruket til enslige personer under 40 år og enslige, aleneboende studenters forbruk i 1997-1998 var noe mindre enn det beregnede forholdstallet i tabell 7.1 (1,41).

²⁷ Det er redegjort for beregningsmåten i vedlegg B.

Tabell 7.1 Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år i 1973-1974 og i 1997-1998 for enslige aleneboende studenter og alle unge enslige. 1974-kroner, 1998-kroner og forholdstall

	Alle enslige unge	Enslige studenter	Forholdstall ¹
1973-1974²			
Personer under 40 år	24 800		
Universitetsstudenter ³		21 200	1,24
Studenter ved statlige høyskoler ⁴		19 900	1,17
1997-1998⁵			
Personer under 45 år	158 000		
Studenter		111 900	1,41

¹ Gjennomsnittlig forbruksnivå for alle unge enslige dividert med gjennomsnittlig forbruksnivå for enslige studenter. ² 1974 for alle unge enslige. ³ Studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler. ⁴ Studenter ved de utdanningsinstitusjoner som i dag går under betegnelsen statlige høyskoler (lærerskoler, tekniske skoler, sykepleierskoler mv.). ⁵ 1996-1997 for alle unge enslige.

Kilder: Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974, Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1973 og 1996-1997, Statistisk sentralbyrå.

7.2. Forbrukssammensetting

Mye til mat, lite til transport

Enslige, aleneboende studenter bruker mer penger på mat enn andre enslige unge, men forskjellen er ikke så stor som tabell 7.2 tyder på. For studentene inkluderer tallet andre "dagligvarer" mer enn mat, for alle unge under 45 år omfatter det bare mat. Slik spørsmålet var stilt i undersøkelsen av studenters levekår og forbruk, er det ikke mulig å skille utgifter til mat fra utgifter til andre dagligvarer. Det er heller ikke publisert tall for alle unge under 45 år, som gir oss mulighet til å si hvor mye de brukte på andre dagligvarer enn matvarer. Hvis vi forutsetter at andre "dagligvarer" er alle typer varer som man kan få kjøpt i en dagligvarebutikk (brus, øl, rengjøringsmidler, toalettartikler, emballasje, enkelt husgeråd, aviser, sokker, undertøy, mv.) i tillegg til matvarer, så kan vi på grunnlag av tall fra forbruksundersøkelsene anslå at 4-5 prosent av total forbruksutgift til gjennomsnittshusholdningen gikk til slike varer. Selv om vi antar at studentene bruker det dobbelte av dette, 10 prosent av total forbruksutgift, til andre dagligvarer enn matvarer, ville de fortsatt bruke en høyere andel av sin totale forbruksutgift på mat enn det andre unge gjør.

En annen viktig forskjell mellom studenter og andre unge er at studentene bruker en langt mindre andel av sine totale forbruksutgifter til reiser og transport enn andre unge gjør. Men igjen, forskjellen er ikke så stor som tabell 7.2 tyder på. Studentene ble ikke spurt om utgifter til kjøp av bil. For alle enslige under 45 år utgjorde posten kjøp av egne transportmidler vel 7 prosent av total forbruksutgift. Men selv om vi forutsetter at studentene brukte en tilsvarende andel av sine totale forbruksutgifter til kjøp av bil, ville likevel den samlede utgiftsandelen til reiser og transport ligge godt under den tilsvarende andelen for alle enslige unge.

Tabell 7.2. Forbrukssammensetting for enslige, aleneboende studenter 1997-1998 og enslige personer under 45 år 1996-1997. Prosent av total forbruksutgift

	Enslige, aleneboende studenter	Enslige personer under 45 år
Matvarer ¹	22	8
Drikkevarer og tobakk ²	5	4
Klær og skotøy	7	6
Bolig, lys og brensel	23	26
Møbler og husholdningsartikler	2	5
Helsepleie	2	1
Reiser og transport ³	11	25
Fritidssysler og utdanning ⁴	15	13
Andre varer og tjenester ⁵	13	11
Sum forbruk	100	100

¹ For studenter "dagligvarer". Spørsmålet lød: "Hvor mye betaler du/dere vanligvis pr. uke for dagligvarer?" Med dagligvarer mener vi alle typer matvarer og drikke i form av melk, kaffe, juice mm, diverse husholdningsartikler, toalettartikler, kosmetikk og hårpleie. Regn også med kioskvare og brus, men ikke tobakk eller alkoholholdige drikker. ² For enslige personer under 45 år omfatter denne posten også brus og mineralvann. For studenter omfatter den bare alkoholholdige drikkevarer. ³ Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler, telefon, offentlig transport. For studentene er kjøp av bil ikke inkludert, reiser mellom studiested og hjemsted og offentlig transport mellom bosted og studiested er inkludert, men ikke feriereiser. ⁴ For studentene utgjør fritidssysler ni og utdanning seks prosent av sum forbruk, for enslige personer under 45 år utgjør skolegang fire prosent, fritidssysler ni prosent. ⁵ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996-1997, Statistisk sentralbyrå.

Mer til bolig, mindre til fritid

I 1973-1974 brukte enslige borteboende studenter (ved universiteter og vitenskapelige høyskoler) 15 prosent av sin totale forbruksutgift til boutgifter, i 1997-1998 brukte enslige borteboende studenter 23 prosent (se tabell 7.3). Studentene bruker altså en større andel av sin totale forbruksutgift til bolig i dag enn for 25 år siden. Men også andre unge har opplevd en tilsvarende økning i boutgiftsandelen. I 1973 brukte enslige under 40 år i gjennomsnitt 13 prosent av sin totale forbruksutgift til bolig (Statistisk sentralbyrå 1975a). I 1996-1997 brukte enslige under 45 år 26 prosent av total forbruksutgift til samme formål (se tabell 7.2).

Mens boutgiftsandelen for studentene har økt, bruker de en stadig mindre andel på fritidssysler. I 1973-1974 brukte borteboende ugifte studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler 15 prosent av total forbruksutgift til fritidssysler (13 prosent for studentene ved andre høyskoler). I 1997-1998 gikk bare 9 prosent av enslige aleneboende studenters forbruk til fritid (se tabell 7.3). Det samme ser ut til å ha skjedd, om enn i mindre grad, for andre enslige unge I 1973 brukte i gjennomsnitt enslige under 40 år 10-11 prosent av sin samlede forbruksutgift på fritidssysler (Statistisk sentralbyrå 1975a). I 1996-1997 brukte enslige under 45 år 9 prosent av total forbruksutgift til fritidsformål (se note 4 til tabell 7.2).

Studentene bruker minst like stor andel til mat som for 25 år siden

De aller fleste grupper har redusert andelen av total forbruksutgift som går til matvarer. I gjennomsnitt gikk matvareandelen for alle husholdninger ned fra 40 pro-

sent i 1958, til 24 prosent i 1973 og videre til 13 prosent i 1996-1997. Andelen har også gått ned for enslige unge. Enslige under 40 år brukte 14 prosent av total matvareutgift til matvarer i 1973 (Statistisk sentralbyrå 1975a). I 1996-1997 var matvareandelen for enslige under 45 år 8 prosent (se tabell 7.2). Men for studentene kan det se ut til at matvareandelen har økt eller i beste fall at den ligger på omtrent samme nivå i 1997-1998 som i 1973-1974. Forskjellen i tabell 7.3 er trolig ikke større enn at den kan forklares med at matvareandelen for studentene i 1997-1998 også omfatter utgifter til andre "dagligvarer" enn matvarer (se kommentarene til tabell 7.2).

Små forskjeller i forbrukssammensetting mellom ulike studentgrupper

Forbrukssammensettingen varierer med alder og husholdningstype. Eldre bruker vanligvis mer av totalforbruket til mat enn yngre, mens enslige bruker en større andel av sine samlede utgifter til bolig enn par. Forskjellen mellom ulike studentgrupper er imidlertid noe mindre enn forskjellen mellom andre grupper i befolkningen. I kapittel 6 så vi at boutgiftene utgjorde rundt 23-24 prosent av total forbruksutgift for de fleste grupper av studenter. I befolkningen ellers er det større forskjeller (se tabell 6.6, jf. vedleggstabell A43-A56). Mens matvareandelen varierer mellom 8 prosent for enslige unge under 45 år og 18 prosent for pensjonistpar (Forbruksundersøkelsen 1996-1997), varierer den mellom 20 og 25 prosent blant studentene. Lavest er matvareandelen blant par uten barn, høyest blant par med barn. Men hvis vi holder oss til de yngre gruppene i befolkningen og ikke blander inn pensjonistene, er ikke forskjellene i matvareandeler mindre mellom ulike grupper av studenter enn mellom tilsvarende grupper ellers i befolkningen (se tabell 7.4).

Vi har sett at studentene bruker en mindre andel av sine totale forbruksutgifter til transport enn andre unge gjør (se tabell 7.2), selv når vi ser bort fra utgifter til bilkjøp (se tabell 7.4). Det er bare små forskjeller mellom studentene når det gjelder andelen som går til transportutgifter (eksklusive bilkjøp). Blant andre unge bruker husholdninger uten barn, og spesielt unge ens-

Tabell 7.3. Forbrukssammensetting for enslige, aleneboende studenter 1997-1998 og borteboende ugifte studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler 1973-1974. Prosent av total forbruksutgift

	Enslige, aleneboende studenter 1997-1998	Borteboende ugifte studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler 1973-1974
Matvarer ¹	22	15
Kantine, kafe og restaurant	9	12
Drikkevarer og tobakk	5	4
Klær og skotøy	7	8
Bolig, lys og brensel	23	15
Møbler og husholdningsartikler	2	4
Helsepleie	2	2
Hjemreiser	2	3
Daglige reiser, porto, telefon	6	4
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmiddel	3	6
Fritidssysler	9	15
Utdanning	6	5
Ferieutgifter	5	5
Andre varer og tjenester ²	0	2
Sum forbruk	100	100

¹ For studentene i 1997-1998 "dagligvarer" (se note 1 til tabell 7.2). For studentene i 1973-1974 bare matvarer. ² Restkategori i 1973-1974-undersøkelsen. Må ikke forveksles med kategorien "Andre varer og tjenester" i tabell 7.2 (se note 5 til tabell 7.2).

Kilde: Studenters levkår 1998 og Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974, Statistisk sentralbyrå.

lige, en høyere andel av utgiftene sine på bilhold (eksklusive bilkjøp) og andre transportutgifter, enn husholdninger med barn.

Enslige studenter og andre enslige unge bruker omtrent like stor andel av totalforbruket på fritidssysler (9 prosent) (se note 4 til tabell 7.2). Men når vi også legger til restaurant- og kafebesøk og feriereiser, blir utgiftsandelen størst for studentene, 23 sammenlignet med 18 prosent. I dette tilfellet er forskjellene større mellom de ulike studentgruppene enn mellom de tilsvarende gruppene blant andre unge. Barnefamiliene blant studentene bruker bare 12-13 prosent av forbruket, og langt mindre enn de uten barn, på ferie og fritid. Blant alle unge er det mindre forskjell de ulike gruppene imellom når det gjelder utgiftsandelen som går til slike formål (se tabell 7.4).

Tabell 7.4. Andel av utgifter til matvarer, til transport og til ferie og fritid i grupper av husholdninger etter familiefase. Studenter 1997-1998 og alle 1996-1997. Prosent av total forbruksutgift

	Matvarer ¹		Transport ²		Ferie og fritid ³	
	Studenter 1997-1998	Alle 1996-1997	Studenter 1997-1998	Alle 1996-1997	Studenter 1997-1998	Alle 1996-1997
Enslige ⁴	21	8	11	18	23	18
Enslige forsørgere	23	13	11	10	12	16
Par uten barn ⁵	20	11	13	15	19	16
Par med små barn ⁶	25	13	13	12	13	14

¹ For studentene: mat og andre dagligvarer (se note 1 til tabell 7.2). ² Eksklusive kjøp av bil. ³ Fritidssysler, restaurantbesøk og feriereiser. ⁴ Alle enslige under 45 år. ⁵ Studentene er her ikke begrenset til enslige, aleneboende, men også de som bor sammen med andre enn foreldre er tatt med. Derfor avviker tallene litt fra de i tabell 7.2 og 7.3. ⁶ Alle par uten barn hvor eldste person er under 45 år. ⁷ For studentene: par med barn uansett alder.

Kilde: Studenters levkår 1998 og Forbruksundersøkelsen 1996-1997, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 7.5. Total forbruksutgift, boutgifter og boutgiftsbelastning¹ for enslige, aleneboende studenter etter studiested. 1998. Kroner og prosent

Studiested	Total forbruksutgift Kroner	Boutgift Kroner	Boutgifts- belastning ¹ Prosent
Storby med omegn	115 100	27 300	24
Regionalt senter	110 000	24 800	23
Mindre tettsted	102 000	22 100	22

¹ Boutgifter i prosent av total boutgift

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Studenter i storby betaler mest for bolig

Tidligere har vi sett at studenter i storby i større grad enn de som bor på mindre steder arbeider ved siden av studiene (kapittel 3). Men i tillegg til at storbystudentene har større inntekter fra eget arbeid enn de som bor og studerer på mindre tettsteder (kapittel 4), tyder mye på at de også tar opp større studielån (kapittel 5). I hvilken grad har dette sammenheng med at det koster mer å bo og studere i storby enn på et mindre sted?

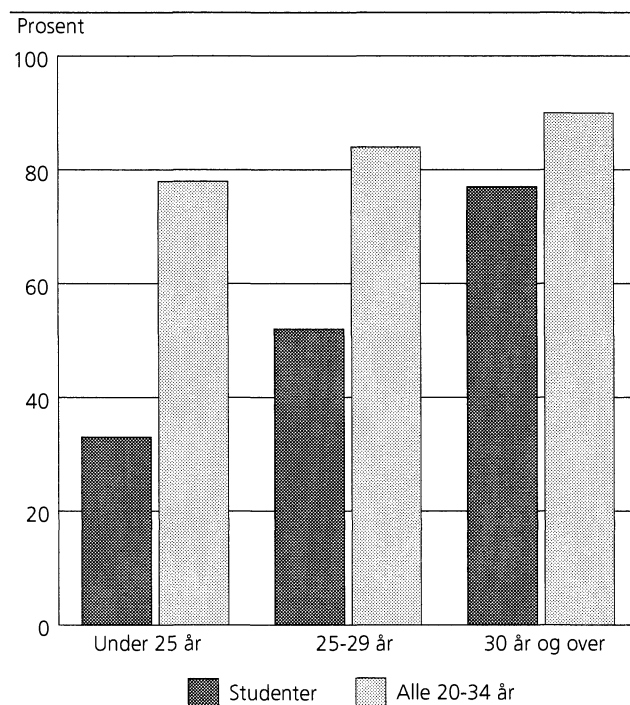
Av tabell 7.5 ser vi at boutgiftene til studenter i storby i gjennomsnitt er om lag 5 000 kroner høyere enn boutgiftene til studenter på mindre steder, og at boutgiftsbelastningen (beregnet som boutgiftenes andel av total forbruksutgift) er noe høyere. Men vi ser også at boutgiftene ikke kan forklare hele forskjellen (på 13 000 kroner) mellom de to grupperes forbruksnivå. Resten av forskjellen kan i stor grad forklares ved at storbystudentene også bruker mer penger på kafé- og restaurantbesøk (3 000 kroner mer) og på feriereiser (2 000 kroner mer) enn de som studerer på mindre tettsteder (se vedleggstabell A44-A46). Det høyere forbruket til storbystudentene kan altså bare delvis forklares ved høyere boutgifter. I tillegg bruker de også mer penger enn studenter på mindre steder på det man kanskje kan betegne som et mer luksusbetont forbruk.

7.3. Varige forbruksgoder

En av to studenter har bil, to av tre PC

Til tross for et relativt lavt forbruksnivå sammenlignet med andre grupper er det mange studenter som eier varige forbruksgoder. En av fire studenter (25 prosent) eier sin egen bolig, nesten halvparten (45 prosent) eier eller disponerer bil og nesten to av tre (62 prosent) eier PC. I løpet av de siste 12 månedene før de ble intervjuet, hadde en av fire studenter (26 prosent) kjøpt TV, videospiller, radio, CD-spiller eller annet musikkanlegg, to av tre (67 prosent) hadde kjøpt eller fått innbo (møbler, lamper, golvtepper, pyntegjenstander) og en av fem (21 prosent) hadde kjøpt hvitevarer (kjøleskap, kombiskap, fryser, komfyr, mikrobølgeovn, vaskemaskin, tørketrommel).

Figur 7.2 Andel personer som eier/disponerer bil i ulike aldersgrupper. Studenter 1998 og alle 20-34 år 1995. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå

Det er uten videre klart at studentene i mindre grad enn andre unge eier egen bolig (se kapittel 6) eller eier/disponerer bil (se figur 7.2). Vanskeligere er det å avgjøre om de kommer bedre eller dårligere ut enn andre unge når det gjelder andre varige forbruksgoder.

Det er grunn til å tro at studentene har en høy andel med PC og CD-spiller sammenlignet med andre grupper. Mediebruksundersøkelsene viser at ungdom og personer med høy utdanning er de ivrigste brukerne (Vaage 1999). Studentene er unge med høy utdanning. Vi må derfor regne med at de er blant de ivrigste brukerne. Dermed er det også god grunn til å regne med at eierandelen er høy, sammenlignet med andre grupper.

Det er trolig først og fremst de som eier egen bolig, og i hvert fall ikke hybelboere, som investerer i møbler og hvitevarer. Siden andelen selveiere er lav og andelen hybelboere er høy blant studentene, må vi regne med at de ikke har investert i hvitevarer eller møbler i samme grad som andre unge.

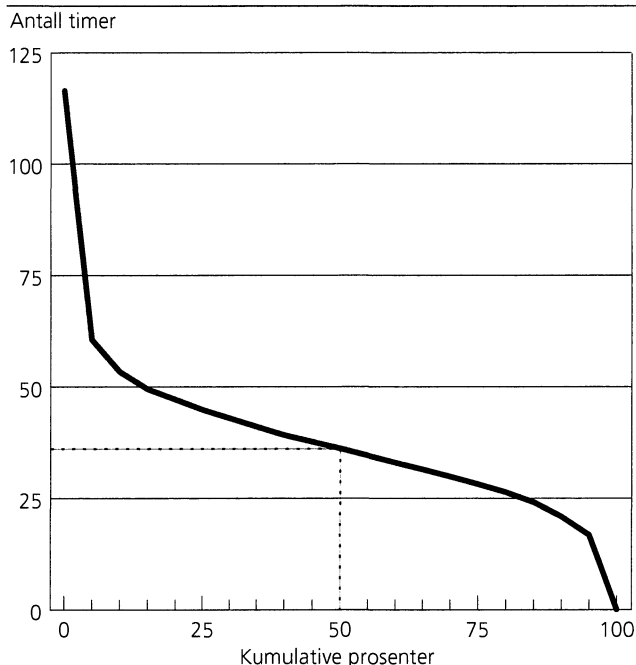
8. Fritid og livsstil

Hittil har vi i stor grad konsentrert oss om studentenes økonomiske og materielle levkår. Men et godt liv består av mer enn økonomisk trygghet og et rimelig høyt forbruk. Mange vil legge vel så stor vekt på å disponere mye fritid og på fritidsaktiviteter av ulike slag, det være seg kulturaktiviteter, idrett, organisasjonsaktivitet eller samvær med gode venner.

8.1. Fritid

Vi har sett at mange studenter har arbeid ved siden av studiene (kapittel 3) og at en del også har omsorgsforpliktelser overfor barn (kapittel 1). Hvor mye tid har de til disposisjon når de er ferdige med forpliktelsene?

Figur 8.1. Studenter etter antall timer brukt pr. uke til studier og arbeid. Andel som har brukt minst så mange timer som den vertikale aksens viser.¹ 1998. Kumulative prosent

¹Vi ser for eksempel at 50 prosent av studentene har brukt minst 36 timer pr. uke til studier og arbeid.

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

I gjennomsnitt har studentene full uke, ...

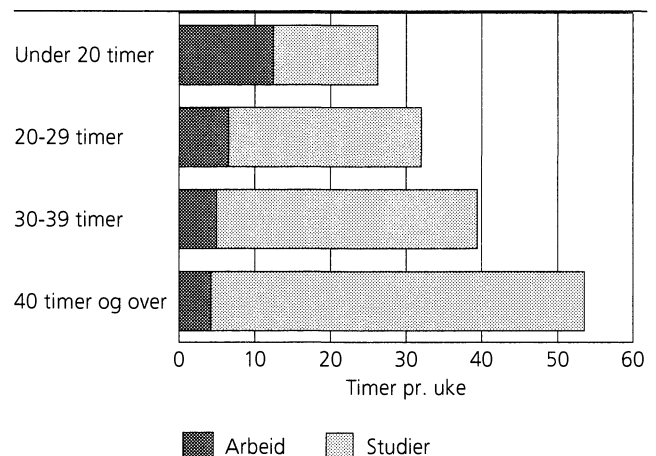
I gjennomsnitt brukte studentene 37 timer pr. uke på studier og arbeid, 30 timer på studier og 7 timer på arbeid (se avsnitt 2.2 og 3.2). Dette er omtrent som for yrkesaktive. Tidsnyttingsundersøkelsen 1990-1991 viste at yrkesaktive i gjennomsnitt brukte 34 timer pr. uke på inntektsgivende arbeid. I tillegg brukte de 2 ½ time på studier (Statistisk sentralbyrå 1992).

... men spredningen er stor

46 prosent av studentene hadde full arbeidsuke, det vil si minst 37 ½ time med studier og arbeid pr. uke i gjennomsnitt. Spredningen er stor. 5 prosent studerer og jobber mer enn 60 timer pr. uke, 9 prosent mindre enn 20 timer (se figur 8.1).

Det er gjerne de som bruker minst tid på studier, som jobber mest. De som studerte mindre enn 20 timer våsemesteret 1998, arbeidet nesten like mye som de studerte, henholdsvis 12 ½ og 14 timer pr. uke i gjennomsnitt. De som studerte minst 20 timer pr. uke, arbeidet langt mindre, i gjennomsnitt 6 ½ time for de med 20-29 timers studietid, til vel fire timer i gjennomsnitt for de med ukentlig studietid på minst 40 timer (se figur 8.2).

Figur 8.2. Gjennomsnittlig studietid og arbeidstid pr. uke for studenter etter ukentlig studietid. 1998. Timer pr. uke

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Kvinnelige studenter har lange dager sammenlignet med andre unge kvinner, ...

Det er bare små forskjeller i samlet studie- og arbeidstid pr. uke mellom ulike grupper av studenter. Forskjellen mellom kvinnelige og mannlige studenter er for eksempel langt mindre enn forskjellen mellom yrkesaktive kvinner og menn. Mens yrkesaktive menn bruker mer tid på jobb og skolegang enn mannlige studenter, er det studentene som bruker mest tid på jobb og studier blant kvinnene (se figur 8.3).

... spesielt kvinnelige studenter med barn

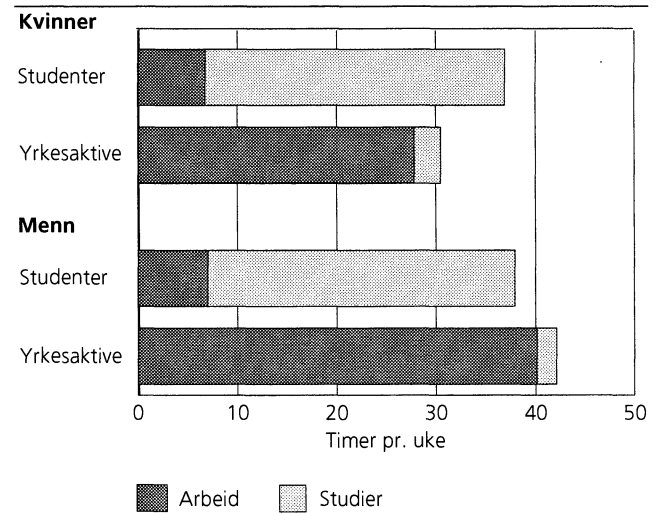
Det er først og fremst kvinner med barn som bruker lite tid på jobb og studier. Kvinnelige studenter med barn bruker imidlertid nesten like mye tid pr. uke til studier og jobb som mannlige studenter med barn (se figur 8.4a og 8.4b).

Barnetilsyn tar mye tid

All tiden som ikke brukes til studier eller arbeid er ikke fritid. Vanligvis regner man heller ikke tid brukt til husarbeid, omsorgsarbeid, søvn, måltider og personlig stell med til fritiden (Holte og Vaage 1993). Forskjellen mellom yrkesaktive kvinner og menn i tid brukt til arbeid og studier, utjevnes av at de yrkesaktive kvinnene

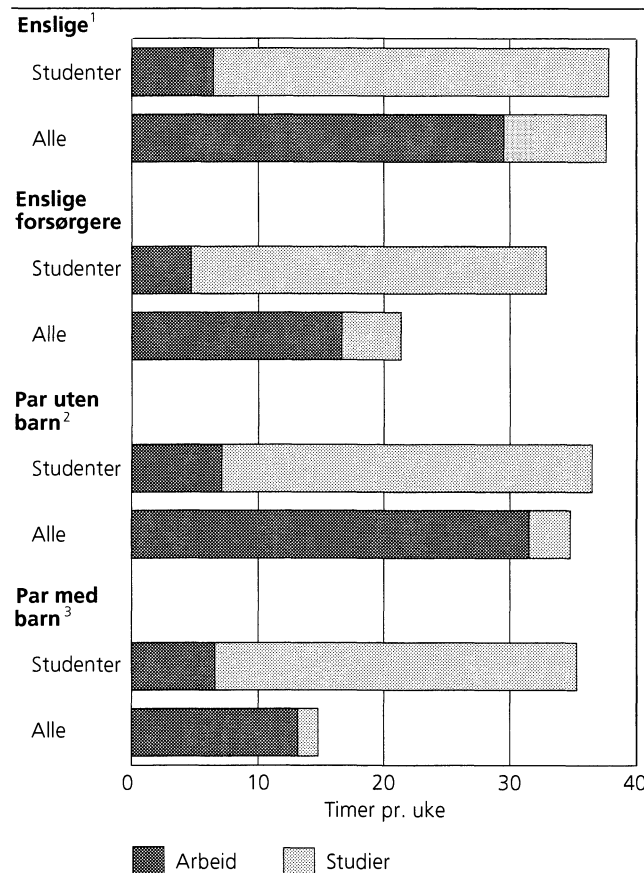
bruker flere timer til arbeid i hjemmet, det vil si til husarbeid og omsorgsarbeid (28 timer pr. uke) enn mennene (17 timer pr. uke) (Statistisk sentralbyrå 1993).

Figur 8.3. Gjennomsnittlig tid pr. uke brukt til arbeid og studier. Studenter 1998 og yrkesaktive 1990-1991. Kvinner og menn. Timer

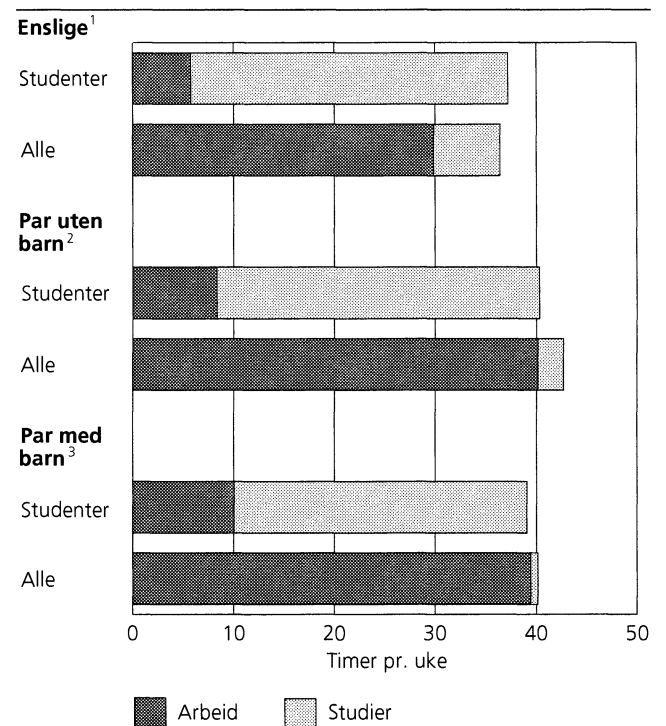

Kilde: Studenters levkår 1998 og Tidsnyttingsundersøkelsen 1990-1991, Statistisk sentralbyrå

Figur 8.4a. Gjennomsnittlig tid pr. uke brukt til arbeid og studier for kvinner i ulike familiefaser. Studenter 1998 og alle unge 1990-1991. Timer

Figur 8.4b. Gjennomsnittlig tid pr. uke brukt til arbeid og studier for menn i ulike familiefaser. Studenter 1998 og alle unge 1990-1991. Timer

¹ Ikke-hjemmeboende studenter. For alle unge: Ikke-hjemmeboende enslige 16-44 år. ² For alle unge: Gift og samboende 16-44 år. ³ For alle unge: Gift og samboende med barn 0-6 år.

Kilde: Studenters levkår 1998 og Tidsnyttingsundersøkelsen 1990-1991, Statistisk sentralbyrå.

Vi har ikke opplysninger om tid brukt til husarbeid og heller ikke like gode opplysninger om barneomsorg for studentene. Det vi vet, er at 60 prosent av studenthusholdningene med førskolebarn (0-5 år) hadde barn i barnehage. 43 prosent av studenthusholdningene med småskolebarn (6-10 år) hadde barn i skolefritidsordning. I gjennomsnitt hadde studenter med barn i aldersgruppen 0-10 år 23 timer med barnetilsyn utenfor husholdningen for barna sine.

Men som for foreldre flest, overstiger den tiden de selv bruker på tilsyn med og omsorg for barna, langt tiden andre har tilsynet med dem. 68 prosent av studentene i husholdninger med førskole- og småskolebarn bruker mer enn 36 timer pr. uke til omsorg for og tilsyn med barna. Det er først og fremst de kvinnelige studentene med barn som bruker mye tid på barnetilsyn. To av tre enslige forsørgere bruker mer enn 36 timer pr. uke sammen med barna sine, og de enslige forsørgerne er, som vi har sett, i all hovedsak kvinner. Men også blant gifte og samboende studenter med barn er det kvinnene som bruker mest tid på barna. 78 prosent av de gifte/samboende mødrene brukte 36 timer eller mer på barnetilsyn og barneomsorg, 44 prosent av fedrene (se vedleggstabell A57).

Slik er det også blant småbarnsforeldre flest. I 1990-1991 brukte småbarnsfedrene i gjennomsnitt fire og en halv time pr. dag eller vel 30 timer pr. uke sammen med barna. Småbarnsmødrene brukte vel åtte timer pr. dag eller mellom 55 og 60 timer pr. uke. Disse tallene er et uttrykk for omfanget av så vel aktiv som passiv barneomsorg. *Passivt barnepass* kan kombineres med andre aktiviteter, som for eksempel matlaging eller rengjøring, men også TV-seing, avislesing eller lignende. Det avgjørende er om barna er til stede. Omfanget av mer *aktiv barneomsorg*, som for eksempel stell av barn, mating, høytlesning og lignende aktiviteter, er langt lavere. I gjennomsnitt brukte småbarnsfedre 1 time og 20 minutter pr. dag til aktiv barneomsorg i 1990-1991, eller vel 9 timer pr. uke. Småbarnsmødrene brukte 2 timer og 50 minutter pr. dag eller ca. 20 timer pr. uke.²⁹

Slik spørsmålet om studentenes barnetilsyn ble stilt,³⁰ må vi anta at tallene i vedleggstabell A57 gjelder både

²⁹ Gjennom Statistisk sentralbyrås Tidsnyttingsundersøkelser registrerer et utvalg av befolkningen *hva de gjør og hvem de er sammen med* over en periode på to døgn. Dersom de gjør flere ting samtidig, er det det som de selv oppfatter som det viktigste gjøremålet, som skal registreres. Det som her kalles *passivt barnepass*, registreres i Tidsnyttingsundersøkelsene ved at man summerer alle periodene foreldrene har vært sammen med barna. *Aktiv barneomsorg* er summen av alle periodene hvor foreldrene oppgir pass og stell av barn som viktigste gjøremål.

³⁰ Det relevante spørsmålet i undersøkelsen om Studenters levekår lød slik: "Nå kommer en del spørsmål om arbeid. Vi begynner med omsorgsarbeid for barn som bor i husholdningen. Som omsorgsarbeid regner vi med samvær og pass, også henting i barnehagen o.l. Regn ikke med timene barna eller du selv sover. Hvor mange timer i uken bruker du vanligvis på omsorgsarbeid for barn som bor i husholdningen?"

passiv og aktiv barneomsorg. Tidsnyttingsundersøkelsene og undersøkelsen om studentenes levekår kan tyde på at omfanget av (passiv og aktiv) barneomsorg er omtrent det samme for studenter og andre småbarnsforeldre. Siden tidsnyttingsundersøkelsene også tyder på at mindre enn en tredel av tiden foreldrene er sammen med barna, er aktiv barneomsorg, gjelder dette trolig også for studentene. En annen sak er hvor lett det er å kombinere passivt barnetilsyn med studievirksomhet. Det kan lett bli mange avbrytelser og en lite effektiv studiesituasjon.

Mye tyder altså på at kvinnelige studenter med barn bruker mer tid til barnetilsyn og barneomsorg enn mannlige studenter med barn. Dette betyr trolig også at de har lite fritid sammenlignet med andre grupper. Men dette har vi ikke sikker kunnskap om.

8.2. Fritidsaktiviteter

Omfanget av eller prioriteringen mellom fritidsaktiviteter av ulike slag og mellom fritid og studier er ikke uavhengig av den enkelte students økonomiske ressurser. Et aktivt liv i tillegg til studier og andre forpliktelser koster både i form av tid og penger. Vi har da også sett at studentene bruker en stor del av sitt forbruk på ferie og fritid, hele 23 prosent av total forbruksutgift for enslige, aleneboende studenters vedkommende (se tabell 7.4). I mange sammenhenger kreves det også noe mer enn tid og penger for å kunne delta. Ferdigheter utviklet og interesser vakt gjennom utdanning og yrkesliv betyr en del. Personer med høy utdanning er ofte å finne blant de ivrigste kulturbrukerne (Vaage 1996) og de mest aktive organisasjonsmedlemmene (Andresen 1999). Og sist, men ikke minst, tilgjengeligheten av ulike tilbud betyr naturligvis mye for bruken. Folk som bor i Oslo, der operaen ligger, er nok oftere i operaen enn finnmarkingene.

I resten av dette kapitlet skal vi se nærmere på hvordan studentene bruker den fritiden de har.

Studentene lever et aktivt uteliv

21 prosent av studentene oppgav at de hadde vært mer enn 20 ganger på kino i løpet av de siste 12 månedene, 32 prosent hadde vært mer enn 20 ganger på dans eller diskotek og over halvparten (52 prosent) hadde vært mer enn 20 ganger på restaurant, pub eller lignende (se vedleggstabell A58, A59 og A60). Bare et lite fåtall, og færre enn blant andre unge, deltar ikke i slike utelivsaktiviteter. 4 prosent hadde ikke vært på kino siste året, 14 prosent hadde ikke vært på dans eller diskotek, mens bare 2 prosent ikke hadde vært på restaurant eller kafé.

Tabell 8.1. Andel som ikke hadde deltatt i ulike fritidsaktiviteter i løpet av 12 siste måneder. Studenter 1998 og alle unge 1995 etter familiefase. Prosent

	Studenter			Alle unge		
	Kino	Dans, diskotek	Restaurant, pub	Kino	Dans, diskotek	Restaurant, pub
Unge enslige ¹				3	9	5
Yngre enslige ²	4	9	2	20	19	3
Enslige forsørgere	7	20	2	33	29	6
Par uten barn ³	2	12	1	22	17	3
Par med barn ⁴	14	38	5	37	35	6

¹ Ikke-hjemmeboende 16-24 år.

² Ikke-hjemmeboende studenter og alle enslige 25-44 år.

³ Alle unge: gifte/samboende 16-44 år, uten barn.

⁴ Alle unge: Par med barn 0-6 år.

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Ivrige kinogjengere

Studentene går oftere på kino enn andre unge. Dette gjelder både studenter med og uten barn, enslige så vel som par. Det er først og fremst de yngste som går på kino (Statistisk sentralbyrå 1996, Vaage 1996). Hovedtyngden av studentene er under 25 år og dermed noe yngre enn de gruppene vi sammenligner dem med i tabell 8.1, bortsett fra gruppen ikke-hjemmeboende enslige 16-24 år. Denne gruppen ser da også ut til å gå på kino, dans/diskotek og kafé/restaurant omtrent like ofte som enslige studenter. Men de er til gjengjeld noe yngre enn studentene.

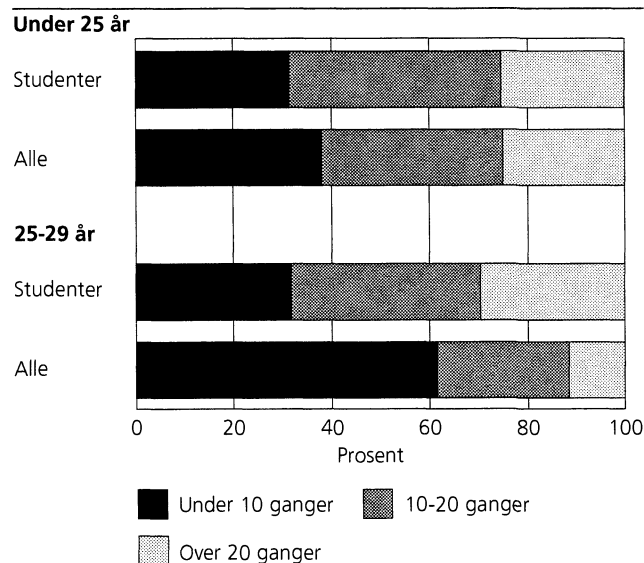
Dersom vi tar hensyn til aldersforskjellen mellom studentene og andre unge og sammenligner enslige som er omtrent like gamle, er det fortsatt slik at studentene går en del oftere på kino enn andre unge. Mens ungdom flest ser ut til å gå mindre på kino jo eldre de blir, tyder tabell 8.1 og figur 8.5 på at studentene fortsetter å gå like ofte på kino som de yngste blant andre unge, i hvert fall så lenge de ikke etablerer seg i et parforhold og/eller får ansvaret for barn.

Enslige studenter og i noen grad også enslige forsørgere som studerer, går oftere enn andre unge på dans eller diskotek. Forskjellen blir mindre når de etablerer seg i et parforhold, og studenter med barn går like lite på dans eller diskotek som andre småbarnsforeldre.

Drikker studentene for mye øl?

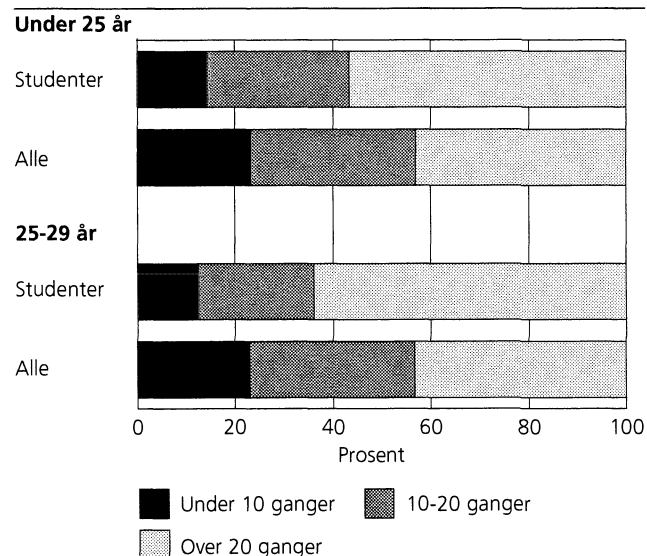
Besøk på kafé, restaurant, pub eller lignende serveringssted er ikke i samme grad som kino og dans/diskotek en aktivitet som først og fremst de yngste ungdommene tar del i. Heller ikke barnefamilieene er avskåret fra denne formen for uteliv, selv om de kanskje i større grad må velge McDonalds og sjeldnere er å se på pub enn de uten barn. Men studentene er nok oftere ute på restaurant, kafé eller lignende serveringssted enn annen ungdom. Det gjelder både blant de yngste og de litt eldre ungdommene i de aktuelle aldersgruppene (se figur 8.6).

Figur 8.5. Enslige etter antall kinobesøk i løpet av siste 12 måneder. Studenter 1998 og alle unge 20-29 år etter alder. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Figur 8.6. Enslige etter antall besøk på restaurant/kafé/pub i løpet av siste 12 måneder. Studenter 1998 og alle unge 20-29 år etter alder. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Ivrige kulturbrukere

Studentene går oftere i teater eller opera enn andre unge. De er oftere på konserter, biblioteker og muséer (se tabell 8.2). Andelen som ikke har deltatt, er gjennomgående lavere blant studentene enn blant alle unge, og studenter med barn er ikke mer passive i så henseende enn de uten barn. Unntaket er konserter. Bare hver annen (46 prosent) samboende/gift student med barn oppgav at de ikke hadde vært på konsert i løpet av de 12 siste månedene, hver fjerde (24 prosent)

Tabell 8.2 Andel som ikke hadde deltatt i ulike kulturaktiviteter i løpet av 12 siste måneder. Studenter 1998 og alle unge 1995 i grupper etter familiefase. Prosent

	Studenter				Alle unge			
	Teater, opera	Konsert	Bibliotek	Museum	Teater, opera	Konsert ¹	Bibliotek	Museum
Unge enslige ²					64	42	31	44
Yngre enslige ³	48	16	21	43	66	53	58	52
Enslige forsørgere	45	26	11	41	59	69	49	57
Par uten barn ⁴	46	24	23	37	65	59	60	52
Par med barn ⁵	51	46	17	37	68	72	56	60

¹ Konsert med klassisk musikk ikke inkludert. Må derfor betraktes som et maksimumsanslag.

² Ikke-hjemmeboende 16-24 år.

³ Ikke-hjemmeboende studenter og alle enslige 25-44 år.

⁴ Alle unge: gifte/samboende 16-44 år, uten barn.

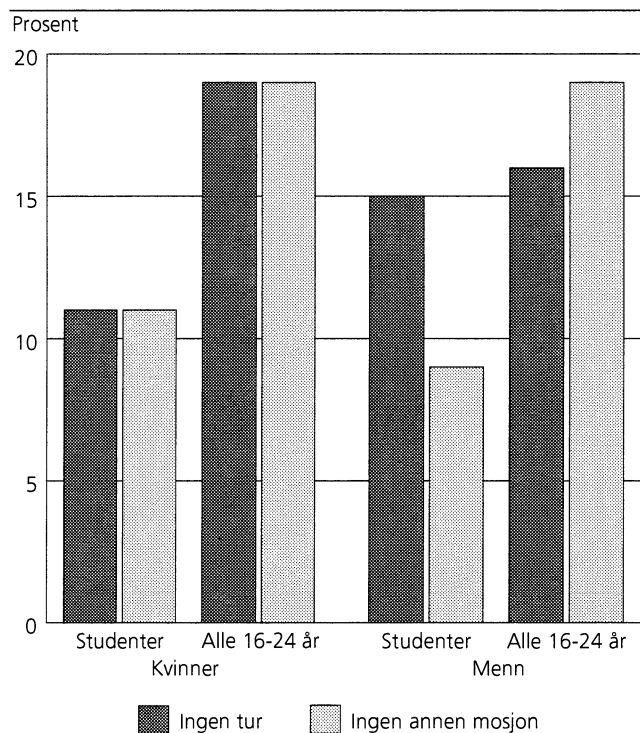
⁵ Alle unge: Par med barn 0-6 år.

Kilde: Levkår og forbruk blant studenter 1968 og Levkårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

samboende/gifte student uten barn. Enslige forsørgere som studerer, oppgir også oftere at de har vært på konsert enn de som er samboende/gift og har barn, og langt oftere enn enslige forsørgere som ikke studerer.

Ellers er det verdt å merke seg at kvinnelige studenter er ivrigere kulturbrukere enn mannlige studenter, slik kvinner generelt er ivrigere kulturbrukere enn menn (Vaage 1998). De yngste studentene går oftere på konsert enn de litt eldre, men ellers er studentene like ivrige til å gå i teater/opera og på bibliotek uansett alder (se vedleggstabell A61).

Figur 8.7 Andel som ikke har vært på lengre ski- eller fottur og andel som ikke har mosjonert på annen måte i løpet av siste 12 måneder. Kvinner og menn. Studenter 1998 og alle unge 16-24 år 1995. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levkårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Aktive mosjonister

Det er ikke vesentlig flere blant studentene enn blant annen ungdom som mosjonerer ved å gå lengre ski- eller fotturer. 15 prosent av de mannlige og 11 prosent av de kvinnelige studentene oppgav at de ikke hadde gått minst én ski- eller fottur i løpet av de siste 12 måneder (se vedleggstabell A62 og A63). Blant alle 16-24-åringene var det 16 prosent av de unge mennene og 19 prosent av de unge kvinnene som ikke hadde vært på tur, i aldersgruppen over (25-44 år) 14 prosent av mennene og 20 prosent av kvinnene (Statistisk sentralbyrå 1996).

Derimot var studentene noe mer aktive deltakere i andre typer mosjons- eller idrettsaktiviteter. Bare en av fire studenter (25 prosent) hadde gått mer enn 20 lengre ski- eller fotturer i løpet av de siste 12 månedene, tre av fire (73 prosent) hadde mosjonert så ofte på annen måte. Det er færre som ikke har mosjonert på annen måte, blant studentene enn blant andre unge. Dette gjelder både kvinner og menn (se figur 8.7). Vi ser også at mosjons- og idrettsaktiviteten er noe større blant studenter uten barn enn blant studenter med barn.

Studenter i storby går mest på kino og pub, ...

Det er tydelige forskjeller i aktivitetsmønsteret mellom studenter som bor og studerer i storbyer og de som er studenter på mindre steder. Storbystudentene går oftere på kino og på pub, kafé eller restaurant enn studenter på mindre tettsteder. 25 prosent av de som studerer i de større byene hadde vært på kino og 56 prosent på pub, kafé eller restaurant mer enn mer enn 20 ganger i løpet av det siste året. Bare 12 prosent av studentene på mindre steder hadde vært så ofte på kino og bare 39 prosent så ofte på pub, kafé eller restaurant. Det er først og fremst enslige, unge studenter som går på kino og på utesteder (se vedleggstabell A58 og A60). Siden det ikke er flere enslige eller unge blant storbystudentene enn blant studenter på mindre steder, det er snarere tvert imot, kan derfor ikke ulikheter i de to studentgruppene fordeling på alder eller familiefase forklare disse forskjellene. Det er nok mer trolig at det er det ulike tilbudet, og til en viss grad kanskje også kulturforskjeller, mellom storbyer og mindre steder som slår ut på denne måten. Fra kultur- og medieundersøkelsene og levkårsunder-

søkelsene vet vi at det er forskjeller i fritids- og kulturaktivitetsmønsteret mellom by og land og mellom storby og mindre tettsteder (Vaage 1996, Statistisk sentralbyrå 1996).

... studenter på mindre steder mest på dans

Det å gå på dans eller diskotek er derimot ingen typisk storbyaktivitet (Statistisk sentralbyrå 1996). 39 prosent av studentene på mindre tettsteder hadde vært mer enn 20 ganger på dans eller diskotek i løpet av det siste året, bare 29 prosent av storbystudentene (se vedleggstabell A59). Men siden dette er en typisk ungdomsaktivitet (Statistisk sentralbyrå 1996), kan nok også det større innslaget av helt unge og enslige blant studentene på de mindre tettstedene bidra noe til denne forskjellen. Ellers ser det ut til at studenter på mindre steder er mer interessert i idrett enn de som studerer i storbyen. De er oftere medlemmer av idrettslag og er oftere tilskuere på idrettsarrangementer (se vedleggstabell A64 og A66). Studenter på mindre steder går noe oftere på bibliotek enn studenter i storby, mens de siste oftere går i teater eller opera og på museum (se vedleggstabell A61). Når det gjelder slike kulturaktiviteter, er det grunn til å regne med at det er tilgjengeligheten som er utslagsgivende.

**8.3. Politikk og organisasjonsliv
Fire av fem studenter er organisasjonsmedlemmer**

79 prosent av studentene er medlem av en eller flere organisasjoner. Mannlige studenter er noe oftere organisasjonsmedlemmer (82 prosent) enn kvinnelige studenter (76 prosent) (Gulløy, Opdahl og Øyangen 1998). Dette er omtrent som blant andre unge. Ifølge Levekårsundersøkelsen 1997 var 75 prosent av alle menn 16-24 år medlem i minst én organisasjon, 88 prosent av alle menn 25-44 år. Tilsvarende tall for kvinner 16-24 år var 72 prosent, og for kvinnene i aldersgruppen 25-44 år: 89 prosent. Blant de som hadde fylt 45 år, var andelen enda høyere (Andresen 1999). Studentene var altså noe oftere organisasjonsmedlemmer enn 16-24-åringene, noe sjeldnere enn 25-44-åringene. Siden hovedtyngden av studentene er i 20-årene, ville vi dermed forvente at de lå et sted imellom de to andre gruppene. Slik spørsmålene i undersøkelsen om studentenes levkår var stilt³¹, undervurderer tallene over trolig studentenes

³¹ I begge undersøkelsene ble respondentene spurt om de var medlem av en liste med konkrete organisasjoner og til slutt, om de var medlem av noen andre organisasjoner (ut over de som de allerede hadde svart på). Erfaringer fra andre undersøkelser tyder på at organisasjonsandelen blir høyere jo flere typer organisasjoner det spørres konkret om. Studentene ble spurt konkret om en del typiske studentorganisasjoner og om internasjonale freds- eller menneskerettighetsorganisasjoner som respondentene i Levekårsundersøkelsen 1997 ikke ble stilt. De som svarte på spørsmålene i Levekårsundersøkelsen 1997 ble imidlertid spurt konkret om en lang rekke organisasjoner som studentene ikke ble spurt om: Helselag, sanitetsforening, Røde Kors forening e.l., Funksjonshemmedes interesseorganisasjon, pasientforening, selvhjelpsgruppe e.l., Ungdomslag, foreldreforening e.l., Lokal interessegruppe, lokal aksjonsgruppe e.l., Boligbyggelag, Velforening, grendelag e.l.

organisasjonsdeltakelse noe sammenlignet med andre unge.

Få partipolitisk aktive

Studentene er ikke mer politisk aktive enn folk flest, i hvert fall ikke i partipolitiske organisasjoner. Bare 3 prosent av studentene i utvalget svarte at de var aktive i en partipolitisk organisasjon. Dette er det samme som i resten av befolkningen (Statistisk sentralbyrå 1998d). Noe flere studenter (8 prosent) var medlem av et politisk parti. Vel halvparten av disse (4 prosent) var medlem av en politisk studentorganisasjon. Men der var andelen aktive enda mindre. Bare én prosent av alle studenter oppgav at de var aktive i en studentpolitisk organisasjon.

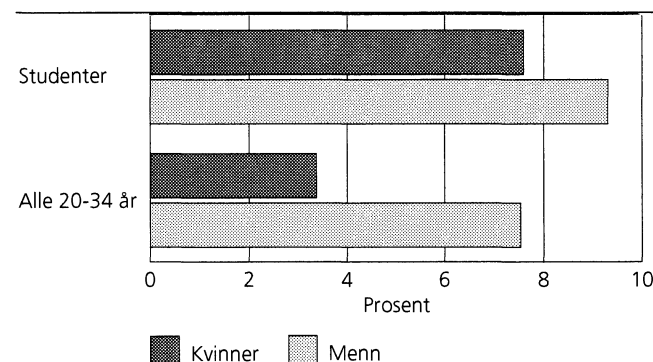
Kvinnelige og mannlige studenter er i omtrent like stor grad medlem av en partipolitisk organisasjon. I så henseende skiller de seg fra andre unge. Unge menn er generelt oftere medlemmer av partipolitiske organisasjoner enn unge kvinner (se figur 8.8).

Det er heller ingen store forskjeller mellom den politiske aktiviteten til studenter i ulike aldersgrupper eller familiefaser. Et mulig unntak er enslige forsørgere. Det kan se ut til at de oftere enn studenter i andre familiefaser er medlem i partipolitisk organisasjon (se vedleggstabell A65). Men her må vi huske på at det er relativt få enslige forsørgere i utvalget og at tallene derfor er usikre.

Flertallet er lite interessert i studentpolitikk

Tre av fire studenter (77 prosent) er lite eller overhodet ikke interessert i studentpolitikk, ni av ti (90 prosent) deltar ikke i studentpolitiske møter eller i beste fall bare en sjelden gang og to av tre (68 prosent) stemte ikke ved siste studentpolitiske valg. Vi har tidligere sett at bare 4 prosent av studentene er medlem av en partipolitisk studentorganisasjon.

Figur 8.8. Andel menn og kvinner som er medlem av en partipolitisk organisasjon. Studenter 1998 og alle personer 20 - 34 år 1995. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 8.3. Andel studenter som er interessert i studentpolitikk¹, som deltar på studentpolitiske møter² og som stemte ved siste studentpolitiske valg, etter kjønn, alder og familiefase. 1998. Prosent

	Kvinner			Menn		
	Interessert i studentpolitikk	Deltar på møter	Stemte ved siste valg	Interessert i studentpolitikk	Deltar på møter	Stemte ved siste valg
Enslige under 25 år	22	11	34	26	11	34
Enslige 25-29 år	26	14	39	25	14	42
Enslige forsørgere	24	5	28			
Par uten barn	24	10	30	22	10	36
Par med barn	20	4	22	18	10	30

¹ "Meget" eller "ganske" interessert. ² "Hver gang" eller "av og til".

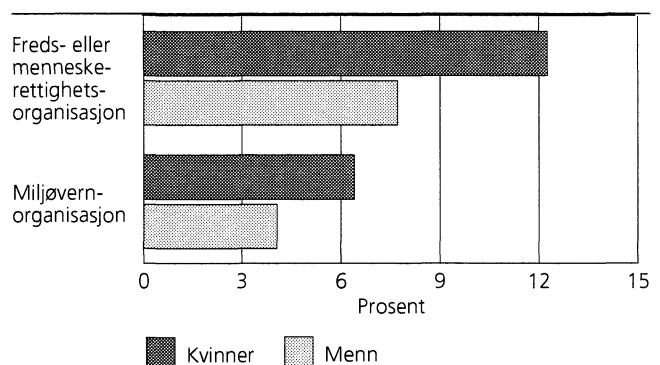
Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Menn og kvinner gir uttrykk for at de er omtrent like lite interesserte i studentpolitikk, og at de deltar like sjelden i studentpolitiske møter. Mennene stemmer imidlertid noe oftere ved studentpolitiske valg (35 prosent) enn kvinnene (30 prosent). Når vi sammenligner kvinnelige og mannlige studenter i samme aldersgrupper og/eller familiefase, viser det seg at det først og fremst er blant de samboende og gifte studentene at menn er noe mer aktive i studentpolitikken enn kvinner og særlig blant de med barn. Både blant mannlige og kvinnelige studenter var interessen for og deltakelsen i studentpolitikken lavest blant samboende og gifte med barn. Men interessen og aktiviteten er ikke spesielt stor i noen av gruppene.

Kvinnelige studenter mer aktive i freds-, menneskerettighets- og miljøvernorganisasjoner, ...

I løpet av de siste tiårene kan det se ut til at engasjement i politiske enkeltsaker eller mer avgrensede politiske saksfelt er blitt viktigere for folk flest enn partipolitikk. Dette har blant annet gitt seg uttrykk i at andelen i befolkningen som er medlem i et politisk parti, sank fra 17 prosent i 1980 til 10 prosent i 1995 (Barstad 1998). Samtidig er det stadig flere som deltar i opprop- eller underskriftsaksjoner, demonstrasjoner og andre former for politiske aksjoner (Martinussen 1993). Det er altså ikke nok å se på den partipolitiske aktiviteten til studentene. Studentene er også medlemmer av en rekke andre typer politiske organisasjoner. De kvinnelige studentene er noe oftere enn de mannlige studentene medlem av slike organisasjoner, i hvert fall i de av dem som er kartlagt gjennom levekårsundersøkelsen for studenter. 12 prosent av de kvinnelige studentene er medlem av en internasjonal freds- eller menneskerettighetsorganisasjon, 6 prosent av en miljøvernorganisasjon. Blant deres mannlige medstudenter var henholdsvis 8 og 4 prosent medlem av disse to organisasjonstypene (se figur 8.9). 1 prosent av de kvinnelige studentene var medlem av kvinneorganisasjoner spesielt rettet mot kvinnelige studenter. Hvor mange som var medlem av andre typer kvinneorganisasjoner vet vi ikke.

Figur 8.9 Andel kvinnelige og mannlige studenter som er medlem av freds- eller menneskerettighetsorganisasjon og miljøvernorganisasjon etter alder. 1998. Prosent

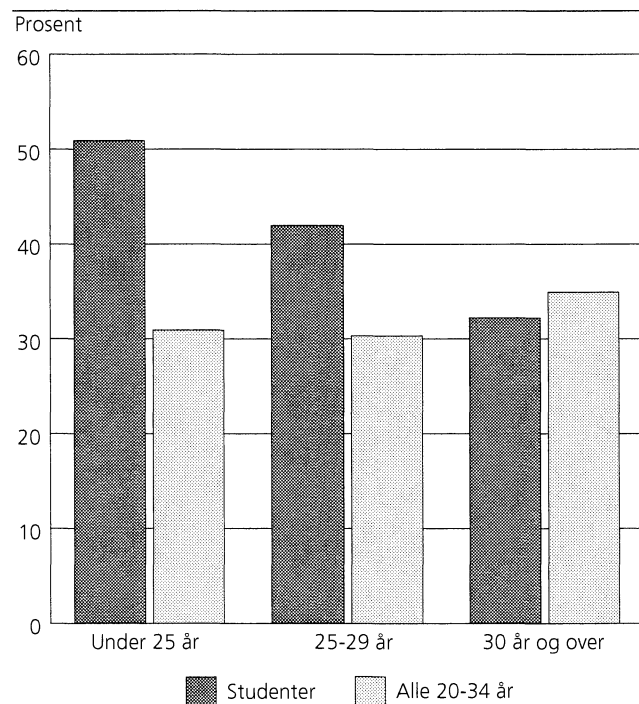
Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå

... mannlige studenter i friluftslivorganisasjoner og idrettslag

Mannlige studenter er på sin side oftere enn kvinnelige studenter medlemmer av friluftslivorganisasjoner og idrettslag. 19 prosent av alle mennene var våren 1998 medlem av en friluftslivorganisasjon, 12 prosent av kvinnene. Flertallet tilhørte organisasjoner uten tilknytning til studiemiljøet. Bare fire prosent av studentene var medlem av friluftslivorganisasjon som spesielt organiserer studenter. Dette gjaldt både kvinner og menn.

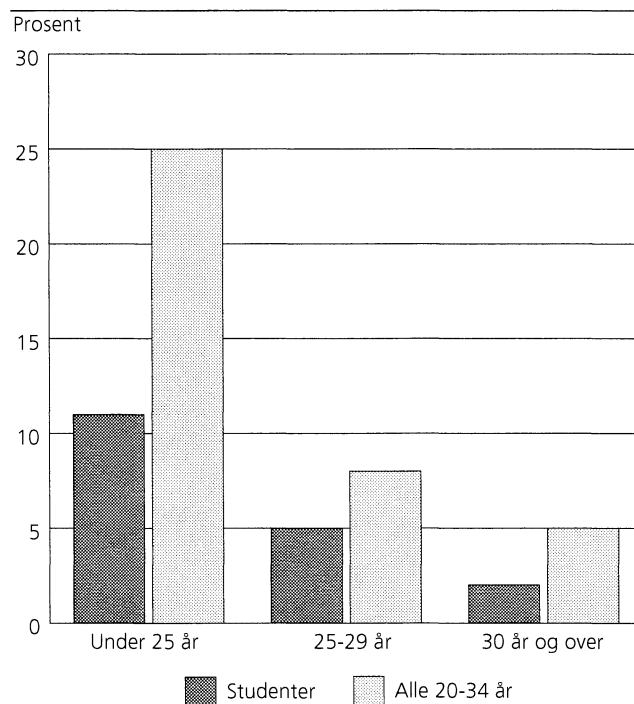
Innenfor det organiserte idrettslivet er studentorganisasjonenes rolle viktigere. Mer enn halvparten av de 46 prosent av studentene som var medlem av et idrettslag, var organisert i et studentidrettslag. Annenhver (52 prosent) mannlige student og 41 prosent av de kvinnelige studentene var medlem av et idrettslag. Studentene er noe mer aktive innen idrettsbevegelsen enn andre unge. Ifølge Levekårsundersøkelsen 1995 var 38 prosent av alle menn 20-34 år og 26 prosent av alle kvinner i samme aldersgruppe medlem av et idrettslag. Men det er først og fremst de yngste studentene som er mer aktive enn andre unge i samme alder (se figur 8.10). Studenter med barn er noe sjeldnere enn de uten barn medlem av idrettslag (se vedleggstabell A66) og deltar også sjeldnere enn dem i mosjons- og idrettsaktiviteter (se vedleggstabell A63).

Figur 8.10. Andel unge i ulike aldersgrupper som er medlem av idrettslag. Studenter 1998 og alle unge 20-34 år 1995. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Figur 8.11. Andel hjemmeboende blant ungdom i ulike aldersgrupper. Studenter 1998 og alle personer 20-34 år 1995. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Få med i religiøse organisasjoner

7 prosent av studentene var med i en kristelig eller annen religiøs organisasjon, 3 prosent i en religiøs studentorganisasjon. Det var omtrent like stor andel med medlemskap i slike organisasjoner blant mannlige som blant kvinnelige studenter (se vedleggstabell A66). Dette stemmer godt overens med det vi vet om andre unge. I 1995 var 6 prosent av alle unge 20-34 år medlem av kristelig eller annen religiøs organisasjon, like mange blant unge menn som blant unge kvinner (Levekårsundersøkelsen 1995).

Tallene i vedleggstabell A66 kan også tyde på at det er blant de yngste studentene andelen med medlemskap i religiøse organisasjoner er størst, og det kan se ut til at det særlig er medlemskap i religiøse studentorganisasjoner som slår ut på denne måten. 4 prosent av studentene under 25 år er medlem i en religiøs studentorganisasjon, bare 1 prosent av de som er 30 år eller eldre. Men med så små andeler, kan vi ikke legge for mye i disse forskjellene.

8.4. Sosial kontakt

Gode venner og noen å være glad i er blant de verdiene som mange setter høyt. De fleste av oss kan vanskelig tenke oss et liv uten nær kontakt med andre mennesker. Den sosiale kontakten gir livet mening og er spesielt viktig i krisesituasjoner. De som har nære bånd til andre mennesker mestrer en livskrise bedre enn de som mangler slike bånd. Men også ellers gir den sosiale kontakten tilgang til informasjon, ulike

former for hjelp og bekreftelse på eget verd. Den følelsesmessige støtten fra personer som står en nær, regnes som spesielt viktig for identitet og selvbylde. For flertallet er ektefelle- eller samboerrelasjonen viktigst. Hvilke sosiale relasjoner som er de viktigste, vil imidlertid variere med hvilken livsfase en er i. For ungdom betyr foreldre og venner mye, mens godt naboskap kan være viktig for eldre, som i større grad enn andre er avhengig av et godt nærmiljø (Barstad 1993).

Færre studenter enn andre unge bor i foreldrehjemmet, ...

8 prosent av studentene i utvalget bor hjemme hos foreldrene. Dette er noe færre enn for andre unge. I alt 13 prosent av alle personer i alderen 20-34 år bodde i 1995 sammen med sine foreldre (Levekårsundersøkelsen 1995). Forskjellen blir enda større når vi tar hensyn til at flertallet av studentene er under 25 år og dermed tilhører en aldersgruppe hvor relativt mange fortsatt bor i foreldrehjemmet.

Det er naturlig nok flest hjemmeboende i den yngste aldersgruppen. Unge menn bor i noe større grad hjemme hos foreldrene enn unge kvinner (se vedleggstabell A2). I kapittel 9 blir de hjemmeboende studentenes situasjon beskrevet mer i detalj.

... men de har likevel hyppig kontakt med dem

Men selv om bare et mindretall av de unge bor i foreldrehjemmet, er kontakten med foreldrene likevel god for de flestes vedkommende. 17 prosent av 20-34-åringene som har flyttet hjemmefra, besøker sine foreldre daglig, 53 prosent minst en gang i uken. Bare en av fire (25 prosent) har kontakt med foreldrene sjeldnere enn en gang i måneden (Levekårsundersøkelsen 1995). Blant studentene er det 44 prosent som har kontakt med foreldrene så sjelden.

Kvinnelige studenter som har flyttet hjemmefra, har noe hyppigere kontakt med foreldrene enn mannlige studenter, og studenter som selv har ansvaret for barn, har noe hyppigere kontakt med foreldrene enn de som ikke har barn. 18 prosent av de enslige forsørgerne og 11 prosent av de gifte/samboende studentene med barn, hadde daglig kontakt med sine egne foreldre. I begge tilfellene var det de kvinnelige studentene som først og fremst hadde hyppig kontakt med foreldrene (se vedleggstabell A67).

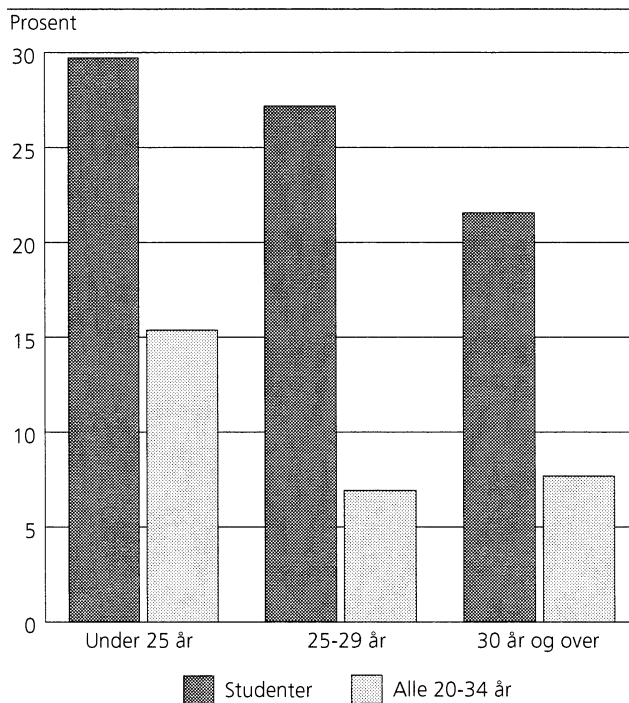
Mange studenter har god nabokontakt, ...

22 prosent av studentene i utvalget oppgav at de hadde daglig kontakt med sine naboer. Dette er vesentlig flere enn blant andre unge. Ifølge Levekårsundersøkelsen 1995 oppgav 12 prosent av alle unge 20-34 år at de er sammen med sine naboer daglig. Det er de yngste og de enslige studentene som har best kontakt med naboene. Hver fjerde (25 prosent) student under 25 år hadde daglig kontakt med sine naboer, 17 prosent av de i aldersgruppen 30 år og over. 29 prosent av de enslige studentene hadde daglig kontakt med naboer, bare 9 prosent av samboende/gifte studenter uten barn (se vedleggstabell A68). Også blant alle unge er det de yngste som har best kontakt med naboene. I 1995 hadde 14 prosent av 20-24-åringene og 8 prosent av 30-34-åringene daglig kontakt med naboer (Levekårsundersøkelsen 1995).

Når yngre studenter har hyppigere nabokontakt enn de noe eldre, har det sammenheng med at innslaget av enslige er størst blant de yngste. Også blant de eldre enslige studentene er det vanlig med hyppig nabokontakt. Dessuten blir forskjellen mellom studenters og andre unges nabokontakt enda større når vi sammenligner enslige i samme aldersgrupper (se figur 8.12).

Hva er det som er så spesielt ved studentenes situasjon og spesielt de enslige studentenes situasjon som gjør at det er så vidt mange blant dem som har daglig kontakt med naboer? Mye tyder på at det er studentenes spesielle boform som slår ut på denne måten. Studentbyene er gjerne bygd slik at de som bor der, må dele kjøkken og i en del tilfeller også bad med andre. Dette gir nokså tett og hyppig nabokontakt. Mange studenter bor også i ulike former for bofellesskap og bokollektiver utenfor studentbyene. I disse tilfellene er det ikke

Figur 8.12. Andel enslige i ulike aldersgrupper som er sammen med naboer daglig. Studenter 1998 og alle personer 20-34 år 1995. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

snakk om naboer som man må utenfor husets eller leilighetens vegger for å treffe, men personer som man deler leilighet og i noen tilfeller også husholdning med.

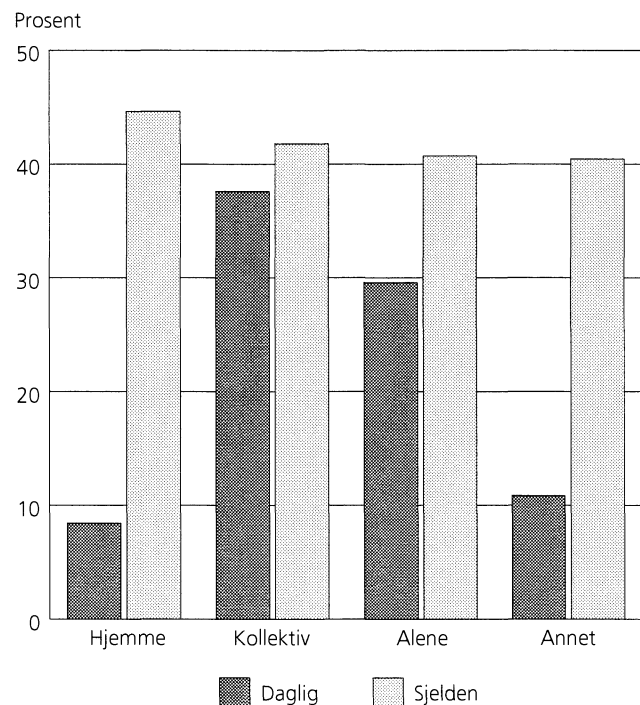
Mens bare 8 prosent av de hjemmeboende studentene har daglig kontakt med naboer, gjelder dette 38 prosent av kollektivboerne og 30 prosent av aleneboerne (se figur 8.13).

... men enda flere har liten eller ingen kontakt med naboer

43 prosent av studentene hadde kontakt med sine naboer sjeldnere enn hvert år. Blant andre unge gjaldt dette 33 prosent. Sammenlignet med andre unge har altså studentene både en høyere andel med hyppig nabokontakt og en høyere andel som så å si aldri har kontakt med sine naboer. Og det er i stor grad de samme gruppene, både blant studentene og andre unge, som har høy andel med hyppig nabokontakt, og høy andel med liten eller ingen nabokontakt. 46 prosent av studentene under 25 år er sammen med sine naboer sjeldnere enn hvert år, bare 30 prosent av de som har fylt 30 år (se vedleggstabell A68). Blant alle unge hadde 42 prosent av 20-24-åringene sjelden eller ingen kontakt med naboene, 37 prosent av de i alderen 30-34 år (Levekårsundersøkelsen 1995).

Det ser ut til at studentenes boform ikke har noen konsekvenser for hvor mange som ikke har nabokontakt. Både blant hjemmeboende, kollektivboere, de som bodde alene og blant de med andre boformer var

Figur 8.13. Andel studenter som har daglig kontakt med naboer og andel som er sammen med naboer sjeldnere enn hvert år etter boform. 1998 Prosent

det 40-45 prosent som ikke hadde nabokontakt (se figur 8.13).

Studenter oftere ensomme enn andre unge, ...

28 prosent av studentene i utvalget gav uttrykk for at de "ofte" eller "av og til" føler seg ensomme, 5 prosent er ofte ensomme. Dette er noe mer enn blant andre unge. Ifølge Levekårsundersøkelsen 1995 følte 3-4 prosent av alle unge 20-34 år seg ofte ensomme, 17 prosent var ensomme av og til.

Blant studentene gav enslige forsørgere og enslige oftest uttrykk for at de følte seg ensomme. Henholdsvis 41 og 31 prosent følte seg ensomme ofte eller av og til. Dette mønsteret ser også ut til å gå igjen blant andre unge. Blant borteboende enslige 16-24 år følte 25 prosent seg ensomme ofte eller av og til, blant enslige 25-44 år 35 prosent og blant enslige forsørgere 33 prosent (se tabell 8.4).

... men svært få er uten venner

Det er likevel få av studentene som er uten venner. 4 prosent gir uttrykk for at de ikke har noen gode venner på (studie)stedet og like mange (4 prosent) har ingen utenom den nære familien som står dem nær og som de kan snakke fortrolig med (vedleggstabell A69). Blant alle unge 20-34 år gav 10 prosent bekreftende svar på hvert av disse spørsmålene (Levekårsundersøkelsen 1995). Mens det var enslige forsørgere og enslige som oftest følte seg ensom, er det gifte og samboende studenter som oftest gir uttrykk for at de ikke har venner.

Tabell 8.4. Andel som ofte eller av og til føler seg ensomme og andel som aldri føler seg ensomme. Studenter 1998 og alle unge 1995 etter familiefase. Prosent

	Studenter		Alle unge	
	Ofte eller av og til ensom	Aldri ensom	Ofte eller av og til ensom	Aldri ensom
Unge enslige ¹			25	36
Yngre enslige ²	31	29	35	36
Enslige forsørgere	41	21	33	22
Par uten barn ³	21	37	13	61
Par med barn ⁴	23	44	18	57

¹ Ikke-hjemmeboende 16-24 år.
² Ikke-hjemmeboende studenter og alle enslige 25-44 år.
³ Alle unge: gifte/samboende 16-44 år, uten barn.
⁴ Alle unge: Par med barn 0-6 år.

Kilde: Studenters levkår 1968 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 8.5. Andel som ikke har en god venn på stedet og andel som ikke har en fortrolig venn. Studenter 1998 og alle unge 1995 etter familiefase. Prosent

	Studenter		Alle unge	
	Ingen god venn på stedet	Ingen fortrolig venn	Ingen god venn på stedet	Ingen fortrolig venn
Unge enslige ¹			7	8
Yngre enslige ²	3	3	10	10
Enslige forsørgere	5	3	2	0
Par uten barn ³	7	5	13	9
Par med barn ⁴	6	7	11	13

¹ Ikke-hjemmeboende 16-24 år.
² Ikke-hjemmeboende studenter og alle enslige 25-44 år.
³ Alle unge: gifte/samboende 16-44 år, uten barn.
⁴ Alle unge: Par med barn 0-6 år.

Kilde: Levekår og forbruk blant studenter 1968 og Levekårsundersøkelsen 1995, Statistisk sentralbyrå.

Også blant andre unge er det enslige forsørgere som oftest gir uttrykk for at de har gode og fortrolige venner. Men det er svært få enslige forsørgere i utvalget for Levekårsundersøkelsen 1995. Tallene er derfor usikre.

9. De hjemmeboendes situasjon

9.1. Hvem bor hjemme?

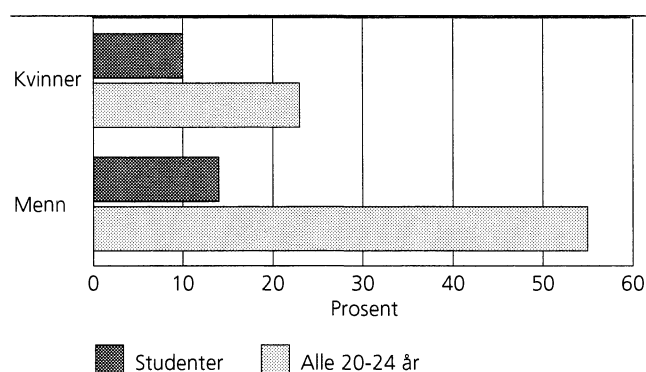
8 prosent av studentene bodde hjemme våren 1998. Mannlige studenter bor i noe større grad hjemme enn kvinnelige studenter, men forskjellen er relativt liten. Den hjemmeboende studenten er enslig, og er i 8 av 10 tilfeller under 25 år (se vedleggstabell A70 og A71). Universitetsstudentene og studentene ved statlige høyskoler bor i noe større grad hjemme enn studenter ved vitenskapelige høyskoler. Årsaken til at det er et skille mellom studenter på vitenskapelig høyskoler og andre studenter, ligger sannsynligvis i antallet vitenskapelige høyskoler sammenlignet med universiteter og høyskoler. Det finnes for eksempel bare en landbrukshøyskole, og dermed er sannsynligheten mindre for at studenter som vil studere ved denne institusjonen, har foreldrehjemmet i nærheten enn den er for dem som vil studere ved en sykepleierhøyskole eller et universitet.

Studenter flytter tidligere hjemmefra enn andre unge

Det er en klart større andel av alle unge mellom 20 og 24 år som bor hjemme hos sine foreldre enn det er blant studenter under 25 år (se figur 9.1). På samme måte som blant studentene bor unge menn lengre hjemme hos sine foreldre enn unge kvinner gjør. Forskjellen mellom unge menn og unge kvinner er imidlertid mer markant enn den er mellom mannlige og kvinnelige studenter. I 1997 bodde om lag halvparten av alle unge menn mellom 20 og 24 år hjemme, mens det blant kvinner i samme alder var 23 prosent.

Forklaringen på at studenter i større grad enn andre unge har flyttet hjemmefra er opplagt. Store deler av norsk ungdom som ønsker å studere må flytte fra hjem-plassen, dels fordi det ikke finnes studieinstitusjoner der, og dels fordi et eventuelt studietilbud på hjem-plassen ikke nødvendigvis er det tilbudet de ønsker. Her ligger nok også mye av forklaringen på at forskjellen mellom mannlige og kvinnelige studenter er mindre enn forskjellen mellom unge menn og kvinner generelt. Unge kvinner flytter i større grad enn unge menn fra bygdesamfunnene for å ta utdanning eller å skaffe seg en jobb (Roalsø og Ellingsen 1998). Men når de unge mennene først flytter for å ta en utdanning, vil naturlig nok forskjellen mellom menn og kvinner bli mindre.

Figur 9.1. Andel kvinner og menn under 25 år som bor hjemme hos foreldrene. Studenter 1998 og alle 1997

Kilde: Studenters levekår 1998 og Levekårsundersøkelsen 1997, Statistisk sentralbyrå.

Hver tredje student har bodd billig hjemme etter at de fylte 20 år

37 prosent av alle borteboende studenter har bodd hjemme hos sine foreldre uten å betale for seg eller til lave kostnader etter at de fylte 20 år (se vedleggstabell A72). Som ventet er det flere borteboende mannlige enn borteboende kvinnelige studenter som har bodd hjemme en eller annen gang etter de fylte 20 år. Andelen som har bodd hjemme er noe mindre blant studenter over 30 år enn den er blant yngre studenter, noe som kan tyde på at det har blitt mer vanlig å bo hjemme etter fylte 20 år. Det samme mønsteret finner vi blant andre unge. Fra 1980 årene, med unntak av 1987, har det vært en nedgang i andelen i aldersgruppen 20 til 24 år som bor hjemme hos foreldrene. Men denne tendensen ser nå ut til å ha snudd. I 1997 var andelen som bodde hjemme i aldersgruppen 20 til 24 år, større enn den hadde vært på lenge, både blant kvinner og menn (Roalsø og Ellingsen 1998).

Størsteparten (85 prosent) av borteboende studenter som har bodd hjemme etter de fylte 20 år, har bodd hjemme i 2 år eller mindre (se vedleggstabell A73).

4 av 5 hjemmeboende studenter betaler ikke for å bo hjemme

18 prosent av studentene som bor hjemme, betaler for seg (se vedleggstabell A74), og de betaler trolig rundt

1 200 kroner i gjennomsnitt pr. måned. Men siden det er så vidt få studenter i utvalget som betaler, er det et svært usikkert anslag. De fleste studentene som bor hjemme, bor med andre ord gratis. I kapittel 7 så vi at boligutgifter utgjør den største utgiftsposten for enslige aleneboende studenter, 23 prosent av total forbruksutgift. Dette innebærer at studenter som bor billig eller gratis hjemme hos foreldrene, sparer ganske mye penger sammenlignet med studenter som flytter hjemmefra.

Det er grunn til å tro at nettopp boligutgifter har stor betydning for at unge velger å bli boende hjemme. Blant alle unge mellom 20 og 24 år var andelen som bor hjemme på topp i 1987, og har fått en ny topp i 1997. I disse årene var boligprisene høyere enn de var i de mellomliggende årene, og mye tyder derfor på at ungdom flytter tidligere hjemmefra i perioder med lavere boligpriser enn i perioder hvor prisene er høye (Roalsø og Ellingsen 1998). Selv om studenter i mindre grad enn andre unge kjøper bolig, er det grunn til å tro at endringene i boligprisene også påvirker når studenter flytter hjemmefra. I perioder med høye boligpriser øker presset på utleiemarkedet. I neste omgang går dette utover studenter der andelen leietagere er høy (se kapittel 6).

9.2. Studielån

Vi har nevnt at prisene på boligmarkedet kan være med på å forklare hvorfor noen unge velger å bo hjemme hos sine foreldre. Det er derfor nærliggende å tro at en del studenter som bor billig eller gratis hjemme hos sine foreldre, gjør det for å unngå at studielånet blir for stort, eller for å unngå å ta opp studielån.

Færre hjemmeboende studenter har studiegjeld, ...

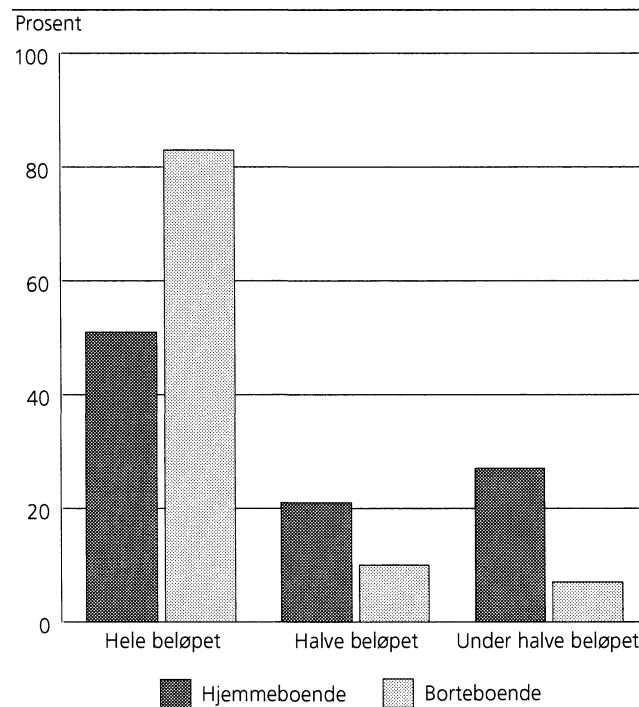
Tre av fire hjemmeboende enslige studenter har studiegjeld, mens nærmest alle borteboende enslige studenter har det (94 prosent) (se vedleggstabell A75). Selv om enslige hjemmeboende studenter i mindre grad enn enslige borteboende studenter har studiegjeld, er likevel andelen hjemmeboende med studiegjeld såpass stor at flertallet neppe bor hjemme for å unngå å ta opp studielån.

Etter endt studium forventer de hjemmeboende å ende opp med om lag 30 000 kroner mindre i studiegjeld enn borteboende enslige studenter (se vedleggstabell A76).

.....og de bruker mindre av lånet

Det kan se ut som om de hjemmeboende studentene sparer mer av studielånet enn de borteboende studentene gjør. Halvparten av de hjemmeboende studentene som mottok studielån våren 1998 regnet med å bruke opp hele beløpet de fikk fra lånekassen. Blant de borteboende regnet 8 av 10 med å bruke opp hele beløpet. Hver fjerde hjemmeboende enslige student regnet med å bruke mindre enn halvparten av studielånet sitt

Figur 9.2. Forventet forbruk av studielån våren 1998. Hjemmeboende og borteboende enslige studenter. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levkår 1998, Statistisk sentralbyrå.

våren 1998, mens bare sju prosent av borteboende enslige studenter regnet med å bruke like lite (se figur 9.2. og vedleggstabell A77).

Det ser med andre ord ut til at studenter som bor hjemme, ofte har studielån, men ikke nødvendigvis har behov for å bruke hele lånet. Vi vet imidlertid ikke hvor stort beløp studentene i utgangspunktet har mottatt, og dermed heller ikke hvor mange kroner de har spart av studielånet.

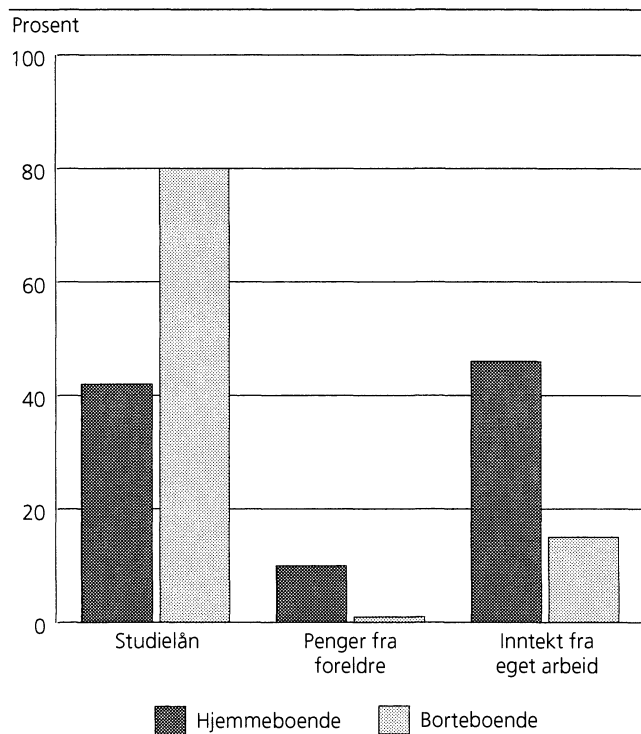
9.3. Arbeid og inntekt

Vi har nå sett at hjemmeboende studenter i mindre grad enn borteboende enslige studenter har studiegjeld, at de som har studielån, bruker opp mindre av det, og at hjemmeboende enslige studenter forventer å ha mindre studiegjeld etter endt studium enn enslige borteboende studenter. Hvordan finansierer så de enslige hjemmeboende studentene sitt forbruk og sine studier sammenlignet med de borteboende enslige studentene våren 1998?

Halvparten av de hjemmeboende forsørger seg ved eget arbeid

Fire av fem borteboende enslige studenter har støtte fra lånekassen som hovedinntektskilde, mens det blant enslige hjemmeboende studenter er om lag like mange som har inntekt fra eget arbeid (46 prosent) og støtte fra lånekassen (42 prosent) som hovedinntektskilde. En av ti enslige hjemmeboende studenter har penger fra foreldre som hovedinntektskilde, mens dette bare gjelder 1 prosent av enslige borteboende studenter (se vedleggstabell A78-A80 og figur 9.3).

Figur 9.3. Andel med studielån, penger fra foreldre og inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde. Hjemmeboende og borteboende enslige studenter. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

Årsaken til at en del studenter bor hjemme hos sine foreldre ligger trolig like mye i ønsket om lavest mulig studiegjeld, som i at de ikke har mulighet til å flytte fordi det er for dyrt å bo. De som ikke bor hjemme, er nødt til å jobbe mer for å finansiere studiene sine enn de fleste hjemmeboende, fordi de er nødt til å tjene nok til både boutgifter og annet forbruk. De fleste hjemmeboende slipper derimot boutgifter, og trenger derfor ikke jobbe så mye for å finansiere sitt forbruk, og har derfor en bedre mulighet til å finansiere sine studier uten lånekassens hjelp.

Flere hjemmeboende studenter har arbeid ved siden av studiene...

Andelen med arbeid ved siden av studiene er større blant hjemmeboende enn blant borteboende studenter. Hele sju av ti enslige hjemmeboende studenter hadde arbeid ved siden av studiene vårsemesteret 1998. Blant borteboende enslige studenter hadde om lag halvparten arbeid ved siden av studiene (se vedleggstabell A81). Ettersom vi tidligere har sett at hjemmeboende studenter i større grad enn borteboende studenter finansierer sine studier ved hjelp av inntekt fra eget arbeid, er dette ikke overraskende.

... men jobber like mye og tjener like mye som de enslige borteboende studentene

Hjemmeboende studenter jobber i gjennomsnitt bare en time mer i uken enn borteboende enslige studenter (se vedleggstabell A82). Årsaken til at det er slik, til

tross for at andelen som finansierer sine studier ved hjelp av eget arbeid er større blant de hjemmeboende, ligger sannsynligvis i at behovet for penger er mindre. Som vi har vært inne på tidligere har de fleste hjemmeboende studentene ingen boutgifter. Det er grunn til å tro at de fleste spiser en del måltider hjemme og derfor har lave utgifter til mat, og sist men ikke minst har en av fire hjemmeboende studenter støtte fra foreldre som bi- eller hovedinntektskilde.

Selv om hjemmeboende enslige studenter som har arbeid ved siden av studiene jobber om lag like mye som borteboende enslige studenter, har de hjemmeboende i gjennomsnitt lavere årlig bruttoinntekt. De sysselsatte enslige hjemmeboende har i gjennomsnitt en bruttoinntekt på 57 000 kroner årlig, mens de sysselsatte borteboende har om lag 64 000 kroner. For alle enslige hjemmeboende var bruttoinntekten i gjennomsnitt 47 000 kroner i året, og for alle enslige borteboende 52 000 kroner (se vedleggstabell A83 og A84). Bruttoinntekten kan imidlertid bestå av mer enn den inntekten studentene får fra arbeid ved siden av studiene i løpet av semesteret. Inntektene kan i tillegg komme fra sommerjobb, kapitalinntekter, og andre skattbare inntekter og overføringer.

Ser vi bare på arbeidsinntekten som studentene har fått fra arbeid ved siden av studiene, er det større svar mellom hvor mange timer studentene jobber, og hvor mye de tjener. Enslige sysselsatte hjemmeboende studenter hadde i gjennomsnitt en arbeidsinntekt på 4 100 kroner i måneden for arbeidet ved siden av studiene, mens de borteboende i gjennomsnitt tjente 4 300 kroner (se vedleggstabell A86). Det ser med andre ord ut til at enslige hjemmeboende og enslige borteboende studenter som jobber ved siden av studiene jobber om lag like mye, og tjener om lag like mye på dette arbeidet.

Flere borteboende studenter jobber om sommeren

Mens enslige hjemmeboende studenter i større grad har arbeid ved siden av studiene, jobber enslige borteboende studenter i større grad enn hjemmeboende om sommeren. Sommeren 1997 hadde 60 prosent av de enslige borteboende studentene feriejobb, mens under halvparten (47 prosent) av de enslige hjemmeboende studentene hadde det (se vedleggstabell A87).

Mye av forklaringen på at de borteboende studentene i gjennomsnitt hadde høyere årlig bruttoinntekt enn de hjemmeboende studentene, til tross for at de hjemmeboende i større grad jobbet ved siden av studiene, ligger trolig i at de borteboende i større grad hadde feriejobb.

Tabell 9.1. Andel enslige hjemmeboende og andel enslige borteboende med arbeid ved siden av studiene, og gjennomsnittlig arbeidstid ved siden av studiene pr. uke. 1998 og 1973-1974. Prosent og antall timer i gjennomsnitt

	I arbeid	Antall timer pr. uke
1973-1974		
Enslige hjemmeboende	34	5
Enslige borteboende	23	3
Våren 1998		
Enslige hjemmeboende	71	12
Enslige borteboende	53	11

Kilde: Studenters levekår 1998, og Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974, Statistisk sentralbyrå.

Flere hjemmeboende hadde arbeid ved siden av studiene også for 25 år siden

Andelen ugifte hjemmeboende studenter som arbeidet ved siden av studiene, var i studieåret 1973/1974 på samme måte som i 1998, større enn andelen blant ugifte borteboende studenter. En av tre hjemmeboende studenter hadde arbeid ved siden av studiene, mens bare en av fire borteboende studenter hadde arbeid (se tabell 9.1).

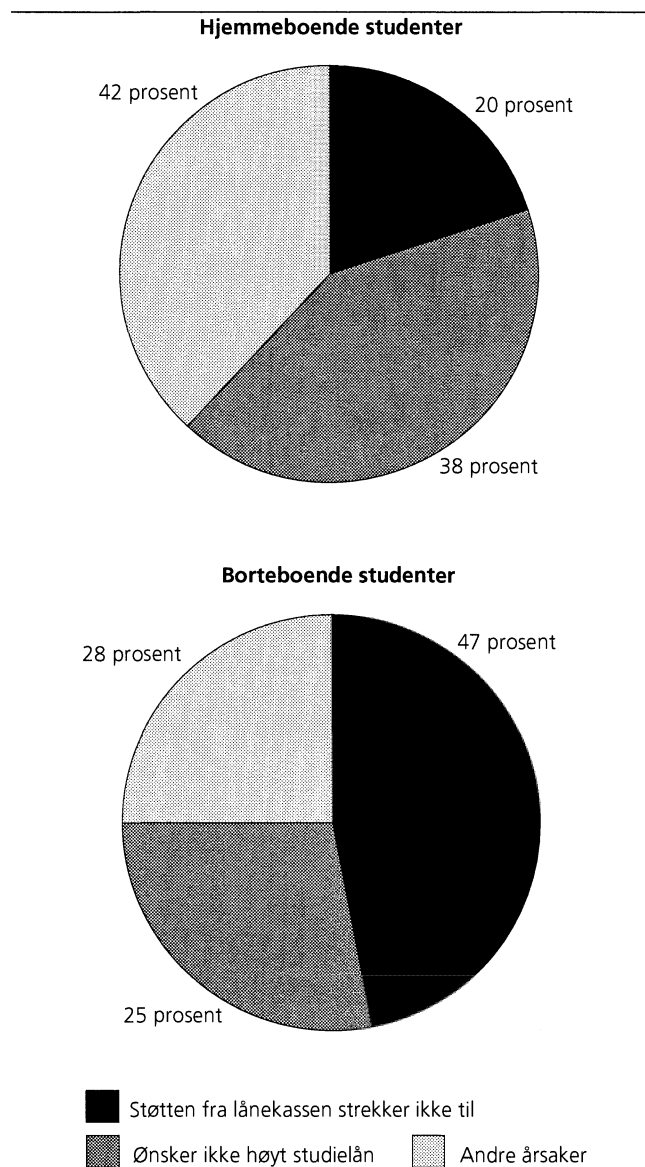
Det var en klart større andel enslige hjemmeboende studenter som hadde arbeid ved siden av studiene i 1998, enn det var 25 år tidligere. Som vi har sett i kapittel 3 gjelder ikke dette bare hjemmeboende studenter, men er en trend vi finner igjen for studenter og skoleelever generelt.

Det er ikke bare andelen hjemmeboende studenter som har arbeid ved siden av studiene som har blitt større siden 1973/1974, men også antallet timer pr. uke studentene jobber. Antallet timer enslige hjemmeboende studenter jobber ved siden av studiene har blitt mer enn fordoblet på 25 år. I 1973/1974 jobbet hjemmeboende studenter i gjennomsnitt 5 timer pr. uke, mens de i 1998 jobbet 12 timer. Hjemmeboende enslige studenter jobbet i gjennomsnitt 2 timer mer enn borteboende enslige studenter i 1973/1974.

Borteboende studenter har arbeid ved siden av studiene fordi støtten fra Lånekassen ikke strekker til, ...

Blant enslige borteboende studenter er den klart viktigste årsaken til å ha arbeid ved siden av studiene at støtten fra Lånekassen ikke strekker til. Nesten halvparten (47 prosent) av enslige borteboende studenter oppgir denne årsaken. Blant hjemmeboende enslige studenter er årsaken til å ha arbeid ved siden av studiene mer sammensatt. Bare 20 prosent ga uttrykk for at de jobbet fordi støtten fra Lånekassen ikke strekker til (se figur 9.4 og vedleggstabell A88).

Figur 9.4. Enslige hjemmeboende og enslige borteboende etter årsak til arbeid ved siden av studiene. 1998. Prosent

Kilde: Studenters levekår 1998, Statistisk sentralbyrå.

... hjemmeboende for å unngå studiegjeld

En større andel hjemmeboende studenter (38 prosent) enn borteboende studenter (25 prosent) jobber fordi de ikke vil ha så høyt studielån, og 42 prosent av de hjemmeboende oppga "andre årsaker" til at de jobbet ved siden av studiene. Studentene ble ikke bedt om å spesifisere "andre årsaker". Vi mangler derfor informasjon om årsaken til at de hadde arbeid ved siden av studiene for nærmere halvparten av de hjemmeboende studentene. Det ser altså ut til at borteboende studenter i større grad enn hjemmeboende studenter jobber fordi støtten fra lånekassen ikke er nok til å dekke deres forbruk, mens hjemmeboende i større grad jobber for å unngå for stor studiegjeld.

Omtrent like mange borteboende og hjemmeboende får pengestøtte fra foreldrene, ...

Hver fjerde hjemmeboende enslige student mottar økonomisk hjelp eller bidrag til løpende utgifter. 30 prosent av borteboende enslige studenter mottar slik hjelp. 15 prosent enslige hjemmeboende studenter mottar støtte til utgifter ellers, mens det gjelder 17 prosent enslige borteboende studenter. Det er med andre ord liten forskjell i andelen hjemmeboende og borteboende enslige studenter som mottar støtte fra nærmeste familie (se vedleggstabell A89).

... men borteboende mottar mest

Selv om andelen som mottar støtte fra nærmeste familie er om lag den samme i de to gruppene, får de hjemmeboende gjennomsnittlig mindre i kroner og øre enn de borteboende enslige studentene gjør. Hjemmeboende hadde "hittil i semesteret" fått nesten 1 000 kroner mindre enn borteboende enslige studenter til dekning av løpende utgifter, mens de hadde fått vel 1 000 kroner mindre til dekning av utgifter ellers (se vedleggstabell A90). Det er imidlertid et viktig poeng at de hjemmeboende som får økonomisk støtte til løpende utgifter og utgifter ellers, får denne støtten i tillegg til den støtten de får ved å bo billig eller gratis hjemme

Litteratur

- Andersen, Arne (1996): Har utjevningen stoppet opp? *Samfunnsspeilet* 1996,1, Statistisk sentralbyrå.
- Andersen, Arne (1998a): *Sosialt utsyn 1998: Boforhold*, Statistiske analyser 22, Statistisk sentralbyrå.
- Andersen, Arne (1998b): Unge i boligmarkedet: Etablerer seg senere, men ikke dårligere, *Samfunnsspeilet* 1998,4, 36-40, Statistisk sentralbyrå.
- Andresen, Øyvind (1999): *Organisasjonsdeltakelse i Norge fra 1983 til 1997*, kommer i serien Rapporter, Statistisk sentralbyrå.
- Barstad, Anders (1993): *Sosialt utsyn 1993: Sosial deltaking*, Statistiske analyser 1, Statistisk sentralbyrå.
- Barstad, Anders (1994): *Bomiljø og ulikhet*, Rapporter 94/23, Statistisk sentralbyrå.
- Barstad, Anders (1998): *Sosialt utsyn 1998: Sosial deltaking*, Statistiske analyser 22, Statistisk sentralbyrå.
- Bø, Tor Petter og Jan Lyngstad (1998): *Sosialt utsyn 1998: Arbeid*, Statistiske analyser 22, Statistisk sentralbyrå.
- Gulløy, Elisabeth, Stein Opdahl og Irene Øyangen (1989): Levekår og forbruk blant studenter 1998. Hovedresultater og dokumentasjon, Notater 98/79, Statistisk sentralbyrå.
- Herigstad, Helge (1986): *Inntekt og offentlege ytingar*, Rapportar 86/2, Statistisk sentralbyrå.
- Holt, Per Morten og Thorstein Ouren (1998): *Sosialt utsyn 1998: Utdanning*, Statistiske analyser 1998, Statistisk sentralbyrå.
- Holte, Hilde Helene og Odd Frank Vaage (1993): *Sosialt utsyn 1993: Fritid og kulturell deltaking*, Statistiske analyser 1, Statistisk sentralbyrå.
- Langsether, Åsmund (1993): *Arv, gaver og levekår*, INAS-rapport 93:4, Institutt for sosialforskning, Oslo.
- Martinussen, Willy (1993): *Velferdsfelleskap. Medvirkning og solidaritet i nærmiljø, yrkesliv og politikk*, Allforsk AVH, Senter for samfunnsforskning - SESAM.
- NSD (1999): *Database for statistikk om høgre utdanning 1998*, Norges samfunnsvitenskapelige datatjeneste, Universitetet i Bergen.
- Roalsø Kari-Mette (1997): *Ungdoms levekår i 1990-årene*, Statistiske analyser 15, Statistisk sentralbyrå.
- Roalsø, Kari-Mette og Dag Ellingsen (1998): *Sosialt utsyn 1998: Ungdoms levekår: Utelukkelse, utsettelse og uforpliktende relasjoner*, Statistiske analyser 22, Statistisk sentralbyrå.
- Sosial- og helsedepartementet (1998): *Stønad til livsopphold, § 5-1*, Rundskriv I-45/98.
- Statens lånekasse (1997): *Stipend og lån til utdanning 1997-98*.
- Statistisk sentralbyrå (1975a): *Forbruksundersøkelse 1973*, NOS A 705.
- Statistisk sentralbyrå (1975b): *Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974*, NOS A 717.
- Statistisk sentralbyrå (1976): *Forbruk blant skoleungdom og studenter 1973-1974*, Statistiske analyser 25, Statistisk sentralbyrå.
- Statistisk sentralbyrå (1992): *Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90*, NOS C 10.
- Statistisk sentralbyrå (1995): *Historisk statistikk 1994*, NOS C 188.
- Statistisk sentralbyrå (1996): *Levekårsundersøkelsen 1995*, NOS C 301.

Statistisk sentralbyrå (1998a): *Utvikling i norsk utdanning 1980-1996*, Aktuell utdanningsstatistikk 3/98.

Statistisk sentralbyrå (1998b): *Sosialt utsyn 1998*, Statistiske analyser 22, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1998c): Utdanningsstatistikk. Eksamener ved universiteter og vitenskapelige høyskoler, høst 1996/vår 1997, *Ukens statistikk* 36/98, 6, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1998d): Levekårsundersøkelsen, 1997. Boforhold, organisasjonsliv, fritid og vold, *Ukens statistikk* 23/98., 3, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1999a): *Studenter og Befolkningens utdanningsnivå. 1. oktober 1997*, Aktuell utdanningsstatistikk.

Statistisk sentralbyrå (1999b): Levekårsundersøkelsen, 1997. Boforhold, fritid og vold, *Ukens statistikk* 7/99, 3, Statistisk sentralbyrå.

St.meld. nr. 100 (1974-1975): *Om virksomheten i Statens lånekasse for utdanning i regnskapsåret 1974*, Kirke- og undervisningsdepartementet.

St. meld. nr. 49 (1997-98): *Om boligetablering for unge og vanskeligstilte*, Kommunal- og regionaldepartementet.

St.prp. nr. 1 (1998-1999): *Statsbudsjettet 1999*, Barne- og familiedepartementet.

Vaage, Odd Frank (1996): *Kultur- og medievaner. Bruk av kulturtilbud og massemedier i første halvdel av 1990-årene*, Statistiske analyser 13, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (1998): *Sosialt utsyn 1998 Fritid og kultur*, Statistiske analyser 22, Statistisk sentralbyrå.

Vaage, Odd Frank (1999): *Norsk mediebarometer 1998*, Statistiske analyser 31, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A

Vedleggstabeller

Tabell A1. Andel studenter etter kjønn, alder og familiefase og etter boform. Prosent

	Boform				
	I alt	Hjemmeboende	Kollektivboere	Aleneboere	Andre boformer
Alle	100	100	100	100	100
Kjønn					
Menn	41	48	42	50	34
Kvinner	59	52	58	50	66
Alder					
Inntil 25 år	58	79	74	65	38
25-29 år	27	18	23	25	32
30 år og eldre	16	3	3	10	30
Familiefase					
Enslige	60	97	89	98	6
Enslige forsørgere	4	2	0	-	9
Par uten barn	23	1	10	2	51
Par med barn	13	1	1	-	33
Antall	2 494	201	572	750	971

Tabell A2. Andel studenter etter boform og etter kjønn, alder og familiefase. Prosent

	Boform					Antall
	I alt	Hjemmeboende	Kollektivboere	Aleneboere	Andre boformer	
Alle	100	8	23	30	39	2 494
Kjønn						
Menn	100	10	23	36	32	1 035
Kvinner	100	7	23	26	44	1 459
Alder						
Inntil 25 år	100	11	29	34	26	1 437
25-29 år	100	5	20	28	47	659
30 år og eldre	100	2	5	19	75	398
Familiefase						
Enslige	100	13	34	49	4	1 491
Enslige forsørgere	100	4	3	-	94	101
Par uten barn	100	0	10	3	87	565
Par med barn	100	0	1	-	99	337

Tabell A3. Andel studenter i barnefamilier etter antall egne og/eller stebarn 0 - 10 år. Prosent

	Antall egne/særkullsbarn 0-10 år				Antall
	I alt	Ingen barn 0-10 år	Ett barn 0-10 år	To eller flere barn 0-10 år	
Alle	100	14	56	30	438
Par med barn					
Menn	100	13	57	29	109
Kvinner	100	16	49	35	228
Enslige forsørgere	100	10	73	17	101

Tabell A4. Andel studenter etter institusjonstype og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Institusjonstype				Antall
	I alt	Universiteter	Vitenskapelige høgskoler	Statlige høgskoler	
Alle	100	44	4	52	2 494
Kjønn					
Menn	100	49	6	46	1 035
Kvinner	100	40	3	57	1 459
Alder					
Inntil 25 år	100	43	5	52	1 437
25-29 år	100	46	5	49	659
30 år og eldre	100	41	0	58	398
Familiefase					
Enslige	100	44	5	51	1 491
Enslige forsørgere	100	32	1	67	101
Par uten barn	100	48	4	48	565
Par med barn	100	37	2	61	337
Studiested					
Storbyer med omland	100	63	4	33	1 560
Regionale sentra	100	0	0	99	503
Mindre tettsteder	100	1	10	88	431

Tabell A5. Andel studenter etter utdanning og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Utdanning				Antall	
	I alt	Profesjonell utd. v/ statlige høgskoler	Annen utd. v/ statlige høgskoler	Profesjonell utd. v/ universiteter/ vit.høgskoler		Annen utd. v/ universiteter/ vit.høgskoler
Alle	100	33	12	14	40	2 491
Alder						
Inntil 25 år	100	32	14	12	42	1 435
25-29 år	100	33	12	19	36	658
30 år og eldre	100	37	10	13	40	398
Kjønn						
Menn	100	27	13	19	42	1 035
Kvinner	100	38	12	11	39	1 456
Familiefase						
Enslige	100	31	14	14	41	1 489
Enslige forsørgere	100	55	9	3	33	101
Par uten barn	100	32	10	15	43	564
Par med barn	100	40	11	15	33	337
Studiested						
Storbyer med omland	100	22	9	19	51	1 558
Regionale sentra	100	59	21	3	18	502
Mindre tettsteder	100	57	20	7	16	431

Tabell A6. Andel studenter etter kjønn, alder, familiefase og studiested i grupper etter institusjonstype. Prosent

	I alt	Institusjonstype		
		Universiteter	Vitenskapelige høgskoler	Statlige høgskoler
I alt	100	100	100	100
Kjønn				
Menn	41	46	55	36
Kvinner	59	54	45	64
Alder				
Inntil 25 år	58	57	69	57
25-29 år	27	28	30	25
30 år og eldre	16	15	1	17
Familiefase				
Enslige	60	61	70	59
Enslige forsørgere	4	3	1	5
Par uten barn	23	25	23	21
Par med barn	13	11	6	16
Studiested				
Storbyer med omland	68	99	62	43
Regionale sentra	16	0	1	31
Mindre tettsteder	15	0	37	25
Antall	2 494	968	125	1 401

Tabell A7. Andel studenter etter kjønn, alder, familiefase, studiested og etter utdanning. Prosent

	I alt	Utdanning			
		Profesjonell utd. v/ statlige høgskoler	Annen utd. v/ statlige høgskoler	Profesjonell utd. v/ universiteter/ vit.- høgskoler	Annen utd. v/ universiteter/ vit.- høgskoler
Alle	100	100	100	100	100
Alder					
Inntil 25 år	58	56	63	49	60
25-29 år	27	27	25	37	24
30 år og eldre	16	18	12	14	16
Kjønn					
Menn	42	34	43	55	43
Kvinner	58	66	57	45	57
Familiefase					
Enslige	60	56	67	60	61
Enslige forsørgere	4	6	3	1	3
Par uten barn	23	22	19	25	25
Par med barn	13	16	12	14	11
Studiested					
Storbyer med omland	68	45	48	90	87
Regionale sentra	16	29	28	3	7
Mindre tettsteder	15	26	25	7	6
Antall	2 491	887	341	328	935

Tabell A8. Andel studenter etter målsetting med utdanningen og etter kjønn, alder, familiefase og studiebrøk. Prosent

	I alt	Målsetting for utdanningen			Antall
		Utdanning av ½ til 2 års varighet	Utdanning av 2 ½ til 4 års varighet	Utdanning av 4 ½ til 7 års varighet	
Alle	100	5	47	48	2 492
Kjønn					
Menn	100	4	42	53	1 035
Kvinner	100	5	51	44	1 457
Alder					
Inntil 25 år	100	4	49	47	1 435
25-29 år	100	4	42	54	659
30 år og eldre	100	8	53	39	398
Familiefase					
Enslige	100	4	46	50	1 489
Enslige forsørgere	100	3	68	29	101
Par uten barn	100	6	44	50	565
Par med barn	100	6	55	40	337
Studiebrøk					
Heltidsstudent	100	4	48	48	2 253
Deltidsstudent	100	11	43	46	239

Tabell A9. Andel studenter etter planlagt antall vektall i løpet av vårsemesteret 1998 og etter kjønn, alder, familiefase og studiebrøk. Prosentvis fordeling og gjennomsnittlig antall

	I alt	Antall vektall dette semester			Gjennomsnitt	Antall
		0-9 vektall	10-15 vektall	16 vektall eller mer		
Alle	100	9	81	10	11	2 463
Kjønn						
Menn	100	9	82	9	11	1 026
Kvinner	100	9	80	11	11	1 437
Alder						
Inntil 25 år	100	7	82	11	11	1 423
25-29 år	100	10	81	9	11	649
30 år og eldre	100	14	79	7	10	391
Familiefase						
Enslige	100	8	82	10	11	1 473
Enslige forsørgere	100	11	82	7	11	101
Par uten barn	100	8	80	12	11	556
Par med barn	100	15	78	7	10	333
Studiebrøk						
Heltidsstudent	100	6	84	11	11	2 229
Deltidsstudent	100	40	56	4	9	234

Tabell A10. Andel studenter etter antall timer studier pr. uke og etter kjønn, alder og familiefase. Prosentvis fordeling og gjennomsnittlig antall

	I alt	Timer pr. uke				Gjennomsnitt	Antall
		Mindre enn 20 timer	20-29 timer	30-39 timer	40 timer eller mer		
Alle	100	19	32	30	19	30	2 445
Kjønn							
Menn	100	20	32	27	22	31	1 023
Kvinner	100	18	32	32	18	30	1 422
Alder							
Inntil 25 år	100	17	34	30	19	31	1 413
25-29 år	100	21	29	30	20	31	647
30 år og eldre	100	26	29	27	18	29	385
Familiefase							
Enslige	100	17	32	32	19	31	1 463
Enslige forsørgere	100	24	40	21	15	28	100
Par uten barn	100	20	32	27	21	30	555
Par med barn	100	25	29	27	18	29	327

Tabell A11. Andel studenter som har hatt tidligere opphold i studiene, andel som allerede er forsinket i forhold til normert studietid og andel som regner med å bli forsinket etter kjønn, alder og familiefase. Prosent

	Har hatt opphold i studiene	Allerede forsinket	Regner med å bli forsinket	Antall
Alle	25	20	9	2 494
Kjønn				
Menn	25	22	10	1 035
Kvinner	25	19	8	1 459
Alder				
Inntil 25 år	16	14	9	1 437
25-29 år	36	31	7	659
30 år og eldre	39	26	11	398
Familiefase				
Enslige	22	19	10	1 491
Enslige forsørgere	29	23	12	101
Par uten barn	26	21	5	565
Par med barn	39	27	8	337

Tabell A12. Andel hvileårsstudenter i prosent av sum hvileårsstudenter og aktive studenter

	I alt	Hvileårs studenter	Aktive studenter
Alle	100	6	94
Kvinner	100	8	92
Menn	100	4	96
Under 25 år	100	4	96
25-29 år	100	7	94
30 år og over	100	10	90
Enslige	100	5	95
Enslige forsørgere	100	5	95
Par uten barn	100	6	94
Par med barn	100	9	91
Universiteter	100	8	92
Vitenskapelige høyskoler	100	2	98
Statlige høyskoler	100	5	96
Høgskole. Profesjonell utdanning	100	2	98
Høgskole. Annen	100	9	91
Universitet. Profesjonell utdanning	100	3	97
Universitet. Annen utdanning	100	8	92
Norsk bakgrunn	100	6	94
Innvandrerbakgrunn	100	8	92
Storbyer	100	7	93
Regionale sentra	100	3	97
Mindre tettsteder	100	5	95

Tabell A13. Studenter med inntektsgivende arbeid ved siden av studiene våren 1998 etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Har arbeidet ved siden av studiene	Antall
Alle	56	2 494
Kjønn		
Menn	54	1 035
Kvinner	57	1 459
Alder		
Inntil 25 år	54	1 437
25-29 år	61	659
30 år og eldre	53	398
Familiefase		
Enslige	56	1 491
Enslige forsørgere	40	101
Par uten barn	63	565
Par med barn	50	337
Studiested		
Storbyer med omland	59	1 560
Regionale sentra	55	503
Mindre tettsteder	46	431

Tabell A14. Andel studenter som hadde arbeid sommeren 1997 etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ingen jobb	Feriejobb	Mer varig jobb	Antall
Alle	22	26	52	2 494
Kjønn				
Menn	20	23	56	1 035
Kvinner	23	28	49	1 459
Alder				
Inntil 25 år	15	25	61	1 437
25-29 år	25	26	50	659
30 år og eldre	44	33	24	398
Familiefase				
Enslige	16	25	59	1 491
Enslige forsørgere	55	19	26	101
Par uten barn	15	30	55	565
Par med barn	48	28	24	337
Studiested				
Storbyer med omland	22	27	51	1 560
Regionale sentra	22	27	51	503
Mindre tettsteder	20	20	60	431

Tabell A15. Studenter med arbeid ved siden av studiene våren 1998 etter arbeidstid pr. uke og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Arbeidstid pr. uke					Antall
	I alt	Under 10 timer	10-19 timer	20-34 timer	Mer enn 35 timer	
Alle	100	50	32	11	7	1 373
Kjønn						
Menn	8 100	45	34	13	8	555
Kvinner	6 100	53	30	11	6	818
Alder						
Inntil 25 år	3 100	55	32	10	3	769
25-29 år	9 100	49	31	11	9	400
30 år og eldre	15 100	34	32	19	15	204
Familiefase						
Enslige	5 100	52	31	12	5	819
Enslige forsørgere	13 100	57	24	6	13	37
Par uten barn	8 100	49	34	9	8	352
Par med barn	14 100	40	31	15	14	165
Stu­di­es­te­de						
Storbyer med omland	8 100	47	32	13	8	919
Regionale sentra	4 100	55	31	9	4	265
Mindre tettsteder	3 100	60	30	7	3	189

Tabell A16. Studenter med arbeid ved siden av studiene våren 1998 som jobber dagtid på hverdager, kveld/natt på hverdager, i helgene og/eller som jobber turnus/skiftarbeid etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Dagtid, hverdager	Natt, hverdager	Helger	Turnus/ skiftarbeid	Antall
Alle	44	52	73	28	1 373
Kjønn					
Menn	48	56	70	22	555
Kvinner	42	48	74	32	818
Alder					
Inntil 25 år	37	52	76	27	769
25-29 år	48	52	73	29	400
30 år og eldre	63	47	57	31	204
Familiefase					
Enslige	39	52	77	28	819
Enslige forsørgere	61	36	52	24	37
Par uten barn	46	54	71	25	352
Par med barn	65	47	57	34	165
Stu­di­es­te­de					
Storbyer med omland	50	52	69	25	919
Regionale sentra	32	55	79	37	265
Mindre tettsteder	28	42	87	33	189

Tabell A17. Studenter med arbeid ved siden av studiene etter årsaken til at de arbeider, og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	I alt	Årsak til arbeid			Antall
		Ønsker ikke høyt studielån	Lånekassestøtte strekker ikke til	Andre årsaker	
Alle	100	24	43	33	1 372
Kjønn					
Menn	100	23	43	33	555
Kvinner	100	25	43	32	817
Alder					
Inntil 25 år	100	26	46	28	768
25-29 år	100	23	44	33	400
30 år og eldre	100	21	31	49	204
Familiefase					
Enslige	100	27	42	31	819
Enslige forsørgere	100	10	29	61	37
Par uten barn	100	25	50	25	351
Par med barn	100	12	36	52	165
Stu­di­es­te­de					
Storbyer med omland	100	24	43	32	918
Regionale sentra	100	23	44	33	265
Mindre tettsteder	100	25	41	34	189

Tabell A18. Andel studenter med inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Eget arbeid		Antall
	Hovedinntektskilde	Viktigste biinntektskilde	
Alle	19	37	2 494
Kjønn			
Menn	19	38	1 035
Kvinner	19	37	1 459
Alder			
Inntil 25 år	16	42	1 437
25-29 år	20	38	659
30 år og eldre	29	17	398
Familiefase			
Enslige	19	42	1 491
Enslige forsørgere	12	14	101
Par uten barn	20	38	565
Par med barn	21	17	337
Studiested			
Storbyer med omland	22	36	1 560
Regionale sentra	13	40	503
Mindre tettsteder	11	41	431

Tabell A19. Andel studenter med støtte fra Lånekassen som eneste inntektskilde, andel studenter med støtte fra Lånekassen som hovedinntektskilde (lån og/eller stipend), og andel studenter med støtte fra Lånekassen som viktigste biinntektskilde etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Låne- kassen eneste inntekts- kilde	Låne- kassen hoved- inntekts- kilde	Låne- kassen viktigste biinn- tektskilde	Antall
	Alle	19	67	
Kjønn				
Menn	23	72	10	1 035
Kvinner	16	63	13	1 459
Alder				
Inntil 25 år	23	77	11	1 437
25-29 år	16	66	14	659
30 år og eldre	7	31	12	398
Familiefase				
Enslige	24	75	10	1 491
Enslige forsørgere	0	5	44	101
Par uten barn	17	70	12	565
Par med barn	7	43	11	337
Studiested				
Storbyer med omland	19	65	12	1 560
Regionale sentra	16	68	13	503
Mindre tettsteder	23	74	11	431

Tabell A20. Andel studenter som har mottatt økonomisk hjelp/bidrag fra nærmeste familie¹ og andel med hjelp fra familien som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Økonomisk hjelp fra familien			Antall
	Mottatt hjelp	Hovedinntektskilde	Viktigste biinntektskilde	
Alle	35	2	7	2 494
Kjønn				
Menn	33	2	8	1 035
Kvinner	37	2	7	1 459
Alder				
Inntil 25 år	43	2	10	1 437
25-29 år	31	1	4	659
30 år og eldre	15	1	2	398
Familiefase				
Enslige	40	2	11	1 491
Enslige forsørgere	38	0	2	101
Par uten barn	32	1	4	565
Par med barn	18	0	1	337
Avdelingens lokalisering				
Storbyer med omland	36	2	8	1 560
Regionale sentra	33	1	8	503
Mindre tettsteder	34	3	6	431

¹ Hjelp fra ektefelle/samboer ikke inkludert.

Tabell A21. Andel studenter med arbeid ved siden av studiene etter arbeidsinntekt pr. måned. Gjennomsnittlig arbeidsinntekt for alle studenter. Prosent

	I alt	Inntekt pr måned				Gjennomsnitt ¹	Antall ²
		Under 1 000 kroner	1 000-4 999 kroner	5 000-9 999 kroner	Mer enn 10 000 kroner		
Alle	100	6	67	14	13	2 700	1 373
Kjønn							
Menn	100	6	62	18	14	2 900	555
Kvinner	100	7	70	12	12	2 500	818
Alder							
Inntil 25 år	100	6	75	13	6	1 900	769
25-29 år	100	5	64	15	15	3 100	400
30 år og eldre	100	8	41	17	35	4 600	204
Familiefase							
Enslige	100	6	71	12	10	2 400	819
Enslige forsørgere	100	:	:	:	:	37	
Par uten barn	100	5	66	17	12	2 900	352
Par med barn	100	7	49	17	26	3 600	165
Studiested							
Storbyer med omegn	100	4	65	15	15	3 100	919
Regionale sentra	100	9	70	12	9	2 100	265
Mindre tettsteder	100	13	73	10	4	1 400	189

¹ Gjennomsnitt for alle, inkl. de som ikke arbeider. ² Antall sysselsatte i utvalget. Antall sysselsatte + ikke sysselsatte er høyere. Det er for eksempel 101 enslige forsørgere i utvalget. Dette gjør at vi for denne gruppen kan presentere tall for gjennomsnittlig arbeidsinntekt for alle, men ikke fordelingen blant de sysselsatte.

Tabell A22. Andel studenter etter årlig brutto inntekt og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Fordeling i prosent og gjennomsnitt i kroner

	I alt	Årlig brutto inntekt					Gjennomsnitt	Antall
		Under 20 000 kroner	20 000 – 49 999 kroner	50 000 – 99 999 kroner	100 000 – 199 999 kroner	Mer enn 200 000 kroner		
Alle	100	20	35	28	13	4	62 000	2 451
Kjønn								
Menn	100	17	35	30	13	5	66 700	1 022
Kvinner	100	21	35	26	14	4	58 600	1 429
Alder								
Inntil 25 år	100	23	44	25	7	1	45 600	1 409
25-29 år	100	17	27	36	16	4	66 300	650
30 år og eldre	100	14	15	23	30	19	114 700	392
Familiefase								
Enslige	100	21	41	26	10	2	51 100	1 462
Enslige forsørgere	100	4	7	41	43	5	101 300	97
Par uten barn	100	17	34	33	12	6	69 900	560
Par med barn	100	25	18	23	22	11	86 300	332
Studiested								
Storbyer med omland	100	19	34	29	13	5	63 500	1 533
Regionale sentra	100	18	34	27	17	4	65 000	493
Mindre tettsteder	100	23	43	21	11	2	51 800	425

Tabell A23. Andel studenter med økonomisk hjelp/bidrag fra ektefelle/samboer som hovedinntektskilde eller viktigste biinntektskilde etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Støtte fra ektefelle er		Antall
	Hovedinntektskilde	Viktigste biinntektskilde	
Alle	3	9	2 494
Kjønn			
Menn	1	6	1 035
Kvinner	5	11	1 459
Alder			
Inntil 25 år	1	4	1 437
25-29 år	4	12	659
30 år og eldre	10	24	398
Familiefase			
Enslige	0	0	1 491
Enslige forsørgere	0	2	101
Par uten barn	4	16	565
Par med barn	18	36	337
Avdelingens lokalisering			
Storbyer med omland	3	9	1 560
Regionale sentra	6	9	503
Mindre tettsteder	2	8	431

Tabell A24. Studentpar¹ etter yrkesaktivitet² for IO og ektefelle/samboer og etter kjønn, alder og familiefase. Prosent

	I alt	Yrkesaktivitet			Antall
		Ingen er yrkesaktive	Bare IO er yrkesaktiv	Bare ektefelle/samboer er yrkesaktiv	
Alle	100	16	6	52	902
Kjønn					
Menn	100	24	11	38	326
Kvinner	100	12	3	60	576
Alder					
Inntil 25 år	100	26	7	47	352
25-29 år	100	13	7	57	296
30 år og eldre	100	8	3	54	254
Familiefase					
Par uten barn	100	20	6	48	565
Par med barn	100	11	5	58	337

¹ Intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer trenger ikke være student.

² Yrkesaktive arbeider pr. definisjon minst 10 timer pr. uke i gjennomsnitt.

Tabell A25. Andel studentpar¹ der begge ektefellene/samboerne har lån/stipend fra Lånekassen som viktigste inntektskilde og andel par der arbeidsinntekt er viktigste inntektskilde enten for IO eller for ektefellen/samboeren etter kjønn, alder og familiefase. Prosent

	Lån/stipend viktigst for begge	Arbeid viktigst for minst én av dem	Antall
Alle	14	78	902
Kjønn			
Menn	21	68	326
Kvinner	11	83	576
Alder			
Inntil 25 år	26	67	352
25-29 år	11	80	296
30 år og eldre	4	89	254
Familiefase			
Par uten barn	21	72	565
Par med barn	3	87	337

¹ Intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer trenger ikke være student.

Tabell A26. Andel studentpar¹ etter arbeidsinntekt pr. måned og etter kjønn, alder og familiefase. Fordeling i prosent og gjennomsnitt i kroner

	Husholdningens arbeidsinntekt						Gjennomsnitt	Antall
	I alt	Under 1 000 kroner	1 000-4 999 kroner	5 000-9 999 kroner	10 000-19 999 kroner	Mer enn 20 000 kroner		
Alle	100	11	11	9	34	36	16 400	902
Kjønn								
Menn	100	13	16	10	36	26	13 600	326
Kvinner	100	10	9	8	33	41	17 800	576
Alder								
Inntil 25 år	100	15	18	11	38	17	11 500	352
25-29 år	100	8	11	8	38	34	15 700	296
30 år og eldre	100	9	3	6	23	59	22 800	254
Familiefase								
Par uten barn	100	11	15	11	36	27	14 000	565
Par med barn	100	10	6	5	31	49	19 900	337

¹ Intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer trenger ikke være student.

Tabell A27. Andel studentpar¹ etter årlig bruttoinntekt og etter kjønn, alder og familiefase. Fordeling i prosent og gjennomsnitt i kroner

	Husholdningens bruttoinntekt					Gjennomsnitt	Antall
	I alt	Lavere enn 100 000 kroner	100 000-199 000 kroner	200 000-299 000 kroner	Mer enn 300 000 kroner		
Alle	100	27	16	25	32	268 000	896
Kjønn							
Menn	100	27	24	25	23	232 000	324
Kvinner	100	27	12	25	36	287 000	572
Alder							
Inntil 25 år	100	43	21	24	11	172 000	350
25-29 år	100	23	18	31	28	257 000	294
30 år og eldre	100	12	8	19	61	384 000	252
Familiefase							
Par uten barn	100	36	20	24	21	211 000	562
Par med barn	100	14	10	27	49	345 000	334

¹ Intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer trenger ikke være student.

Tabell A28. Andel studenter gjeld etter størrelsen på Statens lånekasse for utdanning våren 1998 etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Fordeling i prosent og gjennomsnitt i 1 000 kroner

	Gjeld til Lånekassen					Gjennomsnitt	Antall
	I alt	Ingen gjeld	Under 100 000 kroner	100 000 – 199 999 kroner	Mer enn 200 000 kroner		
Alle	100	11	39	32	19	113	2 487
Kjønn							
Menn	100	9	33	37	21	123	1 030
Kvinner	100	12	43	29	17	105	1 457
Alder							
Inntil 25 år	100	9	49	34	9	95	1 435
25-29 år	100	4	22	32	42	165	657
30 år og eldre	100	30	29	25	16	90	395
Familiefase							
Enslige	100	9	42	34	16	109	1 487
Enslige forsørgere	100	16	47	25	12	90	101
Par uten barn	100	8	33	33	25	131	564
Par med barn	100	23	31	25	21	105	335
Studiested							
Storbyer med omland	100	12	34	32	23	121	1 555
Regionale sentra	100	10	49	33	7	91	501
Mindre tettsteder	100	9	46	33	12	99	431

Tabell A29. Andel studenter etter forventet gjeld i Statens lånekasse for utdanning ved endt studium etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Fordeling i prosent og gjennomsnitt i 1 000 kroner

	Gjeld til lånekassen						Gjennomsnitt	Antall
	I alt	Ingen gjeld	Under 100 000 kroner	100 000–199 999 kroner	200 000–299 999 kroner	Mer enn 300 000 kroner		
Alle	100	9	11	32	33	14	179	2432
Kjønn								
Menn	100	7	8	30	40	15	191	1017
Kvinner	100	10	14	34	28	13	171	1415
Alder								
Inntil 25 år	100	5	10	36	36	14	188	1386
25-29 år	100	4	9	30	37	20	200	657
30 år og eldre	100	30	20	26	18	7	111	389
Familiefase								
Enslige	100	6	9	33	37	16	192	1451
Enslige forsørgere	100	18	27	29	23	2	121	101
Par uten barn	100	6	11	33	33	16	184	555
Par med barn	100	22	19	29	20	10	129	328
Studiested								
Storbyer med omland	100	9	10	25	37	19	194	1522
Regionale sentra	100	10	16	51	21	3	138	493
Mindre tettsteder	100	7	14	44	30	5	156	417

Tabell A30. Andel studentpar¹ etter størrelsen på gjelden til Statens lånekasse for utdanning våren 1998 etter kjønn, alder og familiefase. Prosentvis fordeling og gjennomsnitt i 1 000 kroner

	I alt	Ingen gjeld	Gjeld under 200 000 kroner	200 000 – 399 999 kroner	Mer enn 400 000 kroner	Gjennomsnitt	Antall
Alle	100	12	43	31	13	194	902
Kjønn							
Menn	100	9	34	41	16	231	326
Kvinner	100	14	48	26	12	175	576
Alder							
Inntil 25 år	100	4	56	30	10	186	352
25-29 år	100	6	31	41	23	262	296
30 år og eldre	100	28	42	23	6	130	254
Familiefase							
Par uten barn	100	7	43	35	15	220	565
Par med barn	100	20	44	25	10	156	337

¹ Intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer trenger ikke være student.

Tabell A31. Studentpar¹ etter om de har studeilån og/eller boliglån, og etter kjønn, alder og familiefase. Prosent

	I alt	Uten studie- eller boliglån	Bare boliglån	Bare studielån	Studie- og boliglån	Antall
Alle	100	4	7	52	36	897
Kjønn						
Menn	100	2	7	63	29	326
Kvinner	100	6	8	46	40	571
Alder						
Inntil 25 år	100	3	1	75	21	350
25-29 år	100	2	4	54	41	294
30 år og eldre	100	9	19	23	49	253
Familiefase						
Par uten barn	100	3	3	68	26	561
Par med barn	100	6	14	28	52	336

¹ Intervjuobjektet (IO) er student. Ektefelle/samboer trenger ikke være student.

Tabell A32. Andel ikke hjemmeboende studenter i husholdninger som ofte har hatt problemer med å klare løpende utgifter, som ikke hadde mulighet til å betale en uforutsett regning på 3 000 kroner og som har mottatt sosialhjelp etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ofte problemer med løpende utgifter	Problemer med uforutsett regning	Mottatt sosialhjelp	Antall
Alle	4	34	2	2 229
Kjønn				
Menn	3	29	2	939
Kvinner	5	37	1	1 354
Alder				
Inntil 25 år	3	35	1	1 280
25-29 år	6	36	1	622
30 år og eldre	9	28	3	391
Familiefase				
Enslige	4	37	1	1 299
Enslige forsørgere	15	55	6	96
Par uten barn	4	27	1	562
Par med barn	7	27	3	336
Avdelingens lokalisering				
Storbyer med omland	5	33	2	1 425
Regionale sentra	5	36	3	458
Mindre tettsteder	4	34	1	410

Tabell A33. Studenter etter om husholdningen eier eller leier boligen sin, og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Eksklusive hjemmeboere. Prosent

	I alt	Eier boligen	Leier boligen	Antall
Alle	100	25	75	2 292
Kjønn				
Menn	100	20	80	939
Kvinner	100	29	71	1 353
Alder				
Inntil 25 år	100	11	89	1 280
25-29 år	100	30	70	621
30 år og eldre	100	65	35	391
Familiefase				
Enslige	100	10	90	1 299
Enslige forsørgere	100	43	57	96
Par uten barn	100	30	70	561
Par med barn	100	72	28	336
Studiested				
Storbyer med omland	100	28	72	1 425
Regionale sentra	100	24	76	458
Mindre tettsteder	100	15	85	409

Tabell A34. Studenter etter eierforhold, og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Eksklusive hjemmeboere. Prosent

	I alt	Eierforhold						Annet	Antall
		Selv-eier	Andels- eller aksjeeier	Leieboer med innskudd	Leieboer uten innskudd	Studenthybel/leilighet	Framleie eller lån av bolig		
Alle	100	17	8	4	41	20	7	3	2 292
Kjønn									
Menn	100	12	8	4	44	24	7	2	939
Kvinner	100	21	8	4	39	18	7	3	1 353
Alder									
Inntil 25 år	100	6	5	4	46	26	9	2	1 280
25-29 år	100	17	12	4	43	16	5	3	621
30 år og eldre	100	54	11	1	20	7	4	3	391
Familiefase									
Enslige	100	6	4	4	45	28	10	3	1 299
Enslige forsørgere	100	29	14	6	34	12	1	4	96
Par uten barn	100	18	12	3	48	12	5	2	561
Par med barn	100	60	13	1	13	8	1	4	336
Avdelingens lokalisering									
Storbyer med omland	100	19	9	3	41	18	7	3	1 425
Regionale sentra	100	18	6	5	41	23	6	1	458
Mindre tettsteder	100	12	3	4	41	29	8	2	409

Tabell A35. Studenter som ikke leier av samskipnaden etter om de ville foretrukket å gjøre det, og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Eksklusive hjemmeboere. Prosent

	I alt	Foretrukket å leie av studentsamskipnaden		Antall
		JA	NEI	
Alle	100	15	85	1 255
Kjønn				
Menn	100	15	85	529
Kvinner	100	15	85	726
Alder				
Inntil 25 år	100	15	85	820
25-29 år	100	14	86	331
30 år og eldre	100	16	84	104
Familiefase				
Enslige	100	15	85	828
Enslige forsørgere	100	19	81	38
Par uten barn	100	15	85	327
Par med barn	100	13	87	62
Studiested				
Storbyer med omland	100	14	86	773
Regionale sentra	100	21	79	248
Mindre tettsteder	100	15	85	234

Tabell A36. Andel studenter utenom hjemmeboende som bor i bolig uten bad og WC, i fuktig bolig, i kald bolig og i bolig med bad og WC og uten kalde og fuktige rom etter kjønn alder, familiefase og studiested. Prosent

	Uten bad og WC	Fuktig bolig	Kald bolig	Med bad/WC, uten kalde eller fuktige rom	Antall
Alle	15	13	17	62	2 293
Kjønn					
Menn	16	10	16	63	939
Kvinner	14	14	18	62	1 354
Alder					
Inntil 25 år	19	14	18	57	1 280
25-29 år	12	12	18	64	622
30 år og eldre	4	9	13	78	391
Familiefase					
Enslige	25	13	19	53	1 299
Enslige forsørgere	-	13	16	74	96
Par uten barn	2	13	15	74	562
Par med barn	1	10	15	76	336
Studiested					
Storbyer med omland	13	14	18	63	1 425
Regionale sentra	13	9	14	68	458
Mindre tettsteder	23	11	18	55	410

Tabell A37. Andel studenter utenom hjemmeboende som bor trangt og som bor svært romslig etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Bor trangt	Bor romslig	Antall
Alle	37	10	2 293
Kjønn			
Menn	41	10	939
Kvinner	34	11	1 354
Alder			
Inntil 25 år	44	8	1 280
25-29 år	32	10	622
30 år og eldre	20	19	391
Familiefase			
Enslige	53	11	1 299
Enslige forsørgere	6	12	96
Par uten barn	12	11	562
Par med barn	25	6	336
Studiested			
Storbyer med omland	35	10	1 425
Regionale sentra	36	12	458
Mindre tettsteder	43	10	410

Tabell A38. Studenter etter antall rom husholdningen disponerer til eget bruk etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Eksklusive hjemmeboende. Prosent

	I alt	Antall rom husholdningen disponerer							Antall
		1 rom	2 rom	3 rom	4 rom	5 rom	6 rom	7 rom eller mer	
Alle	100	32	31	18	8	5	2	3	2 292
Kjønn									
Menn	100	37	35	16	6	4	1	2	939
Kvinner	100	29	29	19	10	6	3	3	1 353
Alder									
Inntil 25 år	100	42	34	16	5	2	1	1	1 279
25-29 år	100	27	35	22	8	5	1	2	622
30 år og eldre	100	10	17	18	20	16	9	10	391
Familiefase									
Enslige	100	52	27	12	5	2	1	1	1 298
Enslige forsørgere	100	5	24	40	23	3	3	2	96
Par uten barn	100	10	53	24	6	3	1	2	562
Par med barn	100	1	13	25	20	20	10	12	336
Studiested									
Storbyer med omland	100	31	33	19	8	4	2	3	1 424
Regionale sentra	100	31	28	17	10	9	2	3	458
Mindre tettsteder	100	40	28	13	6	6	3	4	410

Tabell A39. Studenter etter husholdningens gjennomsnittlige boutgifter, og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse. Gjennomsnitt i kroner

	Boliglån	Husleie	Felles- utgifter	Lys og brensel	Samlede boutgifter	Gjennom- snittlig husholdnings- størrelse	Antall
Alle	9 200	23 200	900	4 200	37 400	1,8	2 293
Kjønn							
Menn	6 700	24 000	900	3 400	35 000	1,6	939
Kvinner	10 900	22 700	900	4 700	39 100	1,9	1 354
Alder							
Inntil 25 år	2 700	25 900	500	2 400	31 500	1,4	1 280
25-29 år	10 300	23 800	1 200	4 700	39 900	1,8	622
30 år og eldre	27 900	13 900	1 700	8 800	52 300	2,9	391
Familiefase							
Enslige	1 800	23 500	400	2 100	27 900	1,2	1 299
Enslige forsørgere	11 600	26 200	2 700	6 800	47 300	2,4	96
Par uten barn	11 700	28 700	1 400	5 300	47 000	2,0	562
Par med barn	35 300	12 800	1 500	10 000	59 600	3,8	336
Studiested							
Storbyer med omland	10 000	23 600	1 200	4 200	39 100	1,8	1 425
Regionale sentra	9 700	22 600	200	4 800	37 200	1,9	458
Mindre tettsteder	5 100	22 100	300	3 200	30 700	1,7	410

Tabell A40. Gjennomsnittlige boutgifter for borteboende enslige studenter etter kjønn, alder og studiested. Gjennomsnitt i kroner

	Boliglån	Husleie	Felles- utgifter	Lys og brensel	Samlede boutgifter	Antall
Alle	1 700	22 000	400	1 900	26 000	1 113
Kjønn						
Menn	2 000	22 200	300	1 900	26 500	534
Kvinner	1 400	21 800	500	1 900	25 600	579
Alder						
Inntil 25 år	800	22 100	300	1 500	24 700	774
25-29 år	2 500	22 600	500	2 500	28 000	260
30 år og eldre	7 600	19 000	1 400	3 900	31 900	79
Familiefase						
Enslige	1 700	22 000	400	1 900	26 000	1 113
Studiested						
Storbyer med omland	2 400	22 200	600	2 100	27 300	676
Regionale sentra	300	22 800	0	1 700	24 800	215
Mindre tettsteder	200	20 700	100	1 200	22 100	222

Tabell A41. Andel studenter som er utsatt for støy fra gate eller vei, er utsatt for eller urolig for å bli utsatt for vold eller trusler og har blitt utsatt for tyveri eller skadeverk siste 12 måneder etter kjønn alder, familiefase og studiested. Prosent

	Utsatt for støy	Utsatt for vold/trusler	Urolig for vold	Utsatt for tyveri	Antall
Alle	25	2	11	15	2 494
Kjønn					
Menn	25	1	3	17	1 035
Kvinner	25	2	17	14	1 459
Alder					
Inntil 25 år	26	2	14	15	1 437
25-29 år	25	2	9	16	659
30 år og eldre	18	1	7	12	398
Familiefase					
Enslige	28	2	11	16	1 491
Enslige forsørgere	10	5	12	20	101
Par uten barn	24	2	12	15	565
Par med barn	18	1	10	11	337
Studiested					
Storbyer med omland	26	2	11	16	1 560
Regionale sentra	23	2	11	13	503
Mindre tettsteder	20	2	11	13	431

Tabell A42. Andel foreldre med barn 1-10 år som føler seg utrygge for barna pga. trafikken i bomiljøet etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Utrygg pga. trafikk	Antall
Alle	34	376
Kjønn		
Menn	39	98
Kvinner	32	278
Alder		
Inntil 25 år	51	55
25-29 år	39	131
30 år og eldre	26	190
Familiefase		
Enslige forsørgere	27	89
Par med barn	36	287
Studiested		
Storbyer med omland	35	222
Regionale sentra	26	92
Mindre tettsteder	43	62

Tabell A43a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	24 200
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 300
Klær og skotøy	7	7 600
Bolig, lys og brensel	23	26 000
Møbler og husholdningsartikler ⁴	2	2 500
Helsepleie	2	2 200
Reiser og transport ⁵	11	12 400
Fritidssysler og utdanning ⁶	15	16 800
Andre varer og tjenester ⁷	13	14 900
Sum forbruk	100	112 000
Antall	1 113	

¹ Alle vedleggstabeller som viser gjennomsnittlig forbruksutgift er gitt i to versjoner, en a-versjon, der utgiftene er gruppert, så langt det lar seg gjøre, på samme måte som i publikasjonene fra de ordinære forbruksundersøkelsene, og en b-versjon, der utgiftene er gruppert, så langt det lar seg gjøre, på samme måte som i publikasjonene fra forbruksundersøkelsen for skoleungdom og studenter 1973-1974. For en nærmere redegjørelse for sammenhengen mellom de ulike poster i a-tabeller og b-tabeller, se vedlegg B. ² Egentlig "dagligvarer". Spørsmålet lød: "Hvor mye betaler du/dere vanligvis pr. uke for dagligvarer? Med dagligvarer mener vi alle typer matvarer og drikke i form av melk, kaffe, juice mm, diverse husholdningsartikler, toalettartikler, kosmetikk og hårpleie. Regn også med kioskvarer og brus, men ikke tobakk eller alkoholholdige drikker." ³ I de ordinære forbruksundersøkelsene omfatter denne posten også brus og mineralvann. Her omfatter den bare alkoholholdige drikkevarer. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler, telefon, offentlig transport. I de ordinære forbruksundersøkelsene er også kjøp av bil inkludert. Her er det ikke det. Reiser mellom studiested og hjemsted og offentlig transport mellom bosted og studiested er inkludert, men ikke feriereiser (jf. note 6). ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A43b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantene) og feriereiser.

Tabell A43b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	24 200
Kantine, kafé og restaurant	9	9 700
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 300
Klær og skotøy	7	7 600
Bolig, lys og brensel	23	26 000
Møbler og husholdningsartikler	2	2 500
Barnepass, hjelp i huset	0	0
Helsepleie	2	2 200
Hjemreiser	2	2 600
Daglige reiser, porto og telefon	6	6 400
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	3	3 300
Fritidssysler	9	10 500
Utdanning	6	6 300
Ferieutgifter	5	5 200
Sum forbruk	100	112 000
Antall	1 113	

¹ Se note 1 til tabell A43.a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43.a.

Tabell A44a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter i storbyer med omland. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	24 100
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 300
Klær og skotøy	7	7 600
Bolig, lys og brensel	24	27 300
Møbler og husholdningsartikler ⁴	2	2 700
Helsepleie	2	2 300
Reiser og transport ⁵	10	12 000
Fritidssysler og utdanning ⁶	15	17 300
Andre varer og tjenester ⁷	14	16 400
Sum forbruk	100	115 100
Antall	676	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A44a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell 7.2.b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantine) og feriereiser

Tabell A44b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter i storbyer med omland. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	24 100
Kantine, kafé og restaurant	9	10 500
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 300
Klær og skotøy	7	7 600
Bolig, lys og brensel	24	27 300
Møbler og husholdningsartikler	2	2 700
Barnepass, hjelp i huset	0	0
Helsepleie	2	2 300
Hjemreiser	2	2 400
Daglige reiser, porto og telefon	6	7 000
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	2	2 600
Fritidssysler	10	11 200
Utdanning	5	6 100
Ferieutgifter	5	5 900
Sum forbruk	100	115 100
Antall	676	

¹ Se note 1 til tabell A45a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43.a.

Tabell A45a Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter i regionale sentra. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	24 000
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 400
Klær og skotøy	7	7 900
Bolig, lys og brensel	23	24 800
Møbler og husholdningsartikler	2	2 500
Helsepleie	2	2 100
Reiser og transport	12	13 500
Fritidssysler og utdanning	16	17 100
Andre varer og tjenester	12	12 700
Sum forbruk	100	110 000
Antall	215	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A45b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Tabell A45b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter i regionale sentra. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	2 400
Kantine, kafé og restaurant	8	8 800
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 400
Klær og skotøy	7	7 800
Bolig, lys og brensel	23	24 800
Møbler og husholdningsartikler	2	2 500
Barnepass, hjelp i huset	0	0
Helsepleie	2	2 100
Hjemreiser	3	3 000
Daglige reiser, porto og telefon	5	5 600
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	5	5 000
Fritidssysler	9	9 800
Utdanning	7	7 300
Ferieutgifter	4	4 000
Sum forbruk	100	110 000
Antall	215	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A46a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter på mindre tettsteder. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	24	24 900
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 200
Klær og skotøy	7	7 100
Bolig, lys og brensel	22	22 100
Møbler og husholdningsartikler ⁴	2	1 600
Helsepleie	2	1 900
Reiser og transport ⁵	13	12 800
Fritidssysler og utdanning ⁶	15	15 100
Andre varer og tjenester ⁷	11	11 300
Sum forbruk	100	102 000
Antall	222	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A46b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Tabell A46b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. år.¹ Alle enslige, aleneboende studenter på mindre tettsteder. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	24	24 900
Kantine, kafé og restaurant	7	7 500
Drikkevarer og tobakk ³	5	5 200
Klær og skotøy	7	7 100
Bolig, lys og brensel	22	22 100
Møbler og husholdningsartikler	2	1 600
Barnepass, hjelp i huset	0	0
Helsepleie	2	1 900
Hjemreiser	3	3 200
Daglige reiser, porto og telefon	5	4 900
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	5	4 600
Fritidssysler	9	8 700
Utdanning	6	6 400
Ferieutgifter	4	3 800
Sum forbruk	100	102 000
Antall	222	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A47a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Alle ikke-hjemmeboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	34 700
Drikkevarer og tobakk ³	4	6 300
Klær og skotøy	6	9 900
Bolig, lys og brensel	24	37 400
Møbler og husholdningsartikler ⁴	6	8 800
Helsepleie	2	3 000
Reiser og transport ⁵	12	19 000
Fritidssysler og utdanning ⁶	14	21 900
Andre varer og tjenester ⁷	11	16 700
Sum forbruk	100	157 700
Antall	2 293	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A48b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantine) og feriereiser.

Tabell A47b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Alle ikke-hjemmeboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	34 700
Kantine, kafé og restaurant	6	9 700
Drikkevarer og tobakk ³	4	6 300
Klær og skotøy	6	9 900
Bolig, lys og brensel	24	37 400
Møbler og husholdningsartikler	3	5 500
Barnepass, hjelp i huset	2	3 300
Helsepleie	2	3 000
Hjemreiser	2	2 500
Daglige reiser, porto og telefon	5	8 500
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	5	8 100
Fritidssysler	8	13 100
Utdanning	6	8 800
Ferieutgifter	4	7 100
Sum forbruk	100	157 700
Antall	2 293	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A48a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Mannlige ikke-hjemmeboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	31 400
Drikkevarer og tobakk ³	5	6 700
Klær og skotøy	6	8 900
Bolig, lys og brensel	24	35 000
Møbler og husholdningsartikler ⁴	4	6 400
Helsepleie	2	2 500
Reiser og transport ⁵	12	17 200
Fritidssysler og utdanning ⁶	15	22 700
Andre varer og tjenester ⁷	12	17 700
Sum forbruk	100	148 500
Antall	939	

¹ Se note 1 til tabell A43aa. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A48b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Tabell A48b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Mannlige ikke-hjemmeboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	31 400
Kantine, kafé og restaurant	8	11 500
Drikkevarer og tobakk ³	5	6 700
Klær og skotøy	6	8 900
Bolig, lys og brensel	24	35 000
Møbler og husholdningsartikler	3	4 700
Barnepass, hjelp i huset	1	1 700
Helsepleie	2	2 500
Hjemreiser	2	2 500
Daglige reiser, porto og telefon	5	7 700
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	5	7 100
Fritidssysler	10	14 100
Utdanning	6	8 500
Ferieutgifter	4	6 200
Sum forbruk	100	148 500
Antall	939	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A49a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Kvinnelige ikke-hjemmeboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	36 900
Drikkevarer og tobakk ³	4	6 100
Klær og skotøy	6	10 600
Bolig, lys og brensel	24	39 100
Møbler og husholdningsartikler ⁴	6	10 400
Helsepleie	2	3 300
Reiser og transport ⁵	12	20 200
Fritidssysler og utdanning ⁶	13	21 400
Andre varer og tjenester ⁷	10	16 100
Sum forbruk	100	163 900
Antall	1 354	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A49b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Tabell A49b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Kvinnelige ikke-hjemmeboende studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	22	36 900
Kantine, kafé og restaurant	5	8 400
Drikkevarer og tobakk ³	4	6 100
Klær og skotøy	6	10 600
Bolig, lys og brensel	24	39 100
Møbler og husholdningsartikler	4	6 000
Barnepass, hjelp i huset	3	4 400
Helsepleie	2	3 300
Hjemreiser	1	2 500
Daglige reiser, porto og telefon	6	9 000
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	5	8 700
Fritidssysler	8	12 400
Utdanning	5	9 000
Ferieutgifter	5	7 700
Sum forbruk	100	163 900
Antall	1 354	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A50a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter under 25 år. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	27 300
Drikkevarer og tobakk ³	5	6 100
Klær og skotøy	7	9 100
Bolig, lys og brensel	24	31 500
Møbler og husholdningsartikler ⁴	4	5 200
Helsepleie	2	2 600
Reiser og transport ⁵	11	15 000
Fritidssysler og utdanning ⁶	15	19 800
Andre varer og tjenester ⁷	12	15 500
Sum forbruk	100	132 100
Antall	1 280	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A50b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantine) og feriereiser.

Tabell A50b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter under 25 år. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	27 300
Kantine, kafé og restaurant	7	9 600
Drikkevarer og tobakk ³	5	6 100
Klær og skotøy	7	9 100
Bolig, lys og brensel	24	31 500
Møbler og husholdningsartikler	3	4 400
Barnepass, hjelp i huset	1	700
Helsepleie	2	2 600
Hjemreiser	2	2 800
Daglige reiser, porto og telefon	6	7 500
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	4	4 700
Fritidssysler	9	12 100
Utdanning	6	7 800
Ferieutgifter	4	5 900
Sum forbruk	100	132 100
Antall	1 280	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A51a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter i alderen 25-29 år. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer	21	36 700
Drikkevarer og tobakk	4	6 800
Klær og skotøy	6	10 400
Bolig, lys og brensel	23	39 900
Møbler og husholdningsartikler	7	11 600
Helsepleie	2	3 000
Reiser og transport	12	20 700
Fritidssysler og utdanning	14	23 500
Andre varer og tjenester	11	18 600
Sum forbruk	100	171 100
Antall	622	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A51b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Tabell A51b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter i alderen 25-29 år. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	21	36 700
Kantine, kafe og restaurant	6	11 100
Drikkevarer og tobakk ³	4	6 800
Klær og skotøy	6	10 400
Bolig, lys og brensel	23	39 900
Møbler og husholdningsartikler	4	7 100
Barnepass, hjelp i huset	3	4 500
Helsepleie	2	3 000
Hjemreiser	1	2 500
Daglige reiser, porto og telefon	5	8 800
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	5	9 400
Fritidssysler	8	13 700
Utdanning	6	9 800
Ferieutgifter	4	7 500
Sum forbruk	100	171 100
Antall	622	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A52a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter 30 år eller eldre. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	25	54 400
Drikkevarer og tobakk ³	3	6 400
Klær og skotøy	5	11 600
Bolig, lys og brensel	24	52 300
Møbler og husholdningsartikler ⁴	7	15 600
Helsepleie	2	4 000
Reiser og transport ⁵	13	29 100
Fritidssysler og utdanning ⁶	12	25 600
Andre varer og tjenester ⁷	8	17 800
Sum forbruk	100	216 800
Antall	391	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A52b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantiner) og feriereiser.

Tabell A52b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år. Ikke-hjemmeboende studenter 30 år eller eldre. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	25	54 400
Kantine, kafé og restaurant	4	7 600
Drikkevarer og tobakk ³	3	6 400
Klær og skotøy	5	11 600
Bolig, lys og brensel	24	52 300
Møbler og husholdningsartikler	3	6 200
Barnepass, hjelp i huset	4	9 400
Helsepleie	2	4 000
Hjemreiser	1	1 500
Daglige reiser, porto og telefon	5	11 000
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	8	16 600
Fritidssysler	7	15 200
Utdanning	5	10 400
Ferieutgifter	5	10 100
Sum forbruk	100	216 800
Antall	391	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A53a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende enslige studenter.² Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ³	21	25 300
Drikkevarer og tobakk ⁴	5	5 800
Klær og skotøy	7	8 000
Bolig, lys og brensel	24	27 800
Møbler og husholdningsartikler ⁵	2	2 600
Helsepleie	2	2 300
Reiser og transport ⁶	11	13 100
Fritidssysler og utdanning ⁷	15	17 600
Andre varer og tjenester ⁸	13	15 700
Sum forbruk	100	118 100
Antall	1 299	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Inkludert enslige studenter i alle former for bokollektiver. Dette i motsetning til tabell A43a og 7.1.b, som bare omfatter de som bor helt alene. ³ Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ⁴ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁵ Inklusive utgifter til barnepass. ⁶ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁷ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A53b. ⁸ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantine) og feriereiser.

Tabell A53b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende enslige studenter.² Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ³	21	25 300
Kantine, kafé og restaurant	9	10 200
Drikkevarer og tobakk ⁴	5	5 800
Klær og skotøy	7	8 000
Bolig, lys og brensel	24	27 800
Møbler og husholdningsartikler	2	2 600
Barnepass, hjelp i huset	0	0
Helsepleie	2	2 300
Hjemreiser	2	2 700
Daglige reiser, porto og telefon	6	6 800
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	3	3 500
Fritidssysler	9	11 100
Utdanning	6	6 500
Ferieutgifter	5	5 500
Sum forbruk	100	118 100
Antall	1 299	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Inkludert enslige studenter i alle former for bokollektiver. Dette i motsetning til tabell A43a og 7.1.b, som bare omfatter de som bor helt alene. ³ Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ⁴ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A54a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende, enslige forsørgere som er studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer	23	41 100
Drikkevarer og tobakk	3	4 600
Klær og skotøy	6	10 600
Bolig, lys og brensel	27	47 300
Møbler og husholdningsartikler	12	20 700
Helsepleie	2	2 900
Reiser og transport	11	20 100
Fritidssysler og utdanning	10	18 200
Andre varer og tjenester	6	11 000
Sum forbruk	100	176 400
Antall	96	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A54b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantene) og feriereiser.

Tabell A54b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende, enslige forsørgere som er studenter. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	23	41 100
Kantine, kafé og restaurant	4	6 400
Drikkevarer og tobakk ³	3	4 600
Klær og skotøy	6	10 600
Bolig, lys og brensel	27	47 300
Møbler og husholdningsartikler	3	5 600
Barnepass, hjelp i huset	9	15 100
Helsepleie	2	2 900
Hjemreiser	1	1 200
Daglige reiser, porto og telefon	5	8 200
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	6	10 600
Fritidssysler	6	10 500
Utdanning	4	7 600
Ferieutgifter	3	4 700
Sum forbruk	100	176 400
Antall	96	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A55a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter i parforhold uten barn. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	20	39 400
Drikkevarer og tobakk ³	4	7 800
Klær og skotøy	6	11 800
Bolig, lys og brensel	24	47 000
Møbler og husholdningsartikler ⁴	6	11 000
Helsepleie	2	3 900
Reiser og transport ⁵	13	24 800
Fritidssysler og utdanning ⁶	15	30 000
Andre varer og tjenester ⁷	10	20 300
Sum forbruk	100	196 000
Antall	562	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssysler og utdanning, se tabell A55b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantene) og feriereiser.

Tabell A55b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter i parforhold uten barn. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	20	39 400
Kantine, kafé og restaurant	6	10 800
Drikkevarer og tobakk ³	4	7 800
Klær og skotøy	6	11 800
Bolig, lys og brensel	24	47 000
Møbler og husholdningsartikler	6	11 000
Barnepass, hjelp i huset	0	0
Helsepleie	2	3 900
Hjemreiser	1	2 900
Daglige reiser, porto og telefon	6	10 800
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	6	11 100
Fritidssystemer	9	16 700
Utdanning	7	13 300
Ferieutgifter	5	9 500
Sum forbruk	100	196 000
Antall	562	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A56a. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter i parforhold med barn. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	25	64 100
Drikkevarer og tobakk ³	3	7 000
Klær og skotøy	6	14 500
Bolig, lys og brensel	23	59 600
Møbler og husholdningsartikler ⁴	11	27 500
Helsepleie	2	4 300
Reiser og transport ⁵	13	34 600
Fritidssystemer og utdanning ⁶	11	28 700
Andre varer og tjenester ⁷	7	17 400
Sum forbruk	100	257 700
Antall	336	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a. ⁴ Inklusive utgifter til barnepass. ⁵ Eksklusive feriereiser; se note 4 til tabell A43a og note 6 her. ⁶ For en oppsplitting på fritidssystemer og utdanning, se tabell A56b. ⁷ Omfatter bl.a. kafé- og restaurantbesøk (inklusive studentkantine) og feriereiser.

Tabell A56b. Gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning pr. år.¹ Ikke-hjemmeboende studenter i parforhold med barn. Prosent av sum forbruk og kroner

	Prosent	Kroner
Matvarer ²	25	64 100
Kantine, kafé og restaurant	3	6 700
Drikkevarer og tobakk ³	3	7 000
Klær og skotøy	6	14 500
Bolig, lys og brensel	23	59 600
Møbler og husholdningsartikler	4	9 200
Barnepass, hjelp i huset	7	18 200
Helsepleie	2	4 300
Hjemreiser	0	1 200
Daglige reiser, porto og telefon	5	12 000
Kjøp, drift og vedlikehold av transportmidler	8	21 400
Fritidssystemer	6	16 600
Utdanning	5	12 000
Ferieutgifter	4	10 700
Sum forbruk	100	257 700
Antall	336	

¹ Se note 1 til tabell A43a. ² Egentlig dagligvarer; se note 2 til tabell A43a. ³ Bare alkoholholdige drikkevarer; se note 3 til tabell A43a.

Tabell A57. Andel studenter i barnefamilier med barn i alderen 0 - 10 år etter antall timer pr. uke med omsorgsarbeid i ulike grupper. Prosent

	Tid brukt til omsorgsarbeid på barn					Antall
	I alt	12 timer eller mindre	13 - 24 timer	25 - 35 timer	36 timer eller mer	
Alle	100	10	8	14	68	378
Menn i par	100	18	20	19	44	98
Kvinner i par	100	6	3	13	78	280
Enslige forsørgere	100	9	8	12	71	91

Tabell A58. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har vært på kino, og andel som har vært mer enn 20 ganger på kino etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ingen kinobesøk	Mer enn 20 kinobesøk	Antall
Alle	4	21	2 494
Kjønn			
Menn	4	25	1 035
Kvinner	4	19	1 459
Alder			
Inntil 25 år	2	24	1 437
25-29 år	4	23	659
30 år og eldre	14	7	398
Familiefase			
Enslige	2	26	1491
Enslige forsørgere	7	7	101
Par uten barn	2	22	565
Par med barn	14	2 337	
Studiested			
Storbyer med omland	3	25	1 560
Regionale sentra	7	15	503
Mindre tettsteder	4	12	431

Tabell A59. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har vært på dans eller diskotek og andel som har vært på dans eller diskotek mer enn 20 ganger etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ikke på dans/diskotek	Dans/diskotek mer enn 20 ganger	Antall
Alle	14	31	2 494
Kjønn			
Menn	14	34	1 035
Kvinner	14	29	1 459
Alder			
Inntil 25 år	40	1 437	
25-29 år	15	25	659
30 år og eldre	36	7	398
Familiefase			
Enslige	9	42	1491
Enslige forsørgere	20	16	101
Par uten barn	12	21	565
Par med barn	38	2	337
Studiested			
Storbyer med omland	16	29	1 560
Regionale sentra	11	32	503
Mindre tettsteder	8	39	431

Tabell A60. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har vært på pub, restaurant eller kafé, og andel som har vært mer enn 20 ganger på pub, restaurant eller kafé etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ingen besøk på pub etc.	Mer 20 besøk på pub etc	Antall
Alle	2	52	2 494
Kjønn			
Menn	3	52	1 035
Kvinner	2	52	1 459
Alder			
Inntil 25 år	2	55	1 437
25-29 år	2	55	659
30 år og eldre	5	36	398
Familiefase			
Enslige	2	58	1 491
Enslige forsørgere	2	39	101
Par uten barn	1	54	565
Par med barn	5	28	337
Studiested			
Storbyer med omland	2	56	1 560
Regionale sentra	2	46	503
Mindre tettsteder	2	39	431

Tabell A61. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har vært på teater/opera, som ikke har vært på konsert, som ikke har vært på bibliotek og som ikke har vært på museum etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Har ikke vært å opera	Har ikke vært på konsert	Har ikke vært på bibliotek	Har ikke vært på museum	Antall
Alle	48	22	21	41	2 494
Kjønn					
Menn	58	19	26	44	1 035
Kvinner	41	24	17	39	1 459
Alder					
Inntil 25 år	50	18	20	44	1 437
25-29 år	44	22	25	36	659
30 år og eldre	46	40	17	36	398
Familiefase					
Enslige	48	16	21	43	1 491
Enslige forsørgere	45	26	11	41	101
Par uten barn	46	24	23	37	565
Par med barn	51	46	17	37	337
Studiested					
Storbyer med omland	42	22	23	35	1 560
Regionale sentra	61	28	16	52	503
Mindre tettsteder	59	18	15	53	431

Tabell A62. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har gått en lengre ski- eller fottur, og andel som har vært på mer enn 20 turer etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ingen ski/fotturer	Mer enn 20 ski/fotturer	Antall
Alle	13	25	2 494
Kjønn			
Menn	15	22	1 035
Kvinner	11	28	1 459
Alder			
Inntil 25 år	13	22	1 437
25-29 år	10	28	659
30 år og eldre	17	34	398
Familiefase			
Enslige	13	24	1 491
Enslige forsørgere	14	30	101
Par uten barn	9	26	565
Par med barn	17	28	337
Studiested			
Storbyer med omland	13	25	1 560
Regionale sentra	13	26	503
Mindre tettsteder	9	28	431

Tabell A63. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har mosjonert på andre måter (enn ski- eller fottur), og andel som har mosjonert mer enn 20 ganger etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Ikke mosjonert	Mosjonert mer enn 20 ganger	Antall
Alle	10	73	2 494
Kjønn			
Menn	9	74	1 035
Kvinner	11	73	1 459
Alder			
Inntil 25 år	8	76	1 437
25-29 år	9	73	659
30 år og eldre	22	61	398
Familiefase			
Enslige	8	77	1 491
Enslige forsørgere	21	63	101
Par uten barn	8	74	565
Par med barn	21	59	337
Studiested			
Storbyer med omland	10	73	1 560
Regionale sentra	14	71	503
Mindre tettsteder	8	76	431

Tabell A64. Andel studenter som i løpet av de siste 12 måneder ikke har vært tilskuer på idrettsarrangement, og andel som har vært mer enn 20 ganger etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Har ikke vært tilskuer	Tilskuer mer enn 20 ganger	Antall
Alle	37	10	2 494
Kjønn			
Menn	30	12	1 035
Kvinner	42	8	1 459
Alder			
Inntil 25 år	32	10	1 437
25-29 år	43	9	659
30 år og eldre	48	6	398
Familiefase			
Enslige	34	10	1 491
Enslige forsørgere	47	7	101
Par uten barn	39	10	565
Par med barn	47	7	337
Studiested			
Storbyer med omland	41	7	1 560
Regionale sentra	30	14	503
Mindre tettsteder	26	16	431

Tabell A65. Andel studenter som er medlem av og andel som er aktive i partipolitiske organisasjoner generelt og i studentpolitiske organisasjoner spesielt etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Medlem i studentpolitisk organisasjon	Aktiv i studentpolitisk organisasjon	Medlem i partipolitisk organisasjon	Aktiv i partipolitisk organisasjon	Antall
Alle	4	1	8	3	2 494
Kjønn					
Menn	5	2	9	3	1 035
Kvinner	4	1	8	1 459	
Alder					
Inntil 25 år	4	1	8	1 437	
25-29 år	4	2	9	3	659
30 år og eldre	3	1	7	3	398
Familiefase					
Enslige	5	2	9	3	1 491
Enslige forsørgere	5	-	12	4	101
Par uten barn	3	1	6	2	565
Par med barn	3	1	7	4	337
Studiested					
Storbyer med omland	3	1	8	3	1 560
Regionale sentra	5	2	8	3	503
Mindre tettsteder	7	2	12	4	431

Tabell A66. Andel studenter som er medlem av religiøse organisasjoner og idrettslag generelt og i religiøse studentorganisasjoner og studentidrettslag spesielt etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Medlem av religiøs studentorganisasjon	Medlem av religiøs organisasjon generelt	Medlem av studentidrettslag	Medlem av idrettslag generelt	Antall
Alle	3	7	26	46	2 494
Kjønn					
Menn	3	6	31	52	1 035
Kvinner	4	7	22	41	1 459
Alder					
Inntil 25 år	4	8	32	51	1 437
25-29 år	3	6	23	42	659
30 år og eldre	1	5	8	32	398
Familiefase					
Enslige	5	8	31	50	1 491
Enslige forsørgere	1	4	6	24	101
Par uten barn	2	6	24	43	565
Par med barn	0	4	7	34	337
Studiested					
Storbyer med omland	3	7	25	43	1 560
Regionale sentra	2	6	18	42	503
Mindre tettsteder	4	7	39	59	431

Tabell A67. Ikke hjemmeboende studenter etter hvor ofte de treffer sine foreldre og etter kjønn, alder og familiefase. Prosent

	Treffer foreldre						Antall
	I alt	Daglig	Ukentlig	Månedlig	Noen ganger i året	Sjeldnere enn hvert år eller aldri	
Alle	100	6	24	26	41	3	2 293
Kjønn							
Menn	100	4	22	27	43	3	939
Kvinner	100	7	25	25	40	3	1 354
Alder							
Inntil 25 år	100	5	23	28	43	1	1 280
25-29 år	100	7	25	24	43	2	622
30 år og eldre	100	9	26	21	32	12	391
Familiefase							
Enslige	100	4	20	29	45	2	1 299
Enslige forsørgere	100	18	30	13	34	5	96
Par uten barn	100	5	28	24	39	3	562
Par med barn	100	11	30	22	28	8	336

Tabell A68. Studenter etter hvor ofte de er sammen med sine naboer og etter kjønn, alder, familiefase og studiested. Prosent

	Sammen med naboer						Antall
	I alt	Omtrent daglig	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Noen ganger i året	Sjeldnere enn hvert år	
Alle	100	22	16	8	11	43	2 489
Kjønn							
Menn	100	24	16	9	11	40	1 033
Kvinner	100	21	16	7	11	44	1 456
Alder							
Inntil 25 år	100	25	14	6	10	46	1 435
25-29 år	100	20	18	8	11	43	656
30 år og eldre	100	17	22	15	16	30	398
Familiefase							
Enslige	100	29	14	6	9	42	1487
Enslige forsørgere	100	19	26	7	13	35	101
Par uten barn	100	9	12	9	15	56	564
Par med barn	100	18	29	16	14	23	337
Studiested							
Storbyer med omland	100	18	15	9	12	46	1 557
Regionale sentra	100	27	17	8	10	38	501
Mindre tettsteder	100	35	19	5	10	30	431

Tabell A69. Andel studenter som ikke har noen gode venner på stedet, andel som ikke har en fortrolig venn, andel som ofte føler seg ensomme og andel som av og til føler seg ensomme etter kjønn, alder, familiefase og studiested

	Ingen gode venner	Ingen fortrolig venn	Av og til ensom	Ofte ensom	Antall
Alle	4	4	5	23	2 494
Kjønn					
Menn	5	6	3	22	1 035
Kvinner	4	3	6	24	1 459
Alder					
Inntil 25 år	4	4	4	24	437
25-29 år	5	5	6	20	659
30 år og eldre	6	6	5	25	398
Familiefase					
Enslige	3	3	5	26	1 491
Enslige forsørgere	5	3	10	31	101
Par uten barn	7	5	4	17	565
Par med barn	6	7	3	20	337
Studiested					
Storbyer med omland	4	4	5	24	1 560
Regionale sentra	5	5	6	24	503
Mindre tettsteder	4	5	3	19	431

Tabell A70. Hjemmeboende etter kjønn, alder, familiefase, institusjonstype og studiested. Prosent

	Hjemmeboende
Alle	100
Kjønn	
Menn	48
Kvinner	52
Alder	
Inntil 25 år	79
25-29 år	18
30 år og eldre	3
Familiefase	
Enslige	97
Enslige forsørgere	2
Par uten barn	1
Par med barn	1
Institusjonstype	
Universiteter	47
Vitenskapelige høyskoler	1
Statlige høyskoler	52
Studiested	
Storbyer med omland	73
Regionale sentra	18
Mindre tettsteder	9
Antall	201

Tabell A71. Andel hjemmeboende studenter i ulike grupper. Prosent

	Hjemmeboende	Antall
Alle	8	2 494
Kjønn		
Menn	10	1 035
Kvinner	7	1 459
Alder		
Inntil 25 år	11	1 437
25-29 år	5	659
30 år og eldre	2	398
Familiefase		
Enslige	13	1 491
Enslige forsørgere	4	101
Par uten barn	0	565
Par med barn	0	337
Institusjonstype		
Universiteter	9	968
Vitenskapelige høyskoler	2	125
Statlige høyskoler	8	1 401
Studiested		
Storbyer med omland	9	1 560
Regionale sentra	9	503
Mindre tettsteder	5	431

Tabell A72. Andel borteboende studenter som har bodd rimelig hjemme etter fylte 20 år. Prosent

	Har bodd hjemme uten å betale	Antall
Alle	37	2293
Kjønn		
Menn	44	939
Kvinner	32	1354
Alder		
Inntil 25 år	36	1280
25-29 år	43	622
30 år og eldre	29	391
Studiested		
Storbyer med omland	35	1425
Regionale sentra	41	458
Mindre tettsteder	39	410

Tabell A73. Borteboende studenter som har bodd rimelig hjemme etter fylte 20 år etter hvor lenge de har bodd hjemme. Prosent

	I alt	Hvor lenge bodd hjemme				Antall
		1 til 11 måneder	1 til 2 år	3 til 4 år	5 år eller mer	
Alle	100	45	40	13	3	844
Kjønn						
Menn	100	41	39	16	4	411
Kvinner	100	48	40	9	2	433
Alder						
Inntil 25 år	100	57	38	5	-	463
25-29 år	100	32	43	21	4	268
30 år og eldre	100	28	37	22	13	113
Familiefase						
Enslige	100	48	39	10	3	524
Enslige forsørgere	100	:	:	:	:	24
Par uten barn	100	40	40	16	3	211
Par med barn	100	34	38	22	6	85
Studiested						
Storbyer med omland	100	47	37	13	4	500
Regionale sentra	100	38	46	13	3	186
Mindre tettsteder	100	44	42	12	2	158

Tabell A74. Andel hjemmeboende studenter som betaler for å bo hjemme etter kjønn, alder og studiested. Prosent

	Betaler for å bo hjemme	Antall
Alle	18	201
Kjønn		
Menn	23	96
Kvinner	13	105
Alder		
Inntil 25 år	14	157
25-29 år	31	37
30 år og eldre	:	7
Studiested		
Storbyer med omland	16	135
Regionale sentra	26	45
Mindre tettsteder	:	21

Tabell A75. Andel av hjemmeboende og borteboende enslige studenter som har studiegjeld. Prosent

	Har gjeld	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	74	192
Borteboende enslig studenter	94	1299

Tabell A76. Gjennomsnittlig forventet gjeld til lånekassen etter endt studium for hjemmeboende og borteboende enslige studenter. Gjennomsnitt i kroner

	Forventet gjeld	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	166 000	192
Borteboende enslig studenter	196 000	1 299

Tabell A77. Hjemmeboende og borteboende enslige studenter etter andel av studielånet de regner med å bruke opp dette semestret. Prosent

	I alt	Hele beløpet	Omlag halvparten av beløpet	Under halvparten av beløpet	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	100	51	21	27	117
Borteboende enslig studenter	100	83	10	7	152

Tabell A78. Andel hjemmeboende og borteboende enslige studenter med inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde og som hoved eller viktigste biinntektskilde. Prosent

	Eget arbeid hovedinntektskilde	Eget arbeid hoved-/viktigste biinntektskilde	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	46	72	192
Borteboende enslig studenter	15	59	1 299

Tabell A79. Andel hjemmeboende og borteboende enslige studenter med støtte fra Lånekassen som eneste inntektskilde, støtte fra Lånekassen som hovedinntektskilde, og med støtte fra Lånekassen som viktigste biinntektskilde. Prosent

	Lån eneste inntektskilde	Lån hovedinntektskilde	Lån viktigste biinntektskilde	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	13	42	19	192
Borteboende enslig studenter	25	80	9	1 299

Tabell A80. Andel hjemmeboende og borteboende enslige studenter med penger fra foreldre som hovedinntektskilde, og med penger fra foreldre som hoved eller viktigste biinntektskilde. Prosent

	Penger fra foreldre hovedinntektskilde	Penger fra foreldre hoved- eller viktigste biinntektskilde	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	10	27	192
Borteboende enslig studenter	1	11	1 299

Tabell A81. Andel hjemmeboende og borteboende enslige studenter som har hatt inntektsgivende arbeid ved siden av studiene dette semesteret. Prosent

	Har hatt inntektsgivende arbeid	Antall
Alle	56	1 491
Hjemmeboende enslige studenter	71	192
Borteboende enslige studenter	53	1 299

Tabell A82. Gjennomsnittlig antall timer inntektsgivende arbeid pr uke dette semesteret for sysselsatte hjemmeboende og borteboende enslige studenter

	Antall timer i gjennomsnitt	Antall
Hjemmeboende enslig studenter	12	134
Borteboende enslig studenter	11	685

Tabell A83. Gjennomsnittlig årlig bruttoinntekt for hjemmeboende og borteboende enslige studenter. Gjennomsnitt i kroner

	Bruttoinntekt	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	47 000	192
Borteboende enslige studenter	51 800	1 299

Tabell A84. Gjennomsnittlig bruttoinntekt for sysselsatte hjemmeboende og borteboende enslige studenter. Gjennomsnitt i kroner

	Bruttoinntekt	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	57 000	134
Borteboende enslige studenter	63 900	685

Tabell A85. Gjennomsnittlig arbeidsinntekt pr. måned for hjemmeboende og borteboende enslige studenter. Gjennomsnitt i kroner

	Arbeidsinntekt	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	2 900	192
Borteboende enslige studenter	2 300	1 299

Tabell A86. Gjennomsnittlig arbeidsinntekt pr. måned for sysselsatte hjemmeboende og borteboende enslige studenter. Gjennomsnitt i kroner

	Arbeidsinntekt	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	4 100	134
Borteboende enslige studenter	4 300	685

Tabell A87 Andel hjemmeboende og borteboende enslige studenter som har hatt feriejobb sommeren 1997. Prosent

	Har hatt feriejobb	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	47	192
Borteboende enslige studenter	60	1 299

Tabell A88. Sysselsatte hjemmeboende og borteboende enslige studenter etter årsaken til arbeid ved siden av studiene. Prosent

	I alt	Årsak			Antall
		Ønsker ikke høyt studie-lån	Støtten fra Lånekassen strekker ikke til	Andre årsaker	
Hjemmeboende enslige studenter	100	38	20	42	134
Borteboende enslige studenter	100	25	47	28	685

Tabell A89. Andel hjemmeboende og borteboende enslige studenter som har mottatt økonomisk hjelp eller bidrag fra nærmeste familie for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers. Prosent

	Løpende utgifter	Utgifter ellers	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	26	15	192
Borteboende enslige studenter	30	17	1 299

Tabell A90. Gjennomsnittlig beløp mottatt i støtte fra den nærmeste familien for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers for hjemmeboende og borteboende enslige studenter. Gjennomsnitt i kroner

	Løpende utgifter	Utgifter ellers	Antall
Hjemmeboende enslige studenter	4800	2800	192
Borteboende enslige studenter	5800	4100	1299

Forbruksutgifter. Beregningsforutsetninger

Beregning av årlig forbruk

Studentene i utvalget ble stilt en rekke spørsmål om hvor mye penger de "vanligvis" bruker pr. uke eller pr. måned, og hvor mye de har brukt "i løpet av" siste halvår eller de siste 12 måneder til ulike varer og tjenester. De konkrete spørsmålsformuleringene er gjengitt i spørreskjemaet i dokumentasjonsrapporten (Gulløy, Opdahl og Øyanger 1998). Disse opplysningene er her benyttet til å anslå forbruksnivå og forbrukssammensetting for studenter. For å kunne sammenligne med forbruket i andre grupper har vi beregnet *årlig* forbruk, ved å multiplisere opplysninger om ukentlig forbruk med 52, månedlig forbruk med 12, forbruk pr. halvår med 2. Implisitt forutsetter vi da at studentene har det samme forbruket gjennom hele året som de hadde på det tidspunktet de ble intervjuet, i perioden midten av mars - midten av mai 1998, det vil si mot slutten av vårsemesteret 1998. Vi vet ikke hvor riktig denne forutsetningen er.

For det første kan det være tvilsomt om studentene bruker like mye penger mot slutten av semesteret som de gjør i begynnelsen av semesteret like etter at de har fått utbetalt semesterbeløpet fra Lånecassen. Det kan være at studentenes forbruk er høyere i den første tiden etter at studielånet ble utbetalt enn mot slutten av semesteret. Det er derfor mulig at studentene, da de ble intervjuet, hadde et lavere forbruk enn gjennomsnittet for semesteret og at dette fører til at de undervurderte hvor mye de "vanligvis" bruker pr. uke eller pr. måned gjennom semesteret. *For det andre* er det også mulig at studentene har et noe annet forbruk gjennom studieåret enn om sommeren når de enten ferierer eller har sommerjobb. Også dette forholdet kan bidra til at vi får et feil inntrykk av studentenes årlige forbruk ved den framgangsmåten som er brukt her.

"Missing values" og "imputering"

En del av studentene som ble intervjuet, fant det så vanskelig å huske, at de gav opp å anslå hvor mye penger de brukte på enkelte vareslag. Antallet "missing values" varierte fra vareslag til vareslag. I de fleste tilfellene var det færre enn 20 "missing values", men i enkelttilfelle kunne det være så mange som 50 - 60. For å unngå feil som følge av "missing values", er det vanlig å "imputere" verdier for de observasjonene der vi mangler opplysninger. En av flere mulige måter å gjøre dette på, er å forutsette at der hvor vi mangler opplysninger, setter vi inn en gjennomsnittsverdi. Det er slik vi har gjort her. Der opplysninger mangler, har vi satt inn gjennomsnittet for alle borteboende studenter. På denne måten har vi kunnet redusere feilen som oppstår på grunn av "missing values". Dette

er imidlertid en svært enkel form for "imputering". For små grupper med et forbruksmønster som avviker sterkt fra gjennomsnittet, kan metoden bidra til at de beregnede verdiene avviker en god del fra det "virkelige" forbruket. I det fleste tilfelle vil likevel feilen være mindre enn om man satte alle observasjoner med missing values lik null.

Spørreskjema vs. utgiftshefte

Spørreskjema-metoden er ikke den beste måten å samle inn forbruksopplysninger på. I Statistisk sentralbyrås ordinære forbruksundersøkelser benyttes i stedet føring av utgiftshefter. Respondentene blir bedt om å føre alle sine utgifter i løpet av en fjorten dagers periode inn i utgiftshefter. Undersøkelsen går over hele året. På denne måten oppnår man en helt annen presisjon enn når, som i tilfellet med studentutvalget, respondentene skal forsøke å huske hvor mye de har brukt. Ved bruk av spørreskjema er det dessuten en del varer og tjenester som det ikke spørres konkret om. Disse vil da ikke bli registrert. Man kan forsøke å fange opp disse gjennom å spørre om bredere vare- og tjenestekategorier under ett. Men det er ikke alltid like lett for respondentene å forstå hvilke konkrete varer og tjenester som skal tas med under de mer generelle kategoriene. Sjansen er fortsatt stor for at en del varer og tjenester ikke blir registrert.

Gruppering av forbruksutgifter

Det er i prinsippet mange måter å gruppere forbruksutgifter på. Da man presenterte resultatene fra forbruksundersøkelsen for skoleungdom og studenter 1973-1974, valgte man en gruppering som avviker fra den som vanligvis brukes når man publiserer tall fra de ordinære forbruksundersøkelsene. I denne rapporten har vi *både* ønsket å sammenligne forbruket til studentene i 1998 med andre unges forbruk på omtrent samme tidspunkt og ønsket å sammenligne med forbruket til studentene i 1973-1974. Av den grunn er begge måtene å gruppere forbruksutgifter på nytt side om side. Alle vedleggstabeller som viser gjennomsnittlig forbruksutgift er gitt i to versjoner, en a-versjon, der utgiftene er gruppert, så langt det lar seg gjøre, på samme måte som i publikasjonene fra de ordinære forbruksundersøkelsene, og en b-versjon, der utgiftene er gruppert, så langt det lar seg gjøre, på samme måte som i publikasjonene fra forbruksundersøkelsen for skoleungdom og studenter 1973-1974. Den siste delen av det vedlate SAS dataprogrammet viser sammenhengen mellom de ulike poster i a-tabellene og b-tabellene.

Tidligere utgitt på emneområdet*Previously issued on the subject***Norges offisielle statistikk (NOS)**

C301 Levekårsundersøkelsen 1995.

A717 Forbruksundersøkelse for skoleelever og studenter.

Notater

98/79 Gulløy E., S. Opdahl og I. Øyangen: Levekår og forbruk blant studenter 1998. Hovedresultater og dokumentasjon.

Statistiske analyser (SA)

15 Roalsøy K.M., (1997): Ungdoms levkår i 1990-årene.

22 Sosialt Utsyn 1998.

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter

Recent publications in the series Reports

Merverdiavgift på 23 prosent kommer i tillegg til prisene i denne oversikten hvis ikke annet er oppgitt

- 98/16 S. Blom: Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge. 1998. 81s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4582-6
- 98/17 J. Epland: Endringer i fordelingen av husholdningsinntekt 1986-1996. 1998. 65s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4584-2
- 98/18 K. Lund: Inntektsfordelinga i den norske landbruksbefolkninga og fordelingseffektar av direkte støtteordningar. 1998. 46s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4585-0
- 98/19 H.K. Reppen: Bruk av folkebibliotek 1998. 1998. 46s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4586-9
- 98/20 Ø. Landfald og M. Bråthen: Registerbasert evaluering av ordinære arbeidsmarkedstiltak 1996: Overgang til jobb og utdanning. 1998. 48s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4596-6
- 98/21 J. Møen: Produktivitetsutviklingen i norsk industri 1980-1990 - en analyse av dynamikken basert på mikrodata. 1998. 85s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4597-4
- 98/22 K. Flugsrud og G. Haakonsen: Utslipp til luft fra utenlandske skip i norske farvann 1996 og 1997. 1998. 37s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4599-0
- 98/23 E. Nørgaard: The Norwegian Balance of Payments: Sources and methods. 1998. 72s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4600-8
- 98/24 H. Hungnes: Imperfeksjoner i kapital-markedet. 1998. 37s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4602-4
- 98/25 T. Løwe: Levekår i landbruket: En studie av landbruksbefolkningens levekår. 1998. 181s. 220 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4603-2
- 99/1 A.C. Hansen: Fremskrivning av støybelastning for veitrafikk. 1999. 31s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4659-8
- 99/2 T.W. Bersvendsen, J.L. Hass, K. Mork og B.H. Strand: Ressursinnsats, utslipp og rensing i den kommunale avløpssektoren, 1997. 71s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4663-6
- 99/3 P. Boug: Modellering av faktoreterspørsmål. 1999. 60s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4665-2
- 99/4 R. Jensen: Beregning av usikkerhet for boligprisindeksene på grunn av frafall. 1999. 25s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4669-5
- 99/5 K.E. Rosendahl: Vurdering av skadefunksjonsmetoden til bruk på vegprosjekt - en case-studie. 1999. 38s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4670-9
- 99/6 A.G. Hustoft, H. Hartvedt, E. Nymoen, M. Stålnacke og H. Utne: Standard for økonomiske regioner: Etablering av publiseringsnivå mellom fylke og kommune. 1999. 76s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4671-7
- 99/7 T. Lappegård: Regionale variasjoner i fruktbarheten i Norge. 1999. 88s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4673-3
- 99/8 B. Halvorsen, B.M. Larsen og R. Nesbakken: Energibruk i husholdningene 1974-1995: En dokumentasjon av mikrodata etablert for økonomiske formål innenfor prosjektet "Fleksibel energibruk i husholdningene. 1999. 33s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4676-8
- 99/9 H. Medin: Valg av måleenhet i verdsetting av miljøgoder: Empiriske eksempler. 1999. 45s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4677-6
- 99/10 R. Jensen: Kvadratmeterpriser for flerbolig-hus. 1999. 22s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4679-2
- 99/11 T. Kalve: Innvandrerbarn i barnevernet. 1999. 29s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4680-6
- 99/12 A.S. Bye og K. Mork: Resultatkontroll jordbruk 1999: Jordbruk og miljø, med vekt på gjennomføring av tiltak mot forurensninger. 1999. 75s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4683-0
- 99/13 D. Juvkam: Historisk oversikt over kommune- og fylkesinndelingen. 1999. 90s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4684-9
- 99/14 J.-A. Jørgensen, B. Strøm og T. Åvitsland: Effektive satser for næringsstøtte 1996. 1999. 51s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4685-7